

หนังสือเรียนสาระการพัฒนาศักยภาพ
รายวิชา ศาสนาและหน้าที่พลเมือง
(สค31002)
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551

ห้ามจำหน่าย

หนังสือเรียนเล่มนี้จัดพิมพ์ด้วยเงินงบประมาณแผ่นดินเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
ลิขสิทธิ์เป็นของ สำนักงาน กศน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
กระทรวงศึกษาธิการ

เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 39/2554

หนังสือเรียนสาระการพัฒนาศักยภาพ
รายวิชา ศาสนาและหน้าที่พลเมือง (สค31002)
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 39/2554

คำนำ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้ดำเนินการจัดทำหนังสือเรียนชุดใหม่นี้ขึ้น เพื่อสำหรับใช้ในการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญาและศักยภาพในการประกอบอาชีพ การศึกษาต่อและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัว ชุมชน สังคมได้อย่างมีความสุข โดยผู้เรียนสามารถนำหนังสือเรียนไปใช้ในการเรียนด้วยวิธีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งแบบฝึกหัด เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจในสาระเนื้อหา โดยเมื่อศึกษาแล้วยังไม่เข้าใจ สามารถกลับไปศึกษาใหม่ได้ ผู้เรียนอาจจะสามารถเพิ่มพูนความรู้หลังจากศึกษาหนังสือเรียนนี้ โดยนำความรู้ไปแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในชั้นเรียน ศึกษาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น จากแหล่งเรียนรู้และจากสื่ออื่นๆ

ในการดำเนินการจัดทำหนังสือเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้รับความร่วมมือที่ดีจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องหลายท่านซึ่งช่วยกันค้นคว้าและเรียบเรียงเนื้อหาสาระจากสื่อต่างๆ เพื่อให้ได้สื่อที่สอดคล้องกับหลักสูตรและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนที่อยู่นอกระบบอย่างแท้จริง สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ขอขอบคุณคณะที่ปรึกษาคณะผู้เรียบเรียง ตลอดจนคณะผู้จัดทำทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือด้วยดี ไว้ ณ โอกาสนี้

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หวังว่าหนังสือเรียนชุดนี้จะเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนตามสมควร หากมีข้อเสนอแนะประการใด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ขออ้อมรับไว้ด้วยความขอบคุณยิ่ง

สำนักงาน กศน.

สารบัญ

หน้า

คำแนะนำการใช้หนังสือเรียน

โครงสร้างรายวิชา ศาสนาและหน้าที่พลเมือง (สค31002)

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

บทที่ 1 ศาสนาต่างๆ ในโลก	1
เรื่องที่ 1 ความหมาย คุณค่า และประโยชน์ของศาสนา.....	3
เรื่องที่ 2 พุทธประวัติและหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา	4
เรื่องที่ 3 ประวัติศาสดา และคำสอนของศาสนาอิสลาม.....	21
เรื่องที่ 4 ประวัติศาสดา และคำสอนของศาสนาคริสต์.....	23
เรื่องที่ 5 ประวัติศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และคำสอน	27
เรื่องที่ 6 ประวัติศาสดาของศาสนาซิกข์และคำสอน	37
เรื่องที่ 7 การเผยแผ่ศาสนาต่างๆในโลก	44
เรื่องที่ 8 กรณีตัวอย่างปาเลสไตน์	48
เรื่องที่ 9 แนวป้องกัน และแก้ไขความขัดแย้งทางศาสนา.....	49
เรื่องที่ 10 หลักธรรมในแต่ละศาสนาที่ส่งผลให้อยู่ร่วมกับ ศาสนาอื่นได้อย่างมีความสุข	50
เรื่องที่ 11 วิธีฝึกปฏิบัติพัฒนาจิตในแต่ละศาสนา	52
บทที่ 2 วัฒนธรรมประเพณีและค่านิยมของประเทศของโลก.....	57
เรื่องที่ 1 ความหมาย ความสำคัญของวัฒนธรรม	58
เรื่องที่ 2 เอกลักษณะวัฒนธรรมไทย.....	59
เรื่องที่ 3 การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและการเลือกรับวัฒนธรรม	60
เรื่องที่ 4 ประเพณีในโลก.....	61
เรื่องที่ 5 ความสำคัญของค่านิยม และค่านิยมในสังคมไทย	62
เรื่องที่ 6 ค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมโลก	65
เรื่องที่ 7 การป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมตามค่านิยม ที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมไทย	67
บทที่ 3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.....	69
เรื่องที่ 1 ความเป็นมาการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ	70
เรื่องที่ 2 สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	72

สารบัญ(ต่อ)

เรื่องที่ 3	บทบาทหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ	
	และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	81
เรื่องที่ 4	บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง	
	ทางสังคมและมีผลต่อฐานะของประเทศไทยในสังคมโลก	87
เรื่องที่ 5	หน้าที่พลเมืองตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นๆ	90
บทที่ 4	สิทธิมนุษยชน	95
เรื่องที่ 1	หลักสิทธิมนุษยสากล	96
เรื่องที่ 2	สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย	102
เรื่องที่ 3	แนวทางการปฏิบัติตนตามหลักสิทธิมนุษยชน	106
บรรณานุกรม		111
เฉลยกิจกรรม		112

คำแนะนำในการใช้หนังสือเรียน

หนังสือเรียนสาระการพัฒนาสังคม ราชวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นหนังสือเรียนที่จัดทำขึ้น สำหรับผู้เรียนที่เป็นนักเรียนอกระบบในการศึกษาหนังสือเรียนสาระการพัฒนาสังคม ราชวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง ผู้เรียนควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ศึกษาโครงสร้างรายวิชาให้เข้าใจในหัวข้อสาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และขอบข่ายเนื้อหา

2. ศึกษารายละเอียดเนื้อหาของแต่ละบทอย่างละเอียด และทำกิจกรรมตามที่กำหนด แล้วตรวจสอบ กับแนวตอบกิจกรรมที่กำหนด ถ้าผู้เรียนตอบผิดควรกลับไปศึกษา และทำความเข้าใจในเนื้อหานั้นใหม่ ให้เข้าใจก่อนที่จะศึกษาเรื่องต่อไป

3. ปฏิบัติกิจกรรมท้ายเรื่องของแต่ละเรื่อง เพื่อเป็นการสรุปความรู้ ความเข้าใจของเนื้อหาในเรื่องนั้นๆ อีกครั้ง และการปฏิบัติกิจกรรมของแต่ละเนื้อหาแต่ละเรื่อง ผู้เรียนสามารถนำไปตรวจสอบกับครูและเพื่อนๆ ที่ร่วมเรียนในรายวิชาและระดับเดียวกันได้

4. หนังสือเรียนเล่มนี้มี 4 บท คือ

บทที่ 1 ศาสนาต่างๆ ในโลก

บทที่ 2 วัฒนธรรมประเพณี และค่านิยมของประเทศไทยและของโลก

บทที่ 3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

บทที่ 4 สิทธิมนุษยชน

โครงสร้าง

รายวิชาศาสนาและหน้าที่พลเมือง (สค31002)

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

สาระสำคัญ

เป็นสาระที่เกี่ยวกับศาสนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำเนิดศาสนาและศาสดาของศาสนาต่าง ๆ หลักธรรมสำคัญของศาสนาต่าง ๆ การเผยแพร่ศาสนา ความขัดแย้งในศาสนา การปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขการฝึกจิตในแต่ละศาสนา การพัฒนาปัญญาในการแก้ไขปัญหา ตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม วัฒนธรรมประเพณีด้านภาษา การแต่งกาย อาหาร ประเพณีสำคัญๆ ของประเทศต่างๆ ในโลก การอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี การมีส่วนร่วมในการสืบทอดและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการอนุรักษ์วัฒนธรรมตามประเพณีของชาติ และการเลือกปรับใช้วัฒนธรรมต่างชาติได้อย่างเหมาะสมกับตนเองและสังคมไทย ค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมไทยและประเทศต่างๆ ในโลก การปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมไม่เป็นที่พึงประสงค์ในสังคมไทย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายประวัติ หลักคำสอน และการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ
2. เห็นความสำคัญของ วัฒนธรรม ประเพณี และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น
3. ปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี
4. ยอมรับและปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมที่มีความหลากหลายทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี

ขอบข่ายเนื้อหา

บทที่ 1 ศาสนาต่างๆ ในโลก

- เรื่องที่ 1 ความหมาย คุณค่า และประโยชน์ของศาสนา
- เรื่องที่ 2 พุทธประวัติและหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา
- เรื่องที่ 3 ประวัติศาสดา และคำสอนของศาสนาอิสลาม
- เรื่องที่ 4 ประวัติศาสดา และคำสอนของศาสนาคริสต์
- เรื่องที่ 5 ประวัติศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และคำสอน
- เรื่องที่ 6 ประวัติศาสดาของศาสนาซิกข์และคำสอน
- เรื่องที่ 7 การเผยแพร่ศาสนาต่างๆ ในโลก
- เรื่องที่ 8 กรณีตัวอย่างปาเลสไตน์

เรื่องที่ 9 แนวทางป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งทางศาสนา

เรื่องที่ 10 หลักธรรมในแต่ละศาสนาที่ส่งผลให้อยู่ร่วมกับศาสนาอื่นได้อย่างมีความสุข

เรื่องที่ 11 วิธีฝึกปฏิบัติพัฒนาจิตในแต่ละศาสนา

บทที่ 2 วัฒนธรรมประเพณีและค่านิยมของประเทศของโลก

เรื่องที่ 1 ความหมาย ความสำคัญของวัฒนธรรม

เรื่องที่ 2 เอกลักษณะวัฒนธรรมไทย

เรื่องที่ 3 การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและรับวัฒนธรรม

เรื่องที่ 4 ประเพณีในโลก

เรื่องที่ 5 ความสำคัญของค่านิยม และค่านิยมในสังคมไทย

เรื่องที่ 6 ค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมโลก

เรื่องที่ 7 การป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมตามค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมไทย

บทที่ 3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

เรื่องที่ 1 ความเป็นมาการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ

เรื่องที่ 2 สารสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

เรื่องที่ 3 บทบาทหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ

เรื่องที่ 4 บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและมีผลต่อฐานะของประเทศไทยในสังคมโลก

เรื่องที่ 5 หน้าที่พลเมืองตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นๆ

บทที่ 4 สิทธิมนุษยชน

เรื่องที่ 1 หลักสิทธิมนุษยสากล

เรื่องที่ 2 สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

เรื่องที่ 3 แนวทางการปฏิบัติตนตามหลักสิทธิมนุษยชน

บรรณานุกรม

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. หนังสือ ศาสนาสากล
2. ซีดี ศาสนาพุทธ
ศาสนาคริสต์
ศาสนาอิสลาม
ศาสนาฮินดู
3. หนังสือวัฒนธรรม ประเพณีในสังคมไทย
4. หนังสือ วัฒนธรรม ประเพณีของประเทศต่าง ๆ ในโลก
5. คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต

บทที่ 1

ศาสนาในโลก

สาระสำคัญ

ศาสนาต่างๆ ในโลกมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อชาวโลก เพราะก่อให้เกิดจริยธรรม เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต ทำให้มนุษย์สามารถปกครองตนเองได้ ช่วยให้สังคมดีขึ้น สำหรับประเทศไทยมีผู้นับถือศาสนาพุทธมากที่สุด รองลงมาคือศาสนาอิสลามศาสนาคริสต์ ศาสนาฮินดู และศาสนาซิกข์ แต่ในโลกมีผู้นับถือศาสนาคริสต์มากที่สุด รองลงมาคือ ศาสนาอิสลาม ศาสนาฮินดู และศาสนาพุทธ การศึกษาคำสอนศาสนาต่างๆ ของศาสนิกชนเพื่อนำมาประพฤติส่งผลให้สังคมมีความสุข ศาสนาทุกศาสนาล้วนสั่งสอนให้คนเป็นคนดี เพื่อสังคมเกิดความขัดแย้งควรริบหาทางแก้ไขโดยการนำคำสอนทางศาสนามาประพฤติปฏิบัติจึงจะส่งผลให้สังคมเกิดความสงบสุขตลอดไป

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. มีความรู้ความเข้าใจศาสนาที่สำคัญๆ ในโลก
2. มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมสำคัญของแต่ละศาสนา
3. เห็นความสำคัญในการอยู่ร่วมกับศาสนาอื่นอย่างสันติสุข
4. ประพฤติปฏิบัติตนส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกันกับศาสนาอื่นอย่างสันติสุข
5. ฝึกปฏิบัติพัฒนาจิตเพื่อสามารถพัฒนาตนเองให้มีสติปัญญาในการแก้ปัญหาต่างๆ และพัฒนาตนเอง

ขอบข่ายเนื้อหา

บทที่ 1 ศาสนาในโลก

- เรื่องที่ 1 ความหมายคุณค่าและประโยชน์ของศาสนา
- เรื่องที่ 2 พุทธประวัติและหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา
- เรื่องที่ 3 ประวัติศาสดาและคำสอนของศาสนาอิสลาม
- เรื่องที่ 4 ประวัติศาสดาและคำสอนของศาสนาคริสต์
- เรื่องที่ 5 ประวัติศาสดาพราหมณ์-ฮินดูและคำสอน
- เรื่องที่ 6 ประวัติศาสดาและคำสอนของศาสนาซิกข์
- เรื่องที่ 7 การเผยแพร่ศาสนาต่างๆ ในโลก
- เรื่องที่ 8 กรณีตัวอย่างปาเลสไตน์

เรื่องที่ 9 แนวทางป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งทางศาสนา

เรื่องที่ 10 หลักธรรมในแต่ละศาสนาที่ส่งผลให้อยู่ร่วมกับศาสนาอื่นได้
อย่างมีความสุข

เรื่องที่ 11 วิธีฝึกปฏิบัติพัฒนาจิตในแต่ละศาสนา

สื่อประกอบการเรียนรู้

ซี.ดี.ศาสนาสากล

เอกสารศาสนาสากล และความขัดแย้งในปาเลสไตน์

เรื่องที่ 1 ความหมายคุณค่าและประโยชน์ของศาสนา

ความหมายของศาสนา

ศาสนา คือ คำสอนที่ศาสนานำมาเผยแพร่สั่งสอน แจกแจงแสดงให้มนุษย์เว้นจากความชั่วกระทำแต่ความดี ซึ่งมนุษย์ยึดถือปฏิบัติตามคำสอนนั้นด้วยความเคารพเลื่อมใส และศรัทธาคำสอนดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นสัจธรรมศาสนามีความสำคัญต่อบุคคลและสังคม ทำให้มนุษย์ทุกคนเป็นคนดีและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ศาสนาในโลกนี้มีอยู่มากมายหลายศาสนาด้วยกันแต่วัตถุประสงค์อันสำคัญยิ่งมองทุก ๆ ศาสนาเป็นไปในทางเดียวกันกล่าวคือ ชักจูงใจให้คนละความชั่วประพฤติความดีเหมือนกันหมดหากแต่ว่าการปฏิบัติพิธีกรรมย่อมแตกต่างกันความเชื่อถือของแต่ละศาสนา

คุณค่าของศาสนา

1. เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์
2. เป็นบ่อเกิดแห่งความสามัคคีของหมู่คณะและในหมู่มนุษย์ชาติ
3. เป็นเครื่องดับความเร่าร้อนใจทำให้สงบร่มเย็น
4. เป็นบ่อเกิดแห่งจริยธรรมศีลธรรมและคุณธรรม
5. เป็นบ่อเกิดแห่งการศึกษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม
6. เป็นดวงประทีปส่องโลกที่มีดมิดอวิชชาให้กลับสว่างไสวด้วยวิชา

ประโยชน์ของศาสนา

ศาสนามีประโยชน์มากมายหลายประการกล่าวโดยสรุปมี 6 ประการคือ

1. ศาสนาเป็นแหล่งกำเนิดจริยธรรม ศาสนาทุกศาสนาสอนให้เราทราบว่าจะไรคือความชั่วที่ควรละเว้นอะไรคือความดีที่ควรกระทำอะไรคือสิ่งที่บุคคลในสังคมพึงปฏิบัติเพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขดังนั้นทุกศาสนาจึงเป็นแหล่งกำเนิดแห่งความดีทั้งปวง
2. ศาสนาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต ทุกศาสนาจะวางหลักการดำเนินชีวิตเป็นขั้น ๆ เช่นพระพุทธศาสนาวางไว้ 3 ขั้นคือขั้นต้นเน้นการพึ่งตนเองได้มีความสุขตามประสาชาวโลกขั้นกลางเน้นความเจริญก้าวหน้าทางคุณธรรมและขั้นสูงเน้นการลด ละ โกรธ หลง
3. ศาสนาทำให้ผู้นับถือปกครองตนเองได้ หลักคำสอนให้รู้จักรับผิดชอบตนเองคนที่ทำตามคำสอนทางศาสนาเคร่งครัดจะมีหิริโอตตปละไม่ทำชั่วทั้งที่ลับและที่แจ้งเพราะสามารถควบคุมตนเองได้
4. ศาสนาช่วยให้สังคมดีขึ้น คำสอนทางศาสนาเน้นให้คนในสังคมเว้นจากการเบียดเบียนกันเอารัดเอาเปรียบกันสอนให้อื้อเพื่อเพื่อแพร่มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อกันเป็นเหตุให้สังคมมีความสุขสงบสันติยิ่งขึ้นสอนให้อดทนเพียรพยายามทำความดีสร้างสรรค์ผลงานและประโยชน์ให้กับสังคม

5. ศาสนาช่วยควบคุมสังคมดีขึ้น ทุกสังคมจะมีระเบียบข้อบังคับจารีตประเพณี และกฎหมายเป็นมาตรการควบคุมสังคมให้สงบสุขแต่สิ่งเหล่านี้ไม่สามารถควบคุมสังคมให้สงบสุขแท้จริงได้เช่นกฎหมายก็ควบคุมได้เฉพาะพฤติกรรมทางกายและทางวาจาเท่านั้นไม่สามารถลึกถึงจิตใจได้ศาสนาเท่านั้นจึงจะควบคุมคนได้ทั้งกาย วาจา และใจ

ศาสนาในประเทศศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทยมีผู้นับถือมากที่สุด รองลงมาคือศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาซิกข์ รายละเอียดของแต่ละศาสนาดังต่อไปนี้คือ

เรื่องที่ 2 พุทธประวัติและหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเชื่อเรื่องการเวียนว่าย ตาย เกิด ในวัฏสงสารถ้าสัตว์โลกยังมีกิเลส คือ โภคะ โภคะ หลงจะต้องเกิดในไตรภูมิคือ 3 โลก ได้แก่ นรกภูมิ โลกมนุษย์ และเทวโลก และในการเกิดเป็นพระพุทธเจ้าเพื่อที่จะโปรดสัตว์โลกให้พ้นบารมีเพื่อให้บารมีสมบูรณ์จึงจะเกิดเป็นพระพุทธเจ้าให้พระเจ้าได้บำเพ็ญบารมีมาทุกภพทุกชาติและบำเพ็ญบารมีอย่างยิ่งยวดใน 10 ชาติสุดท้ายเรียกว่าทศชาติซึ่งได้กล่าวไว้ในพระสูตรตันตปิฎก โดยมีความย่อๆดังนี้

1. เติมียชาดก

เป็นชาดกที่แสดงถึงการบำเพ็ญเนกขัมมบารมีคือการออกบวช ความว่าพระเทมีย์เกิดในตระกูลกษัตริย์แต่ทรงเกรงว่าจะต้องขึ้นครองราชย์เป็นพระราชาเพราะทรงเห็นการลงโทษโจรตามคำสั่งของพระราชา เช่น เมื่อนำเอาดอกแท่งบ้างพระองค์จึงทรงแกล้งเป็นนอย เปลี้ย หูหนวก เป็นใบไม้พุดจากกับใคร พระราชาปรึกษากับพราหมณ์ให้นำพระองค์ไปฝังเสียพระมารดาทรงคัดค้านแต่ไม่สำเร็จจึงทรงขอให้พระเทมีย์ครองราชย์ 7 วันเพื่อพระองค์จะตรัสบ้าง ครั้นครบ 7 วันแล้วพระเทมีย์ก็ไม่ตรัส ดังนั้นสารทิจึงนำพระเทมีย์ไปฝังตามคำสั่งของพระราชาครั้งสารทิจุดหลุมเตรียมฝังขณะกำลังขุดหลุมพระเทมีย์ลงจากรดและตรัสปราศรัยแจ้งว่าพระองค์ต้องการจะบวชไม่ต้องการเป็นพระราชาจากนั้นสารทิจึงกลับไปบอกพระราชา พระราชาจึงเชิญพระเทมีย์กลับไปครองราชย์ พระเทมีย์กลับเทศนาสั่งสอนจนพระชนกชนนีและบริวารพากันเลื่อมใสออกบวชตาม

2. มหชนกชาดก

ชาดกเรื่องนี้แสดงถึงการบำเพ็ญวิริยบารมีคือความเพียรใจความสำคัญคือพระมหากษัตริย์เดินทางไปทางทะเล เรือแตกคนทั้งหลายจมน้ำตายบ้างเป็นเหยื่อของสัตว์น้ำบ้างแต่พระองค์ไม่ทรงละความอุตสาหะทรงว่ายน้ำโดยกำหนดทิศทางแห่งกรุงมิลินาในที่สุดก็ได้รอดชีวิตกลับไปกรุงมิลินาได้ ชาดกเรื่องนี้เป็นที่มาแห่งภาษิตที่ว่า เป็นชายควรเพียรว่ายน้ำอย่าเบื่อหน่าย(ความเพียร)เสียเราเห็นตัวเองเป็นได้อย่างที่ปรารถนาขึ้นจากน้ำมาสู่บกได้

3. สุวรรณสามชาดก

ชาดกเรื่องนี้แสดงถึงการบำเพ็ญเมตตาบารมีคือการแผ่ไมตรีจิตคิดจะให้สัตว์ทั้งปวงเป็นสุขทั่วหน้า มีเรื่องเล่าว่า สุวรรณสามเลี้ยงมารดาบิดาของตนซึ่งเสียจักษุในป่าและเนื่องจากเป็นผู้เมตตาปรารถดีต่อผู้อื่นหมั่นเฝ้าเดินตามแวดล้อมไปในที่ต่าง ๆ วันหนึ่งถูกพระเจ้ากรุงพาราณสีชื่อพระเจ้ากบิลยักษย์ึงเอาด้วยธนูด้วยเข้าพระทัยผิดภายหลังเมื่อทราบว่าเป็นมาณพผู้เลี้ยงมารดาบิดาก็สลดพระทัยจึงไปจงมารดาของสุวรรณสามมารดาบิดาของสุวรรณก็ตั้งสัจจกริยาอั้งคุณความดีของสุวรรณสาม สุวรรณสามก็พินคินสติและได้สอนพระราชแสดงคติธรรมว่าผู้ใดเลี้ยงมารดาบิดาโดยธรรมแม้เทวดาก็ย่อมรักษายุ่้นย่อมมีคณสรเรศในโลกละโลกนี้ไปแล้วก็ไปเกิดในสวรรค์ต่อจากนั้นเมื่อพระราชขอให้สั่งสอนต่อไปอีกก็สอนให้ทรงปฏิบัติธรรมปฏิบัติชอบในบุคคลทั้งปวง

4. เนมิราชชาดก

ชาดกเรื่องนี้แสดงถึงการบำเพ็ญอธิฐานบารมีคือความตั้งใจมั่นจะมีเรื่องเล่าว่าเนมิราชได้ขึ้นครองราชย์ต่อจากพระราชบิดาทรงบำเพ็ญคุณงามความดีเป็นที่รักของมหาชนและในที่สุดเมื่อทรงมอบราชสมบัติแก่พระราชโอรสเสด็จออกผนวชเช่นเดียวกับที่พระราชบิดาของพระองค์เคยทรงบำเพ็ญมาทอดพระเนตรเห็นเส้นพระเกศาหางอกบางก็สลดพระทัยในสังขารจึงทรงออกผนวช

5. มโหสถชาดก

ชาดกเรื่องนี้แสดงถึงการบำเพ็ญอธิฐานบารมีคือความตั้งใจมั่นจะมีเรื่องเล่าว่ามโหสถบัณฑิตเป็นที่ปรึกษาหนุ่มของพระเจ้าวิเทหะแห่งกรุงมิลิตาท่านมีความฉลาดรู้สามารถแนะนำในปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องรอบคอบเอาชนะที่ปรึกษาอื่น ๆ ที่ริษยาใส่ความด้วยความดีไม่พยายาทอาฆาตครั้งหลังใช้อุบายป้องกันพระราชากราษศัตรูและจับราชศัตรูซึ่งเป็นกษัตริย์พระนครอื่นได้

6. ภูริทัตตชาดก

ชาดกเรื่องนี้แสดงถึงการบำเพ็ญศีลบารมี คือการรักษาศีลมีเรื่องเล่าว่าภูริทัตตนาคราชไปจำศีลอยู่ริมฝั่งแม่น้ำยมนายอมอดทนให้หมองูจับไปทรมานต่าง ๆ ทั้งที่สามารถจะทำลายหมองูได้ด้วยฤทธิ์ด้วยความที่มีใจมั่นต่อศีลของตนในที่สุดก็ได้อิสรภาพ

7. จันทกุมารชาดก

ชาดกเรื่องนี้แสดงถึงการบำเพ็ญขันติบารมีคือความอดทนจันทกุมารเป็นโอรสของพระเจ้าเอกราชพระองค์ทรงช่วยประชาชนให้พ้นจากคดียซึ่งกัณหาฬพราหมณ์ราชบุโรหิตเป็นผู้รับสินบนตัดสินคดีขาดความเป็นธรรมส่งผลให้กัณหาฬพราหมณ์ผูกอาฆาตพยายาทวันหนึ่งพระเจ้าเอกราชทรงพระสุบินเห็นดาวดิงส์เทวโลกเมื่อทรงตื่นบรรทมทรงพระประสงค้ทางไปดาวดิงส์เทวโลกจึงตรัสถามกัณหาฬพราหมณ์กัณหาฬพราหมณ์จึงกราบทูลแนะนำให้ตรัสพระเศียรโอรส ชิดา มเหสี ภูเขาัยญแม้ใครจะตัดท้านขอร้องก็ไม่เป็นผลร้อนถึงท้าวลักกะ(พระอินทร์)ต้องมาชี้แจงให้หายเข้าใจผิดว่าวิธีนี้ไม่ใช่ทางไปสวรรค์ มหาชนจึงรุมฆ่ากัณหาฬพราหมณ์ และเนรเทศพระเจ้าเอกราชแล้วกราบทูลเชิญจันทกุมารขึ้นครองราชย์

8. นารทชาดก

ชาดกเรื่องนี้แสดงถึงการบำเพ็ญอุเบกขาบารมีคือการวางเฉยพระพรหมนารถได้ช่วยให้พระเจ้าอังคตราชแห่งกรุงมิลลามาหนครพ้นจากความคิดเห็นผิดที่ได้รับคำสอนจากคณาชีวการูปกายของคนสัตว์เป็นของเที่ยงแม้ตัดศีรษะผู้อื่นแล้วไม่บาปสุ ทุกข์ เกิดได้เองไม่มีเหตุคนเราเวียนว่ายตายเกิดหนักเข้าก็บริสุทธิเองเมื่อพระองค์มีความเห็นดังนั้นพระเจ้าอังคตราชจึงสั่งให้รื้อโรงงานและมัวเมาในโลกก็ร้อนถึงพระธิดาคือพระนางรุจาทรงห้วงพระบิดาจึงสวดอ้อนวอนขอให้พระบิดาพ้นจากความมัวเมาร้อนถึงพระพรหมนาทรทรงจำแลงกายเป็นนักบวชทรงสอนให้พระเจ้าอังคตราชให้กลับความเห็นที่ผิดมาบำเพ็ญกุศล ถือศีล ทำทาน ปกครองเมืองโดยสงบร่มเย็น

9. วิฑูรชาดก

ชาดกเรื่องนี้แสดงถึงการบำเพ็ญสัจจบารมีคือความซื่อสัตย์บัณฑิตมีหน้าที่ถวายคำแนะนำแก่พระเจ้าธนัญชัยโกรพิยะซึ่งเป็นพระราชาที่คนนับถือมากครั้งหนึ่งปุณณกยัภย์มาทำพระเจ้าธนัญชัยโกรพิยะเล่นสกาถ้ำแพ้จะถวายมณีนีลนอันวิเศษถ้าพระราชาแพ้ต้องให้สิ่งทีปุณณกยัภย์ต้องการในที่สุดพระราชาแพ้ปุณณกยัภย์ของตังวิฑูรบัณฑิตพระราชาหวังเห็นยวประการใดไม่สำเร็จวิฑูรบัณฑิตรักษาสัจจะไปกับยัภย์ในที่สุดแม้ยัภย์จะทำอย่างไรวิฑูรบัณฑิตก็ไม่ตายกับแสดงธรรมจนยัภย์เลื่อมใสและได้กลับคืนบ้านเมืองมีการฉลองรับขวัญเป็นการใหญ่

10. เวสสันดรชาดก

เป็นชาติสุดท้ายของพระพุทธเจ้าชาติต่อไปจึงจะเป็นพระพุทธเจ้าชาดกเรื่องนี้แสดงถึงการบำเพ็ญทานบารมีคือการบริจาคทานมีเรื่องเล่าว่าพระเวสสันดรผู้ใจดีบริจาคทุกอย่างที่มีคนขอครั้งหนึ่งประทานช้างเผือกคู่บ้านคู่เมืองแก่พราหมณ์ชาวกาลิงคะซึ่งต่อมาขอช้างไปเพื่อให้เมืองของตนหายจากฝนแล้งแต่ประชาชนโกรธขอให้เนรเทศพระราชบิดาจึงจำพระทัยต้องเนรเทศพระเวสสันดรซึ่งพระนางมัทรีพร้อมด้วยพระโอรสธิดาได้ตามเสด็จไปด้วยเมื่อชูชกไปขอสองกุมารก็ประทานให้อีกภายหลังพระเจ้าสัณชัยพระราชบิดาได้ทรงไล่สองกุมารจากชูชกและเสด็จไปรับพระเวสสันดรและพระนางมัทรีกลับกรุง(เรื่องนี้แสดงการเสียสละส่วนน้อยเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่คือการตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าอันจะเป็นทางให้ได้บำเพ็ญประโยชน์ส่วนรวมได้มิใช่เสียสละโดยไม่มีจุดมุ่งหมายหรือเหตุผล)

ประวัติพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าทรงมีพระนามเดิมว่า “สิทธัตถะ” ทรงเป็นพระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะกษัตริย์ผู้ครองกรุงกบิลพัสดุ์ แคว้นสักกะและ “พระนางสิริมหามายา” พระราชบิดาของกษัตริย์ราชสกุลโกถียวงศ์แห่งกรุงเทวทหะ แคว้นโกถียะ

ในคืนที่พระพุทธเจ้าเสด็จปฏิสนธิในครรภ์พระนางสิริมหามายา พระนางทรงพระสุบินนิมิตว่ามีช้างเผือกมิงาสามคู่ได้เข้ามาสู่พระครรภ์ ณ ที่บรรทมก่อนที่พระนางจะมีพระประสูติกาลที่ได้ต้นสาละ ณ สวนลุมพินีวัน เมื่อวันศุกร์ ขึ้นสิบห้าค่ำ เดือนวิสาขะ ปีจอ 80 ปีก่อนพุทธศักราช (ปัจจุบันสวนลุมพินีวันอยู่ในประเทศเนปาล)

ทันทีที่ประสูติ เจ้าชายสิทธัตถะทรงดำเนินด้วยพระบาท 7 ก้าวและมีดอกบัวผุดขึ้นมารองรับพระบาทพร้อมเปล่งวาจาว่า “เราเป็นเลิศที่สุดในโลกประเสริฐที่สุดในโลกการเกิดครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้ายของเรา” แต่หลังจากเจ้าชายสิทธัตถะประสูติกาลได้แล้ว 7 วันพระนางสิริมหามายาก็เสด็จสวรรคต เจ้าชายสิทธัตถะจึงอยู่ในความดูแลของพระนางประชาบดีโคตรมี ซึ่งเป็นพระกนิษฐาของพระนางสิริมหามายา

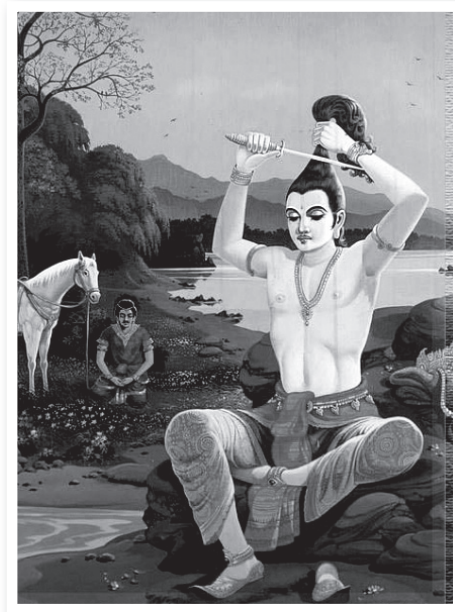
ทั้งนี้ พราหมณ์ทั้ง 8 ได้ทำนายว่าเจ้าชายสิทธัตถะมีลักษณะเป็นมหายานุช คือ หากดำรงตนในฆราวาสจะได้เป็นจักรพรรดิ ถ้าออกบวชจะได้เป็นศาสดาเอกของโลกแต่โกณฑัญญะพราหมณ์ผู้อายุน้อยที่สุดในจำนวนนั้นยืนยันหนักแน่นว่าพระราชกุมารสิทธัตถะจะเสด็จออกบวชและจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแน่นอน

ชีวิตในวัยเด็ก

เจ้าชายสิทธัตถะทรงศึกษาเล่าเรียนจนจบศิลปศาสตร์ทั้ง 18 ศาสตร์ในสำนักครูวิศวามิตรและเนื่องจากพระบิดาไม่ประสงค์ให้เจ้าชายสิทธัตถะเป็นศาสดาเอกของโลกจึง

พยายามทำให้เจ้าชายสิทธัตถะพบเห็นแต่ความสุขโดยการสร้างปราสาท 3 ถุคูให้อยู่ประทับ และจัดเตรียมความพร้อมสำหรับการราชาภิเษกให้เจ้าชายขึ้นครองราชย์ เมื่อมีพระชนมายุ 16 พรรษา ทรงอภิเษกสมรสกับพระนางพิมพา หรือยโสธรา พระธิดาของพระเจ้ากรุงเทวทหะซึ่งเป็นพระญาติฝ่ายมารดาจนเมื่อมีพระชนมายุ 29 พรรษา พระนางพิมพาได้ให้ประสูติพระราชโอรสมีพระนามว่า “ราहुล” ซึ่งหมายถึง “ช่วงบ่าย”

เสด็จออกผนวช

วันหนึ่งเจ้าชายสิทธัตถะทรงเบื่อความจำเจในปราสาท 3 ถุคู จึงชวนสาริถิทรงรถม้า ประพาสูทอุทยานครั้งนั้นได้ทอดพระเนตรเห็นคนแก่ คนเจ็บ คนตาย และนักบวช โดยเทวทูต (ทูตสวรรค์) ที่แปลงกายมาพระองค์จึงทรงคิดได้ว่าเป็นธรรมดาของโลกชีวิตของทุกคน ต้องตกอยู่ในสภาพเช่นนั้น ไม่มีใครสามารถหลีกเลี่ยงเกิด แก่ เจ็บ ตายได้ จึงทรงเห็นว่า ความสุขทางโลกเป็นเพียงภาพมายาเท่านั้น และวิถีทางที่จะพ้นจากความทุกข์คือต้องครองเรือนเป็นสมณะ ดังนั้นพระองค์จึงใคร่จะเสด็จออกบรรพชาในขณะที่มีพระชนมายุ 29 พรรษา

ครานั้นพระองค์ได้เสด็จไปพร้อมกับนายฉันทะ สาริถิซึ่งเตรียมม้าพระที่นั่ง นามว่า กัณทกะมุงตรงไปยังแม่น้ำอโนมาที่ก่อนจะประทับนั่งบนกองทรายทรงตัดพระเมาลีด้วย พระขรรค์และเปลี่ยนชุดผ้ากาสาวัตร (ผ้าข้อมด้วยรสผาดแห้งต้นไม้) และให้นายฉันทะนำ เครื่องทรงกลับพระนครก่อนที่พระองค์จะเสด็จออกมหาภิเนษกรรม (การเสด็จออกเพื่อคุณอันยิ่งใหญ่) ไปโดยเพียงลำพังเพื่อมุ่งพระพักตร์ไปแคว้นมคธ

บำเพ็ญทุกรกิริยา

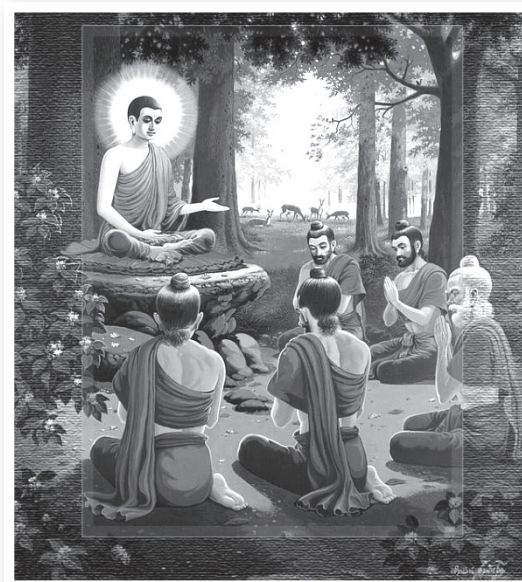
หลังจากทรงผนวชแล้วพระองค์มุ่ง ไปที่แม่น้ำคยา แคว้นมคธได้พยายามเสาะแสวง

ทางพันธุกรรมด้วยการศึกษาค้นคว้าทดลองในสำนักอาพาธรสบกาลามโครตร และอุทกดาบส
รามบุตรเมื่อเรียนจบทั้ง 2 สำนักแล้วทรงเห็นว่านี่ยังไม่ใช่ทางพันธุกรรม

จากนั้นพระองค์ได้เสด็จไปที่แม่น้ำเนรัญชรา ในตำบลอุรุเวลาเสนานิคม และทรง
บำเพ็ญทุกรกิริยา ด้วยการขบฟันด้วยฟัน กลืนหายใจ และอดอาหารจนร่างกายซูบผอมแต่
หลังจากทดลองได้ 6 ปี ทรงเห็นว่านี่ยังไม่ใช่ทางพันธุกรรมจึงทรงเลิกบำเพ็ญทุกรกิริยาและ
หันมาฉันอาหารตามเดิมด้วยพระราชดำริตามที่ท้าวสักกเทวราชได้เสด็จลงมาติดพันถวาย
3 วาระ คือติดพันสาย 1 ซึ่งไว้ตึงเกินไปเมื่อตึงก็จะขาดติดพันวาระที่ 2 ซึ่งขึงไว้หย่อนเสียง
จะยืดขาดขาดความไพเราะและวาระที่ 3 ติดพันสายสุดท้ายที่ขึงไว้พอดีจึงมีเสียงกังวาน
ไพเราะดังนั้นจึงทรงพิจารณาเห็นว่าทางสายกลางคือไม่ตึงเกินไป และไม่หย่อนเกินไป นั่น
คือทางที่จะนำสู่การพ้นทุกข์

หลังจากพระองค์เลิกบำเพ็ญทุกรกิริยา ทำให้พระปัญจวัคคีย์ 5 ได้แก่ โกณฑัญญะ
วัปปะ ภัททิยา มหานามะ อัสสชิ ที่มาคอยรับใช้พระองค์ด้วยความคาดหวังว่าเมื่อพระองค์
ค้นพบทางพ้นทุกข์จะได้สอนพวกตนให้บรรลุด้วยเกิดเลื่อมศรัทธาที่พระองค์ล้มเลิกความ
ตั้งใจ จึงเดินทางกลับไปป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ตำบลสารนาถ เมืองพาราณสี

ตรัสรู้

ภาพพระพุทธเจ้าเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์ทั้ง 5

ครานั้นพระองค์ทรงประทับนั่งขัดสมาธิใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ ณ อุรุเวลาเสนานิคม
เมืองพาราณสี หันพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออก และตั้งจิตอธิษฐานด้วยความแน่วแน่ว่า
ตราบใดที่ยังไม่บรรลุสัมมาสัมโพธิญาณ ก็จะไม่ลุกขึ้นจากสมาธิบัลลังก์แม้จะมีหมู่มารเข้ามา
ขัดขวางแต่ก็พ่ายแพ้พระบารมีของพระองค์กลับไปจนเวลาผ่านไปโน้นที่สุดพระองค์ทรงบรรลุ
รูปฌาน คือ

ยามต้น หรือปฐมยาม ทรงบรรลุปุพเพนิวาสานุสติญาณ คือ สามารถระลึกชาติได้
ยามสอง ทรงบรรลุจุตูปปาตญาณ (ทิพยจักขุญาณ) คือรู้เรื่องการเกิด การตายของ
 สัตว์ทั้งหลายว่าเป็นไปตามกรรมที่กำหนดไว้

ยามสาม ทรงบรรลุอัสวักขญาณ คือ ความรู้ที่ทำให้สิ้นอาสวะ หรือกิเลสด้วย
 อริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค และได้ตรัสรู้ด้วยพระองค์เองเป็นพระสัมมา
 สัมพุทธเจ้าและเป็นศาสดาเอกของโลกซึ่งวันที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ ตรงกับวันเพ็ญ
 เดือน 6 ขณะที่พระชนมายุ 35 พรรษา

แสดงปฐมเทศนา

หลังจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วทรงพิจารณาธรรมที่พระองค์ตรัสรู้มาเป็น
 เวลา 7 สัปดาห์ และทรงเห็นว่าพระธรรมนั้นยากสำหรับบุคคลทั่วไปที่จะเข้าใจและปฏิบัติได้
 พระองค์จึงทรงพิจารณาว่า บุคคลในโลกนี้มีหลายจำพวกอย่าง บัว 4 เหล่า ที่มีทั้งผู้ที่สอน
 ได้ง่าย และผู้ที่สอนได้ยาก พระองค์จึงทรงระลึกถึงอาฬารดาบสและอุทกดาบส ผู้เป็นพระ
 อาจารย์ยังหวังเสด็จไปโปรดแต่ทั้งสองท่านเสียชีวิตแล้ว พระองค์จึงทรงระลึกถึงปัญจวัคคีย์
 ทั้ง 5 ที่เคยมาเฝ้ารับใช้จึงได้เสด็จไปโปรดปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน

ธรรมเทศนาครั้งแรกที่พระองค์ทรงแสดงธรรม คือ “ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร”
 แปลว่า สูตรของการหมุนวงล้อแห่งพระธรรมให้เป็นไปซึ่งถือเป็นการแสดงพระธรรมเทศนา
 ครั้งแรกในวันเพ็ญ 15 ค่ำ เดือน 8 ซึ่งตรงกับวันอาสาฬหบูชา

ในการนี้พระโกณฑัญญะได้ธรรมจักขุ คือดวงตาเห็นธรรมเป็นคนแรก พระพุทธองค์
 จึงทรงเปล่งวาจาว่า “อัญญาสิ วตโกณฑัญโญ” แปลว่า โกณฑัญญะ ได้รู้แล้ว ท่าน โกณ
 ฑัญญะ จึงได้สมญาว่า อัญญาโกณฑัญญะ และได้รับการบวชเป็นพระสงฆ์องค์แรกใน
 พระพุทธศาสนา โดยเรียกการบวชที่พระพุทธเจ้าบวชให้ว่า “เอหิภิกขุอุปสัมปทา”

หลังจากปัญจวัคคีย์อุปสมบททั้งหมดแล้ว พุทธองค์จึงทรงเทศน์อนัตตลักขณสูตร
 ปัญจวัคคีย์ จึงสำเร็จเป็นอรหันต์ในเวลาต่อมา

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ต่อมาพระพุทธเจ้าได้เทศน์พระธรรมเทศนาโปรดแก่สกุลบุตรรวมทั้งเพื่อนของสกุล
 บุตรจนได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ทั้งหมดรวม 60 รูป

พระพุทธเจ้าทรงมีพระราชประสงค์จะให้มนุษย์โลกพ้นทุกข์ พ้นกิเลส จึงตรัสเรียก
 สาวกทั้ง 60 รูป มาประชุมกันและตรัสให้สาวก 60 รูปจาริกแยกย้ายกันเดินทางไปประกาศ
 ศาสนา 60 แห่ง โดยล่ำพั้งในเส้นทางที่ไม่ซ้ำกันเพื่อให้สามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาใน
 หลายพื้นที่อย่างครอบคลุม ส่วนพระองค์เองได้เสด็จไปแสดงธรรม ณ ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม

หลังจากสาวกได้เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพื้นที่ต่าง ๆ ทำให้มีผู้เลื่อมใส
 พระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมากพระองค์จึงทรงอนุญาตให้สาวกสามารถดำเนินการบวชได้
 โดยใช้วิธีการ “ติสรณคมนูปสัมปทา” คือการปฏิญาณตนเป็นผู้ถึงพระรัตนตรัยพระพุทธ
 ศาสนาจึงหยั่งรากฝังลึกและแพร่หลายในดินแดนแห่งนั้นเป็นต้นมา

เสด็จดับขันธปรินิพพาน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงโปรดสัตว์และแสดงพระธรรมเทศนาตลอดระยะเวลา 45 พรรษาทรงสดับว่าอีก 3 เดือนข้างหน้าจะปรินิพพานจึงได้ทรงปลงอายุสังขารขณะนั้น พระองค์ได้ประทับจำพรรษา ณ เวฬุคาม ใกล้เมืองเวสาลี แคว้นวัชชีโดยก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพาน 1 วันพระองค์ได้เสวยสุกรมัททวะที่นายจุนทะทำถวายแต่เกิดอาพาธลงทำให้พระอานนท์โกรธแต่พระองค์ตรัสว่า “บิณฑบาตที่มีอานิสงส์ที่สุด”มี 2 ประการ คือ เมื่อตถาคต (พุทธองค์) เสวยบิณฑบาตแล้วตรัสรู้และปรินิพพาน” และมีพระดำรัสว่า “โย โว อานนท ธम्म จ วินโย มया เทหิ โต ปญฺญโต โส โว มมจเยน สตถา” อันแปลว่า “ดูก่อนอานนท ธรรมและวินัยอันที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่เธอทั้งหลายธรรมวินัยจักเป็นศาสนาของเธอทั้งหลาย เมื่อเราล่วงลับไปแล้ว”

พระพุทธเจ้าทรงประหารหนักแต่ทรงอดกลั้นมุ่งหน้าไปเมืองกุสินารา ประทับ ณ ป่าสละเพื่อเสด็จดับขันธปรินิพพานโดยก่อนที่จะเสด็จดับขันธปรินิพพานนั้นพระองค์ได้อุปสมบทแก่พระสุภัททะปริพาชกซึ่งถือได้ว่า “พระสุภัททะ” คือสาวกองค์สุดท้ายที่พระพุทธองค์ทรงบวชให้ในท่ามกลางคณะสงฆ์ทั้งที่เป็นพระอรหันต์ และปุณฺชนจากแคว้นต่าง ๆ รวมทั้งเทวดาที่มาร่วมตัวกันในวันนี้

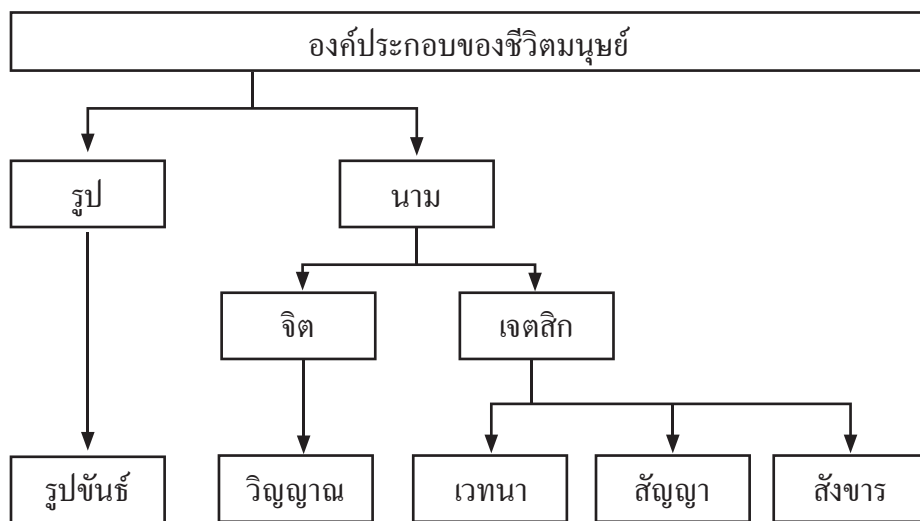
ในคราวนั้นพระองค์ทรงมีปัจฉิมโอวาทว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลายเราบอกเธอทั้งหลายสังขารทั้งปวงมีความเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดาพวกเธอจึงทำประโยชน์ตนเองและประโยชน์ของผู้อื่นให้สมบูรณ์ด้วยความไม่ประมาทเถิด” (อปปมาเทน สมปาเทต)

จากนั้นได้เสด็จดับขันธปรินิพพานใต้ต้นสาละ ณ สาละโนทยานของเหล่ามัลลกะษัตริย์เมืองกุสินารา แคว้นมัลละ ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 รวมพระชนมายุ 80 พรรษา และวันนี้ถือเป็นการเริ่มต้นของพุทธศักราช

สรุปหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประเภทเทวนิยม คือ ไม่นับถือพระเจ้า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ความจริงของชีวิตว่าองค์ประกอบของชีวิตมนุษย์ประกอบด้วยรูปและนามเท่านั้น

รูปและนามเมื่อขยายความก็จะเป็น รูป จิต และเจตสิก จากรูปจิตและเจตสิกก็ขยายความด้วยขั้น 5 ได้แก่ รูปขั้น วิญญาณขั้น เวทนาขั้น สัญญาขั้น และสังขารขั้น สรุปได้ดังแผนภูมิองค์ประกอบของชีวิต

แผนภูมิ แสดงองค์ประกอบของชีวิตมนุษย์

จากแผนภูมิองค์ประกอบของชีวิตมนุษย์ดังกล่าวในทางพระพุทธศาสนาอธิบายว่าชีวิตคือความเป็นอยู่ของร่างกาย (รูป) จิตและเจตสิก (นาม) โดยอาศัยความเป็นผู้นำเกิดและตามรักษาดำรงชีวิตและการกระทำต่าง ๆ ได้โดยอาศัยจิตและเจตสิกเป็นผู้กำหนด

รูป คือร่างกายเป็นธรรมชาติที่ไม่มีความรู้สึกนึกคิดใด ๆ ทั้งสิ้น

นาม คือส่วนที่เป็นจิตและเจตสิกเป็นธรรมชาติที่รับรู้สิ่งต่าง ๆ และสามารถนึกคิดเรื่องราวสิ่งต่าง ๆ ได้

จิต คือธรรมชาติที่รู้อารมณ์ ทำหน้าที่เห็น ได้ยิน รู้รส รู้กลิ่น รู้สีต่อการสัมผัสถูกต้องทางกายและรู้สึกคิดทางใจ

เจตสิก คือ ธรรมชาติที่รู้สึกนึกคิดเรื่องราวสิ่งต่าง ๆ

เมื่อแยกรูปและนามให้ละเอียดขึ้นก็จะอธิบายด้วยขั้น 5 คือ

รูปขั้น (รูป) หมายถึง อวัยวะน้อยใหญ่หรือกลุ่มรูปที่มีอยู่ในร่างกายทั้งหมดของเรา

วิญญาณขั้น (จิต) หมายถึง ธรรมชาติที่รับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่มาปรากฏทางตา หู จมูก ลิ้นกาย ใจ อีกทั้งเป็นธรรมชาติที่ทำให้เกิดความรู้สำนึกคิดต่าง ๆ

เวทนาขั้น (เจตสิก) หมายถึงความรู้สึกเป็นสุข เป็นทุกข์ ดีใจ เสียใจ หรือเฉย ๆ

สัญญาขันธ (เจตสิก) หมายถึง ธรรมชาติที่มีหน้าที่ในการจำหรือเป็นหน่วยความจำของจิตนั่นเอง

สังขารขันธ(เจตสิก)หมายถึง ธรรมชาติที่ปรุงแต่งจิตให้มีลักษณะต่างๆ เป็นกุศลบ้าง การเกิดขึ้นของจิต (วิญญาณขันธ) จะเกิดขึ้นโดยมีเจตสิก (เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ)เกิดขึ้นร่วมด้วยเสมอเฉพาะจิตอย่างเดียวไม่สามารถรับรู้หรือนึกคิดอะไรได้เลย จิตและเจตสิกจะแยกจากกันไม่ได้ต้องเกิดร่วมกันอิงอาศัยกัน จิตแต่ละดวงที่เกิดจะต้องมีเจตสิกเกิดร่วมด้วยเสมอ

จากความจริงของชีวิตที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบว่าชีวิตเป็นเพียงองค์ประกอบของรูปและนามเท่านั้นแต่เหตุที่คนเรามีความทุกข์อยู่เพราะความรู้สึคนึกคิดที่เป็นเรื่องเป็นราวว่า “มีเรามีเขา” ทำให้เกิดการยึดมั่นถือมั่นด้วยอวิชชา (ความไม่รู้) ว่าสภาพธรรมเท่านั้นเป็นเพียงรูปและนามที่ “เกิดขึ้น ตั้งอยู่แล้ว ดับไป” เท่านั้น

1. หลักธรรมเพื่อความหลุดพ้นเฉพาะตัว คือ อริยสัจ 4

อริยสัจ 4 แปลว่า ความจริงอันประเสริฐมีอยู่สี่ประการ คือ

1) **ทุกข์** คือ สภาพที่ทนได้ยาก ภาวะที่ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้สภาพที่บีบคั้น ได้แก่ ชาติ (การเกิด) ชรา (การแก่ การเก่า) มรณะ (การตาย การสลายไป การสูญสิ้น) การประสบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก พลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก การปรารถนาสิ่งใดแล้วไม่สมหวังในสิ่งนั้นกล่าวโดยย่อ ทุกข์ก็คืออุปาทานขันธหรือขันธ 5

2) **ทุกข์สมุทัย** คือสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ ได้แก่ตัณหา 3 คือกามตัณหา-ความทะยานอยากในกาม ความอยากได้ทางกามารมณ์, ภวตัณหา-ความทะยานอยากในภพ ความอยากเป็นโน่นเป็นนี่ ความอยากที่ประกอบด้วยภวาทิฎฐิหรือสัสสตทิฎฐิ และวิภวตัณหา-ความทะยานอยากในความปรารถนาจากภพความอยากไม่เป็นโน่นไม่เป็นนี่ ความอยากที่ประกอบด้วยวิภวาทิฎฐิหรืออุจเฉททิฎฐิ

3) **ทุกข์นิโรธ** คือความดับทุกข์ ได้แก่ดับสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์กล่าวคือดับตัณหาทั้ง 3 ได้อย่างสิ้นเชิง

4) **ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา** คือแนวปฏิบัติที่นำไปสู่หรือนำไปถึงความดับทุกข์ ได้แก่ มรรคอันมี องค์ประกอบอยู่แปดประการ คือ (1)สัมมาทิฎฐิ – ความเห็นชอบ(2)สัมมาสังกัปปะ-ความดำริชอบ(3)สัมมาวาจา-เจรจาชอบ(4)สัมมากัมมันตะ-ทำกรงานชอบ(5)สัมมาอาชีวะ-เลี้ยงชีพชอบ(6)สัมมาวายามะ-พยายามชอบ(7)สัมมาสติ-ระลึกชอบ และ (8) สัมมาสมาธิ-ตั้งใจชอบ ซึ่งร่วมเรียกอีกชื่อหนึ่งได้ว่า “มัชฌิมาปฏิปทา” หรือทางสายกลาง

2. หลักธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

1) สัปปริสธรรม 7

สัปปริสธรรม 7 คือหลักธรรมของคนดีหรือหลักธรรมของสัตตบุรุษ 7 ประการ ได้แก่ รู้จักเหตุรู้จักผล

(1) **รู้จักเหตุหรือธัมมัญญตา** หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้จักวิเคราะห์หาสาเหตุของสิ่งต่างๆ

- (2) รู้จักผลหรืออรรถประโยชน์ หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำ
- (3) รู้จักตนหรืออรรถประโยชน์ หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักตนทั้งในด้านความรู้ คุณธรรม และความสามารถ
- (4) รู้จักประมาณหรือมัตถัตถุตา หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักประมาณรู้จักหลักของความพอดี การดำเนินชีวิตพอเหมาะพอควร
- (5) รู้จักกาลเวลาหรือกาลัตถุตา หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลารู้จักเวลาไหนควรทำอะไรแล้วปฏิบัติให้เหมาะสมกับเวลานั้นๆ
- (6) รู้จักบุคคลหรือบุคคลัตถุตา หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักปฏิบัติการปรับตัว และแก้ไขตนให้เหมาะสมกับสภาพของกลุ่มและชุมชน
- (7) รู้จักบุคคลหรือบุคคลัตถุตา หมายถึง ความเป็นผู้รู้จักปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกัน

การที่บุคคลได้นำหลักสัปปริสธรรม 7 มาใช้ในการดำเนินชีวิตพบกับความสุขในชีวิตรได้

2) อิทธิบาท 4

อิทธิบาท 4 คือหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการมี 4 ประการคือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

- (1) ฉันทะ คือ ความพอใจใฝ่รักใฝ่หาความรู้และความสร้างสรรค์
- (2) วิริยะคือความเพียรพยายามมีความอดทนไม่ท้อถอย
- (3) จิตตะคือความเอาใจใส่และตั้งใจแน่วแน่ในการทำงาน
- (4) วิมังสาคือความหมั่นใช้ปัญญาและสติในการตรวจตราและคิดไตร่ตรอง

3) กุศลธรรมบถ 10

กุศลธรรมบถ 10 เป็นหนทางแห่งการทำความดีงามทางแห่งกุศลซึ่งเป็นหนทางนำไปสู่ความสุขความเจริญแบ่งออกเป็น 3 ทางคือ กายกรรม 3 วจีกรรม 4 และมโนกรรม

1. กายกรรม 3 หมายถึง ความประพฤติดีที่แสดงออกทางกาย 3 ประการ ได้แก่

- (1) เว้นจากการฆ่าสัตว์ คือการละเว้นจากการฆ่าสัตว์การเบียดเบียนกัน เป็นผู้เมตตากรุณา
- (2) เว้นจากการลักทรัพย์คือเว้นจากการลักขโมย เคารพในสิทธิของผู้อื่นไม่หยิบฉวยเอาของคนอื่นมาเป็นของตน
- (3) เว้นจากการประพฤตินอกใจ คือการไม่ล่วงละเมิดสามีหรือภรรยาผู้อื่น ไม่ล่วงละเมิดประเวณีทางเพศ

2. วจีกรรม 4 หมายถึงการเป็นผู้มีความประพฤติดีซึ่งแสดงออกทางวาจา 4 ประการ ได้แก่

- (1) เว้นจากการพูดเท็จ คือการพูดแต่ความจริง ไม่พูดโกหก หลอกลวง
- (2) เว้นจากการพูดส่อเสียด คือพูดแต่ในสิ่งที่ไม่ทำให้เกิดความสามัคคี กลมเกลียว ไม่พูดจาในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดความแตกแยก แยกร้าง

(3) เว้นจากการพูดคำหยาบคือพูดแต่คำสุภาพ อ่อนหวาน อ่อนโยน กับบุคคลอื่นทั้งต่อหน้าและลับหลัง

(4) เว้นจากการพูดเพื่อเจ้าคือพูดแต่ความจริงมีเหตุผลเน้นเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์พูดแต่สิ่งที่จำเป็นและพูดถูกกาลเทศะ

3. มโนกรรม 3 หมายถึง ความประพฤติที่เกิดขึ้นในใจ 3 ประการ ได้แก่

(1) ไม่อยากได้ของของเขา คือ ไม่คิดจะโลภอยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตน

(2) ไม่พยายามทำร้ายผู้อื่น คือมีจิตใจมีปรารถนาดี อยากให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญ

(3) มีความเห็นที่ถูกต้อง คือ ความเชื่อที่ถูกต้อง คือความเชื่อในเรื่องการทำกรรมดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วและมีความเชื่อว่าความพยายามเป็นหนทางแห่งความสำเร็จ

สังกหัตถ์ 4

สังกหัตถ์ 4 เป็นหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เป็น วิธีปฏิบัติเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจของคนที่ยังไม่เคยรักใคร่นับถือ ให้ความรัก ความนับถือ สังกหัตถ์เป็นหลักธรรมที่ช่วยผูกไมตรีซึ่งกันและกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานนัตตตา

1. ทาน คือการให้เป็นสิ่งของตนให้แก่ผู้อื่นด้วยความเต็มใจเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้รับการให้เป็นการยึดเหนี่ยวน้ำใจกันอย่างดียิ่งเป็นการสงเคราะห์สมานน้ำใจกันผูกมิตรไมตรีกันให้ยั่งยืน

2. ปิยวาจา คือ การเจรจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวานพูดชวนให้คนอื่นเกิดความรักและนับถือคำพูดที่ดีนั้นย่อมผูกใจคนให้แน่นแฟ้นตลอดไปหรือแสวงความเห็นอกเห็นใจให้กำลังใจรู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี ย่อมทำให้เกิดไมตรีทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3. อตถจริยา คือ การประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน คือช่วยเหลือด้วยแรงกายและชวนช่วยช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆให้ลุล่วงไปเป็นคนไม่ดูดายช่วยให้ความผิดชอบชั่วดีหรือช่วยแนะนำให้เกิดความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ

4. สมานนัตตตา คือการวางตนเป็นปกติเสมอต้นเสมอปลายไม่ถือตัวและการวางตนให้เหมาะสมกับฐานะของตนตามสภาพ ได้แก่ เป็นผู้ใหญ่ ผู้น้อย หรือผู้เสมอกันเอาไปใส่ปฏิบัติตามฐานะ ผู้น้อยการวาระน้อยน้อมยำเกรงผู้ใหญ่

อบายมุข 6

คำว่าอบายมุข คือ หนทางแห่งความเสื่อมหรือหนทางแห่งความหายนะความฉิบหาย มี 6 อย่าง ได้แก่

1. การเป็นนักเลงผู้หญิง หมายถึง การเป็นคนมีจิตใจเฝื่อนในเรื่องเพศเป็นนักเจ้าชู้ ทำให้เสียทรัพย์สินเงินทอง สูญเสียเวลาและเสียสุขภาพ

2. การเป็นนักเลงสุรา หมายถึง ผู้ที่ดื่มสุราจนติดเป็นนิสัย การดื่มสุรานอกจากจะทำให้เสียเงินเสียทองแล้วยังเสียสุขภาพและบั่นทอนสติปัญญาอีกด้วย

3. การเป็นนักเลงการพนัน หมายถึงผู้ที่ชอบเล่นการพนันทุกชนิด การเล่นการพนันทำให้เสียทรัพย์สินเสียสุขภาพ การพนันไม่เคยทำใครร่ำรวยมั่งมีเงินทองได้เลย

4. การคบคนชั่วเป็นมิตร หมายถึง การคบคนไม่ดีหรือคนชั่วคนชั่วชักชวนให้ทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องและอาจนำความถูกต้องมาสู่ตนเองและครอบครัว

5. การเที่ยวดูการละเล่น หมายถึง ผู้ที่ชอบเที่ยวการละเล่นกลางคืนทำให้เสียทรัพย์สินและอาจทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว

6. เกียจคร้านทำงาน หมายถึง ผู้ไม่ชอบทำงาน ขี้เกียจ ไม่ขยันขันแข็ง

เบญจศีลเบญจธรรม

เบญจศีลเบญจธรรม คือ หลักธรรมที่ควรปฏิบัติควบคู่กัน มุ่งให้บุคคลทำความดี ละเว้นความชั่ว

เบญจศีล(สิ่งที่ควรละเว้น)	เบญจศีล(สิ่งที่ควรละเว้น)
1. เว้นจากการฆ่าสัตว์	1. มีความเมตตากรุณา
2. เว้นจากการลักทรัพย์	2. ประกอบอาชีพสุจริต
3. เว้นจากการประพฤติดิฉินในกาม	3. มีความสำรวมในกาม
4. เว้นจากการพูดเท็จ	4. พูดความจริงไม่พูดโกหก
5. เว้นจากการเสพของมีนเมา	5. มีสติสัมปชัญญะ

โลกบาลธรรมหรือธรรมคัมภีร์ครองโลก

โลกบาลธรรมหรือธรรมคัมภีร์ครองโลก เป็นหลักธรรมที่ช่วยให้มนุษย์ทุกคนในโลกอยู่กันอย่างมีความสุขมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อมีคุณธรรมและทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ประกอบด้วยหลักธรรม 2 ประการ ได้แก่ หิริโอตตปละ

1. หิริ คือความละอายในลักษณะ 3 ประการ แล้วไม่ทำความชั่ว(บาป) คือ

- (1) ละอายแก่ใจหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจตนเองแล้วไม่ทำความชั่ว
- (2) ละอายผู้อื่น หรือสภาพแวดล้อมต่างๆ แล้วไม่ทำความชั่ว
- (3) ละอายต่อความชั่วที่ตนจะทำนั้นแล้วไม่ทำความชั่ว

2. โอตตปละ คือ ความเกรงกลัวหมายถึง

- (1) เกรงกลัวตนเอง ตีเตือนตนเองได้
- (2) เกรงกลัวผู้อื่นแล้วไม่กล้าทำความชั่ว
- (3) เกรงกลัวต่อผลของความ ชั่วที่ทำจะเกิดขึ้นแก่ตน
- (4) เกรงกลัวต่ออำนาจของแผ่นดินแล้วไม่กล้าทำความชั่ว

นิกายสำคัญของพระพุทธศาสนา

หลังจากที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้วประมาณ 100 ปี พระพุทธศาสนาก็เริ่มมีการแตกแยกในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยจนถึงสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชก็แตกแยกกันออกเป็นนิกายใหญ่ ๆ 2 นิกาย คือมหายาน (อาจารย์วาท) กับหินยาน (เถรวาท)

มหายาน “มหายาน” แปลว่า “ยานใหญ่” เป็นลัทธิของภิกษุฝ่ายเหนือของอินเดีย ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้มหาชนเลื่อมใสเสียก่อนแล้วจึงสอนให้ระงับตัณหา ซึ่งยังได้แก้ไขคำสอนในพระพุทธศาสนาให้ผันแปรไปตามลำดับลัทธินี้ได้เข้าไปเจริญรุ่งเรืองอยู่ในทิเบต จีน เกาหลี ญี่ปุ่น และเวียดนาม เป็นต้น

หินยาน คำว่า “หินยาน” เป็นคำที่ฝ่ายมหายานตั้งให้ แปลว่า “ยานเล็ก” เป็นลัทธิของภิกษุฝ่ายใต้ที่สอนให้พระสงฆ์ปฏิบัติเพื่อดับกิเลสของตนเองก่อนและห้ามเปลี่ยนแปลงแก้ไขพระวินัยอย่างเด็ดขาด นิกายนี้มีผู้นับถือในประเทศศรีลังกา ไทย พม่า ลาว และกัมพูชา โดยเฉพาะประเทศไทยเป็นศูนย์กลางนิกายเถรวาท เพราะมีการนับถือพระพุทธศาสนา นิกายนี้สืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพชนพระพุทธเจ้าไม่ใช่เทวดาหรือพระเจ้าแต่เป็นมนุษย์ที่มีศักยภาพเหมือนสามัญชนทั่วไป สามารถบรรลุธรรมได้ด้วยความรู้และอุทิศตนให้เต็มที่ในชีวิตที่ทุกคนควรกระทำคือทำความดีละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้ผ่องแผ้วและการที่เราจะทำสิ่งเหล่านั้นได้นั้นจะต้องมีศีล สมาธิ ปัญญาเพื่อเป็นพาหนะนำผู้โดยสารเข้าทะเลแห่งวิมุตติไปสู่พระนิพพาน

ความแตกต่างของนิกายหินยานกับนิกายมหายาน

นิกายหินยาน	นิกายมหายาน
1. ถือเรื่องอริยสัจเป็นสำคัญ	1. ถือเรื่องบารมีเป็นสำคัญ
2. คุณภาพของศาสนิกชนเป็นสำคัญ	2. ถือปริมาณเป็นสำคัญก่อนแล้วจึงเข้าปรับปรุงคุณภาพในภายหลังดังนั้นจึงต้องลดหย่อนการปฏิบัติพระวินัยบางข้อตกลงเข้าหาบุคคลและเพิ่มเทวดาและพิธีกรรมสังคีตกรรมเพื่อจูงใจคนได้อธิบายพุทธมตีย่างกว้างขวางเกินประมาณเพื่อการเผยแพร่จนทำให้พระพุทธรูปซึ่งเป็นสัญลักษณ์กลายเป็นปรัชญาและตรรกวิทยาไป
2. มีพระพุทธเจ้าองค์เดียว คือ พระสมณโคดมหรือพระศากยमुณี	3. มีพระพุทธเจ้าหลายองค์ องค์เดิมคือ อาทิพุทธ (กายสีน้ำเงิน)เมื่อท่านบำเพ็ญฌานก็เกิดพระฌานนิพพานอีก เป็นต้นว่า พระไวโรจนพุทธะอักโขภัยพุทธะ รัตนสมภพพุทธ ไกสัชชคุรุ โอมลัทธิและอมิตาภา เฉพาะองค์นี้มีมาในร่างคนเป็น (มานุสยิพุทธะ) คือ พระศากยมุณี
4. มีความพ้นจากกิเลส ชาติภพ เป็นอภิกตถจริยแล้วบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้อื่นเป็นโลกัตถจริยเป็นความมุ่งหมายสำคัญ	4. มีความเป็นพระโพธิสัตว์หรือพุทธภูมิ เพื่อบำเพ็ญโลกัตถจริยาได้เต็มที่ เป็นความมุ่งหมายของพระโพธิสัตว์หลายองค์เช่นพระอวโลกิเตศวรมหัทธลี วิชรปาณี กษิตคสร 3 สมันตภัทรอริยมตไตร เป็นต้น
5. มีบารมี 10 ประการ คือ ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา อุเบกขา อันให้ถึงความ เป็นพระพุทธรเจ้า	5. มีบารมี 6 ประการ คือ ทาน ศีล วินัย ขันติ ฌาน ปัญญา อันให้ถึงความสำเร็จเป็นพระโพธิสัตว์และเป็นปฏิปทาของพระโพธิสัตว์
6. ถือพระไตรปิฎกเถรวาท คือ พระธรรมวินัยยุติตามปฐมสังคายนา ไม่มีพระวินัยใหม่เพิ่มเติม	6. ถือพระธรรมวินัยเก่า และมีพระสูตรใหม่เพิ่มเติม เช่นสุวตฺตยสูตร ลังกาวตาร ลัทธธรรมปุณฺทริกสูตร ปรัชญาปารมิตาสูต เป็นต้น

นิกายหินยาน	นิกายมหายาน
8. รักษาวินัยเดิมเอาไว้	8. ปรับปรุงพระธรรมวินัยให้เข้ากับภาวะแวดล้อม
9. ถือว่าพระอรหันต์เมื่อนิพพานแล้วไม่เกิดใหม่อีก	9. ถือว่าพระอรหันต์เมื่อนิพพานแล้วย่อมกลับมาเกิดใหม่สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าอีก
10. ยอมรับแต่ธรรมกายและนิรนามกายบางนอกนั้นไม่ยอมรับ	10. ถือว่าพระพุทธเจ้ามี 3 กาย คือธรรมกาย ได้แก่ กายธรรม สัมโสกกายหรือกายจำลอง หรือกายอวตารของพระพุทธเจ้าเป็นกัศสปสัมพุทธะบ้างเป็นพระศากยมนีบ้าง เป็นพระกกุสันธะบ้าง เป็นต้น นั้นแล้วล้วนเป็นสัมโสกกายของพระพุทธองค์เดิม (อาทิพุทธะ) ทั้งนั้น และนิรนามกาย คือกายที่ต้องอยู่สภาพธรรมดา คือ ต้องแก่ เจ็บและปรินิพพาน ซึ่งเป็นกายที่พระพุทธเจ้าสร้างขึ้นเพื่อให้คนเห็นความจริงของชีวิตแต่สำหรับพระพุทธเจ้าองค์ที่แท้นั้น ไม่ต้องอยู่ในสภาพเช่นนี้แบบเดียวกันกับปรมาตมน์ของพราหมณ์

บุคคลสำคัญในสมัยพุทธกาล

พระสารีบุตร เป็นอัครสาวกเบื้องขวาของพระพุทธเจ้าได้รับการยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นเลิศกว่าพระสงฆ์ทั้งปวงในด้านสติปัญญา นอกจากนี้พระสารีบุตรยังมีคุณธรรมในด้านความกตัญญูและการบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่พุทธศาสนาอีกด้วยท่านได้รับการยกย่องว่าเป็นธรรมเสนาบดี คู่กับพระพุทธเจ้าที่เป็นธรรมราชา เนื่องจากท่านเป็นผู้มีปฏิญาณในการแสดงพระธรรมเทศนาคือชี้แจงให้ผู้ฟังเข้าใจได้ชัดเจนสำหรับในด้านความกตัญญูนั้นท่านได้ฟังธรรมจาก พระอัสสชิเป็นท่านแรกและเกิดธรรมจักขุคือดวงตาเห็นธรรมหมายความว่าสิ่งใดเกิดเป็นธรรมด้าย่อมดับเป็นธรรมดา จากนั้นเมื่อก่อนที่ท่านจะนอนท่านจะกราบทูลที่พระอัสสชิอยู่และหันศรีษะนอนไปยังทิศนั้น

พระมหาโมคคัลลานะ เป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายของพระพุทธเจ้าเป็นผู้มีเอตทัคคะในด้านผู้มีฤทธิ์ท่านเป็นผู้ถุทธานุภาพมากสามารถกระทำอิทธิฤทธิ์ไปเยี่ยมสวรรค์และนรกได้ จากนั้นนำข่าวสารมาบอกญาติมิตรของผู้ที่ไปเกิดในสวรรค์และนรกให้ได้ทราบประชาชนทั้งหลายจึงมาเลื่อมใสพระพุทธศาสนาทำให้ประชาชนเลื่อมคลายความเคารพเดียริถีย์

(นักบวชลัทธิหนึ่งในสมัยพุทธกาล) พวกเดียรถีย์จึงโกรธแค้นท่านมากจึงลงความเห็นให้กำจัดพระโมคคัลลานะ นอกจากนั้นจึงจ้างโจรไปฆ่าพระเถระ พวกโจรจึงล้อมจับพระเถระ ท่านรู้ตัวหนีไปได้ 2 ครั้งในครั้งที่ 3 ท่านพิจารณาเห็นว่าเป็นกรรมเก่าจึงยอมให้โจรจับอย่างง่ายดายโจรทุบกระดูกท่านจนแหลกเหลวไม่มีชิ้นดี ก่อนที่ท่านจะยอมนิพพานเพราะกรรมเก่า ท่านได้ไปทูลลาพระพุทธเจ้าก่อนแล้วจึงนิพพาน

อนาถบิณฑิกเศรษฐี เป็นผู้ได้รับการยกย่องเป็นนายกฝ่ายอุบาสกท่านเป็นเศรษฐีอยู่เมืองสาวัตถีเป็นผู้มีศรัทธาแรงกล้าเป็นผู้สร้างพระเชตุวันมหาวิหารถวายแก่พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทรงประทับอยู่ที่วัดนี้ถึง 19 พรรษา นอกจากท่านจะอุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุสงฆ์แล้วยังได้สงเคราะห์คนยากไร้อนาถอย่างมากมายเป็นประจำจึงได้ชื่อว่า **อนาถบิณฑิก** ซึ่งแปลว่า **ผู้มีก้อนข้าวเพื่อคนอนาถา**

พระเจ้าพิมพิสาร เป็นอุบาสกที่สำคัญอีกผู้หนึ่ง พระองค์เป็นพระเจ้าแผ่นดินครองแคว้นมคธครองราชย์สมบัติอยู่ที่กรุงราชคฤห์ท่านถวายพระราชอุทยานเวฬุวันแก่พระพุทธเจ้านับว่าเป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา

พระอานนท์ เป็นสหชาติและพุทธอุปัฏฐากของพระพุทธเจ้าได้รับการยกย่องว่าเป็นเอตทัคคะเป็นผู้มีพหุสูตรเนื่องจากทรงจำพระสูตรที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้และเป็นผู้สาธยายพระสูตรจนทำให้การปลุกเสกคายนาสำเร็จเรียบร้อย นอกจากนั้นท่านยังทำหน้าที่เป็นพุทธอุปัฏฐากของพระพุทธเจ้าได้อย่างดีรวม 25 พรรษาด้วยความขยันขันแข็งที่เป็นภารกิจประจำและได้รับการยกย่องจากสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เป็นเอตทัคคะ(เลิศ) 5 ประการ คือ

1. มีสติรอบคอบ
2. มีความทรงจำแม่นยำ
3. มีความเพียรดี
4. เป็นพหุสูตร
5. เป็นยอดของพระภิกษุผู้อุปัฏฐากพระพุทธเจ้า

นางวิสาขา ผู้เป็นฝ่ายอุบาสิกา เป็นเลิศในการถวายทานและนางเป็นผู้มีความงามครบ 5 อย่าง ซึ่งเรียกว่า **เบญจกัลยาณี** ได้แก่ เป็นผู้มีผงงามคือมีผมยาวถึงสะเอวแล้วปลายผมงอนขึ้น เป็นผู้มีเนืองงามคือริมฝีปากแดงดูผลด่าถึงสูงและเรียบชนิดสนิทดี เป็นผู้มีกระดูกงามคือฟันขาวประดุจสังข์และเรียบเสมอกันเป็นผู้มีผิวงามคือผิวงามละเอียดดำดำก็ดำดังดอกบัวเขียวถ้าขาวก็ขาวดังดอกกรรณิการเป็นผู้มีวัยงามแม้จะคลอดบุตรถึง 10 ครั้งก็คงสภาพร่างกายสาวสวยดูคลอเคลียครั้งเดียว ปกตินางวิสาขาไปวัด วันละ 2 ครั้ง คือเช้าเย็นและมีของไปถวายเสมอเวลาเช้าจะเป็นอาหารเวลาเย็นจะเป็นน้ำปานะนางเป็นผู้สร้างวัดบุพพารามถวายพระบรมศาสดาและเป็นผู้คิดถวายผ้าอาบน้ำฝนแก่พระเถระเพราะพระเถระไม่มีผ้าอาบน้ำเปลือยกายอาบน้ำฝนดูไม่เหมาะสม

เรื่องที่ 3 ประวัติศาสดา และคำสอนของศาสนาอิสลาม

ศาสดาของศาสนาอิสลามคือนบีมุฮัมมัด ศาสนาอิสลามเกิดขึ้นในดินแดนทะเลทรายอาหรับเมืองเมกกะประเทศซาอุดีอาระเบีย ในยุคนั้นชาวอาหรับแตกออกเป็นหลายกลุ่มขาดความสามัคคียากแก่การปกครอง มีการรบกวนฆ่าฟันกันตลอดเวลา ไม่มีศาสนาเป็นแก่นสาร คนส่วนใหญ่นับถือเทพเจ้าและรูปเคารพต่างๆ ประชาชนไม่มีศีลธรรม สตรีจะถูกข่มเหงรังแกมากที่สุด นบีมุฮัมมัดเกิดขึ้นท่ามกลางสภาพสังคมที่เสื่อมทรามเช่นนี้ จึงคิดหาวิธีที่จะช่วยปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์นี้ให้ดีขึ้น นบีมุฮัมมัดเป็นผู้ที่ฝากฝังในศาสนาหาความสงบและบำเพ็ญสมาธิที่ถ้ำฮิรอ บณูนาในคืนหนึ่งของเดือนรอมฎอน กาเบรียลทูตของพระเจ้าได้นำโอองการของอัลลอฮ์มาประทาน นบีมุฮัมมัดได้นำคำสอนเหล่านี้มาเผยแพร่งจนเกิดเป็นศาสนาอิสลามขึ้น ในระยะแรกของการเผยแผ่ศาสนาได้รับการต่อต้านเป็นอย่างมาก ถึงกับถูกทำร้ายจนต้องหลบหนีไปอยู่เมืองมะดีนะฮ์ จนเป็นที่ยอมรับและมีคนนับถือมากมาย ก็กลับมายึดเมืองเมกกะทำการเผยแผ่ศาสนาอิสลามอย่างเต็มที่ การเผยแผ่ศาสนาของอิสลามออกไปยังประเทศต่างๆ ในยุคหลังเป็นไปโดยไร้สงครามเข้ายึดเมืองเพื่อเผยแผ่ศาสนา โดยมีคัมภีร์ในศาสนาอิสลามคือคัมภีร์อัลกุรอาน

แนวประพฤติปฏิบัติและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม

แนวประพฤติปฏิบัติและหลักคำสอนของศาสนาอิสลามประกอบด้วยรายละเอียดที่สำคัญๆดังต่อไปนี้คือ

1. ศรัทธาต่ออัลเลาะห์ ให้ศรัทธาโดยปราศจากข้อสงสัยใดๆ ว่าพระอัลเลาะห์ทรงมีอยู่จริง ทรงดำรงอยู่ด้วยพระองค์ ทรงมีมาแต่ดั้งเดิม โดยไม่มีสิ่งใดมาก่อนพระองค์ ทรงดำรงอยู่ตลอดกาล ไม่มีสิ่งใดอยู่หลังจากพระองค์ทรงสร้างทุกอย่างในท้องฟ้า เพียบพร้อมด้วยคุณลักษณะอันประเสริฐ

2. ศรัทธาต่อมลาอิกะฮ์ ซึ่งเป็นบ่าวอัลเลาะห์ประเภทหนึ่งที่ไม่อาจมองเห็นตัวตนหรือทราบรูปร่างที่แท้จริง บรรดามลาอิกะฮ์นี้ปราศจากความผิดพลาด บริสุทธิ์จากความหมองทั้งปวง มีคุณสมบัติไม่เหมือนมนุษย์คือไม่กิน ไม่นอน ไม่มีเพศ สามารถจำแลงร่างได้

3. ศรัทธาในพระคัมภีร์ของพระเจ้า คือศรัทธาว่าอัลเลาะห์ทรงประทานคัมภีร์ให้กับบรรดาศาสนทูตเพื่อนำไปประกาศให้ประชาชนได้ทราบหลักคำสอนซึ่งมีอยู่ 2 ประเภทคือ

- 1) สอนถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า
- 2) สอนถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกัน โดยบรรดาคัมภีร์ที่ประทานมานั้นมีวิธีประทานต่างๆ กันดังนี้คือ

- (1) ถ่ายทอดโอองการต่างๆ เข้าจิตใจของศาสนา
- (2) การได้ยินเสียงในลักษณะอยู่ในภวังค์หรือการฝัน
- (3) โดยมลาอิกะฮ์ มีนามว่า จูบรียล ถูกส่งมาพร้อมกับโอองการของพระเจ้า

นำมาให้ศาสดาด้วยคำพูดอันชัดเจน สำหรับคัมภีร์อัลกุรอานได้ถูกบันทึกตั้งแต่ศาสดานบีมุฮัมมัดยังมีชีวิตอยู่และได้ท่องจำโดยสาวกของท่าน คัมภีร์นี้ไม่เคยปรับปรุงแก้ไขแต่อย่างใด มิใช่วรรณกรรมที่มนุษย์ประพันธ์ขึ้นมา แต่ถูกประทานมาจากอัลเลาะห์เจ้า

4. ศรัทธาในบรรดาศาสนทูต ให้ศรัทธาว่า อัลเลาะห์ทรงคัดเลือกบุคคลเป็นผู้ส่งสาร นำบทบัญญัติของพระองค์มาสั่งสอนแก่ปวงชน อัลกุรอานสอนว่า ศาสนทูตที่ปรากฏชื่อในคัมภีร์อัลกุรอานมี 25 ท่าน มุสลิมทุกคนต้องศรัทธาในบรรดาศาสนทูตดังกล่าวทั้งหมดจะละเว้นท่านหนึ่งท่านใดมิได้และถือว่าทุกท่านที่กล่าวมานี้เป็นมุสลิมและเป็นบ่าวของอัลเลาะห์เหมือนกัน

5. ศรัทธาต่อวันปรโลก มีหลักการว่า มีวันหนึ่งที่เป็นวันพิจารณาผลกรรมของมนุษย์ทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อทุกสิ่งทุกอย่างในจักรวาลได้พิพากษาตัดสินแล้ว จากนั้นอัลเลาะห์จะให้ทุกคนคืนชีพมาชำระงานที่เขาประกอบไว้ในโลกดังข้อความว่า ผู้ประกอบความดีจะได้รับตอบสนองด้วยสิ่งดี ผู้ประกอบกรรมชั่วก็จะได้รับผลตอบแทนคือการลงโทษดังข้อความว่า ผู้ใดประกอบกรรมดีแม้เพียงน้อยนิด เขาก็จะได้เห็นมัน และผู้ใดประกอบกรรมชั่วแม้เพียงน้อยนิด เขาก็จะได้เห็นมัน

6. การศรัทธาต่อกฎกำหนดศภาวะ คือระเบียบอันรัดกุมที่อัลเลาะห์ทรงกำหนดไว้แก่โลก การศรัทธาต่อกฎกำหนดศภาวะคือการยอมรับในอำนาจของอัลเลาะห์ที่ทรงครอบครองความเป็นไปของทุกสิ่งแต่ละสิ่งเป็นไปตามพระประสงค์ที่พระองค์ทรงกำหนดไว้ทุกประการเช่นการถือกำเนิดชาติพันธุ์ เป็นต้น

การนบัสการนี้จะทำคนเดียวก็ได้ แต่ถ้าจะร่วมกันทำเป็นหมู่ยิ่งได้กุศลเพิ่มขึ้น มีข้อห้ามในการนบัสการเมื่อเวลามีนเมา

7. การถือศีลอด การถือศีลอดเป็นหลักฐานของอิสลามข้อหนึ่งที่มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติ มีกำหนดขึ้นในทุกๆ ปี ปีละ 1 เดือน คือ ตกเดือนรอมฎอน อันเป็นเดือนที่ 6 แห่งปีอิสลาม นับแบบจันทรคติ

การถือศีลอด คือ การงดเว้นจากการบริโภคและอื่นๆ ตามที่กำหนดไว้แน่นอน มีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติ คือ

1. เป็นมุสลิม
2. มีอายุบรรลุนิติภาวะ (ประมาณ 15 ปี)
3. มีสติสัมปชัญญะ
4. มีพลังความสามารถที่จะปฏิบัติได้

กิจกรรมที่กระทำในพิธีศีลลอด คือ

1. ตั้งจิตปรารถนา (นียะฮ์) ไว้แต่กลางคืนว่าตนจะถือศีลลอด
2. งดเว้นการกิน ดื่ม และอื่นๆ ตามข้อกำหนด

จุดประสงค์ของการถือศีลลอด

1. เพื่อทำให้จิตใจบริสุทธิ์
 2. ให้รู้จักควบคุมจิตใจและตัดกิเลส
 3. ให้รู้จักการเสียสละการมีขันธ์
 4. ให้รู้จักสภาพของคนยากจน อนาคต จะทำให้เกิดความเมตตาแก่คนทั่วไป
- จุดเริ่มต้นของการเข้าถือศีลลอดในเดือนรอมฎอนตามศาสนาบัญญัติ

เรื่องที่ 4 ประวัติศาสดาและคำสอนของศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาประเภทเอกเทวนิยมคือเชื่อว่ามีพระเจ้าสูงสุดเพียงองค์เดียว เป็นผู้สร้างโลกและสรรพสิ่ง พระเจ้าองค์นั้นคือ พระเยซูฮว่าห์ ศาสนาคริสต์เชื่อว่ามนุษย์มีบาปมาแต่กำเนิด พระเจ้าจึงส่งพระเยซูมาไถ่บาป เชื่อว่าวิญญาณเป็นอมตะ เมื่อถึงวันตัดสินโลก มนุษย์จะไปอยู่ในสวรรค์ หรือในนรกชั่วนิรันดร์ เชื่อว่ามีเทวดาอยู่มากมายทั้งฝ่ายดีและฝ่ายชั่ว ชาตนาเป็นหัวหน้าฝ่ายชั่วในที่สุดก็จะถูกพระเจ้าทำลาย

ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากที่สุดในโลก คำว่า Christ มาจากภาษาโรมัน ว่า Christus และคำนี้มาจากภาษากรีก อีกต่อหนึ่งคือคำว่า Christos ซึ่งแปลมาจากคำว่า Messiah ในภาษาฮีบรู คำว่า messiah แปลว่า พระผู้ปลดปล่อยทุกข์ภัย

ศาสนาคริสต์เกิดในปาเลสไตน์เมื่อ พ.ศ. 543 โดยคำนวณจากปีเกิดของพระเยซู ซึ่งเป็นศาสดาของศาสนา ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาที่พัฒนามาจากศาสนายูดายหรือยิว เพราะศาสนาคริสต์นับถือพระเจ้าองค์เดียวกับศาสนายูดายคือพระเยซูฮว่าห์ พระเยซูเป็นชาวยิว มิได้ปรารถนาที่จะตั้งศาสนาใหม่แต่ทรงต้องการปฏิรูปศาสนายิวให้บริสุทธิ์ขึ้น ทรงกล่าวว่า “อย่าคิดว่าเรามาทำลายพระบัญญัติ และคำของศาสดาพยากรณ์เสีย เรามีได้มาทำลายแต่มาเพื่อทำให้สำเร็จ”

ก่อนหน้าที่พระเยซูประสูติ ประเทศปาเลสไตน์ได้ตกเป็นเมืองขึ้นของจักรวรรดิโรมัน เคียงติดต่อกันเป็นระยะเวลากว่า 100 ปี เริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่ 1 ก่อนคริสตกาล ตกเป็นเมืองขึ้นของอัสซีเรีย บาบิโลเนียจักรวรรดิเปอร์เซีย จักรวรรดิกรีกในสมัยพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช และในที่สุดตกเป็นของอาณาจักรจักรวรรดิโรมัน ตลอดเวลาที่ตกเป็นเมืองขึ้นนี้ ผู้พยากรณ์หลายท่านได้พยากรณ์ถึงพระเมสสิอา (Messiah) พระผู้ช่วยไถ่รอด ซึ่งเป็นพระบุตรของพระเจ้าที่จะเสด็จมาปลดแอกชาวยิวให้ได้รับเสรีภาพและจะทรงไถ่บาปให้ชาวยิวพ้นจากความหายนะและได้รับความรอดชั่วนิรันดร์ ในสมัยนั้นชาวยิวเชื่อใน

คำพยากรณ์นี้มาก และพระเยซูประสูติในช่วงเวลานั้นพอดี พระเยซูเกิดที่หมู่บ้านเบธเลเฮม แคว้นยูดาเยรูซาเล็ม มารดาชื่อมาเรีย บิดาชื่อโยเซฟ ตามประวัติมาเรียนั้นตั้งครรภ์มาก่อนขณะที่ยังเป็นคู่หมั้นกับโยเซฟ เทวดาจึงมาเข้าฝันบอกโยเซฟว่าบุตรในครรภ์มาเรียเป็นบุตรของพระเจ้าให้ตั้งชื่อว่าเยซู ต่อมาจะเป็นผู้ไถ่บาปให้กับชาวยิว โยเซฟจึงปฏิบัติตามและรับมาเรียมาอยู่ด้วยโดยไม่สมสู่เยี่ยงกริยา พระเยซูได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี เป็นศิษย์ของโยฮันศึกษาพระคัมภีร์เก่าจนแตกฉาน ท่านมีนิสัยใฝ่สงบชอบวิเวก เมื่ออายุ 30 ปี ได้รับศีลล้างบาปที่แม่น้ำจอร์แดน ตั้งแต่นั้นมาถือว่าท่านสำเร็จภูมิธรรมสูงสุดในศาสนา พระองค์มีสาวก 12 คนเป็นหลักในศาสนาทำหน้าที่สืบศาสนามีนักบุญเปโตร (Saint Peter) เป็นหัวหน้าผู้สืบตำแหน่งนักบุญเปโตรต่อๆ มาจนถึงปัจจุบันเรียกว่า สมเด็จพระสันตะปาปาพระเยซูเผยแผ่ศาสนาทั่วดินแดนปาเลสไตน์เป็นเวลา 3 ปี มีพวกปุโรหิต ธรรมจารย์และพวกชีนาร์เกลียดชังขณะที่พระองค์รับประทานอาหารมื้อค่ำกับสาวก 12 คนเป็นมื้อสุดท้าย ทหารโรมันจับตัวท่านในข้อหาเป็นกบฏและถูกตัดสินให้ลงโทษประหารชีวิตโดยตรึงกับไม้กางเขนไว้ จนสิ้นพระชนม์

วิธีการเผยแผ่คำสอนของพระเยซู

พระเยซูใช้วิธีการ 3 วิธีในการเผยแผ่คำสอนคือ

1. การรักษาบุคคลที่เจ็บป่วยให้หาย คนตายให้ฟื้นเป็นการปลุกศรัทธาของปวงชนให้เกิดมีขึ้นต่ออำนาจของพระเจ้า

2. การแสดงความฉลาดในการแก้ปัญหา เช่น เมื่อมีการให้ตัดสินคดีหญิงผิวดำ พระเยซูตรัสว่าลงโทษได้ แต่ผู้ลงโทษจะต้องเป็นผู้บริสุทธิ์ เป็นต้น

3. การประกาศหลักการแห่งความรัก ความเมตตา กรุณา และกล่าวว่า จงรักศรัทธูท่าน จงอธิษฐานเพื่อผู้ที่ข่มเหงท่าน ทำดังนี้แล้วท่านจะเป็นบุตรของพระบิดาของท่านในสวรรค์

หลักธรรมของศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์จารึกหลักธรรมไว้ในคัมภีร์ไบเบิล หลักธรรมของพระเยซูบางข้อตรงข้ามกับศาสนาอื่น บางข้อให้การปฏิรูปและประยุกต์เสียใหม่ เช่น

1. พระเจ้าทรงเป็นบิดาที่ดี พร้อมที่จะประทานอภัยให้แก่บุตรที่กลับใจ แต่ขณะเดียวกันก็ทรงเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งความเด็ดเดี่ยว ลงโทษผู้ที่ไม่เชื่อฟัง

2. พระเยซูทรงเป็นผู้ประกาศข่าวดีโดยแจ้งให้ทราบว่าอาณาจักรของพระเจ้ามาถึงแล้ว ผู้ที่ศรัทธาจะได้รับมหากรุณาธิคุณจากพระเจ้า

3. หลักการสำนึกผิด ให้พิจารณาตนเองว่าให้ทำผิดอะไร และตั้งใจที่จะเลิกทำความชั่วนั้นเสีย

4. หลักความเสมอภาคคือความรัก ความเมตตาของพระเจ้าที่มีต่อมนุษย์ทั้งมวลโดยไม่เลือกชั้นวรรณะผู้ที่ทำความดีแล้วต้องได้รับรางวัลจากพระเจ้าโดยเสมอภาคกัน

5. ให้ละความเคียดแค้นพยาบาท การจองเวรซึ่งกันและกัน ใครรักก็รักตอบ ใครอาฆาตมั่งร้ายก็ต้องให้อภัย

คำสอนของพระเยซูที่สำคัญๆ อีกคือ

1. พระเยซูเป็นบุตรของพระเจ้า ทรงส่งให้มาเกิดในโลกมนุษย์ เพื่อไถ่บาปให้มนุษย์มิได้เสด็จมาปราบศัตรูด้วยอาวุธ แต่ทรงมาสร้างสันติ

2. ผู้ที่เชื่อพระเยซู จะได้รับความรอดและชีวิตนิรันดร์ จะไม่ถูกพิพากษาวันสิ้นโลก ส่วนผู้ที่ไม่ศรัทธาจะถูกพิพากษาในวันสิ้นโลก

3. ทรงสั่งสอนให้ชาวยิวกลับใจใหม่ มิให้นับถือเฉพาะในด้านประกอบพิธีกรรมหรือท่องคำสวดด้วยปากไม่จริงใจ ทรงติเตียนพวกพระยิวว่าเป็นพวกปากว่าตาขยิบไม่รู้จักพระเจ้าที่แท้จริง

4. บัญญัติของพระเยซูที่สูงที่สุดคือ “การรักพระเจ้าสุดใจและรักเพื่อนบ้านเหมือนตัวเราเอง” ผู้ที่พระเจ้าโปรดปรานคือผู้ที่อยู่ในความดีความชอบธรรมทั้งกาย วาจา ใจ ผู้ที่ผิดด้านจิตใจถือว่ามิบาปเท่ากับการกระทำ

5. สอนไม่ให้กังวลความสุขทางโลกอันได้จากวัตถุให้แสวงหาความสุขด้านจิตใจ ผู้ที่ห่วงสมบัติจะไม่ได้ขึ้นสวรรค์ ไม่ได้พบกับพระเจ้า

6. ในด้านการปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ทรงสอนว่า การไม่ทำชั่วตอบแทนกรรมชั่ว หรือทำดีตอบแทนความดีเท่านั้นยังไม่เพียงพอ ให้ทำดีตอบแทนความชั่ว และให้รักศัตรู ดังที่ได้เปรียบเทียบว่า อย่าต่อสู้คนชั่ว ถ้าผู้ใดตอบแค้นขาวของท่านก็จงหันแค้นซ้ายให้เขาด้วย

7. ความดีสูงสุดคือการทำตามแบบพระเยซู คุณธรรมสูงสุดคือความรัก ความเมตตา กรุณา ความอ่อนโยน ความถ่อมตน ความอดทนต่อความทุกข์ทั้งปวง

พิธีกรรมสำคัญของศาสนาคริสต์ เรียกว่าพิธีศักดิ์สิทธิ์ 7 ประการ คือ

1. ศีลล้างบาปหรือศีลจุ่ม (Baptism) กระทำเมื่อเป็นทารกหรือเมื่อเข้าเป็นคริสตศาสนิกชน พิธีนี้กระทำตามแบบของพระเยซูเมื่อก่อนทรงออกเทศนา ให้ร่างกายทอถลอกปัจจุบันไม่จุ่มตัวในน้ำแต่ใช้น้ำศักดิ์สิทธิ์เทบนศีรษะเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของการล้างบาป ศีลนี้สำคัญที่สุด ผู้ใดไม่ได้รับศีลล้างบาปจะไม่ได้ชื่อว่าเป็นบุตรของพระเจ้าและจะไม่ได้ชีวิตนิรันดร์

2. ศีลกำลัง (Confirmation) กระทำอีกครั้งหนึ่งเมื่อพ้นวัยเด็กและเป็นผู้ใหญ่แล้วเพื่อเป็นคริสตศาสนิกชนที่สมบูรณ์

3. ศีลมหาสนิท (Holy Communion) สำหรับคริสต์ศาสนิกชนอาจทำทุกวัน ทุกสัปดาห์ ทุกเดือนหรืออย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยรับประทานขนมปังและเหล้าองุ่น เป็นสัญลักษณ์ตามแบบที่พระเยซูกระทำแก่ศิษย์ในพระกระยาหารมื้อสุดท้ายก่อนถูกตรึงกางเขน ขนมปังคือ พระกาย เหล้าองุ่นคือพระโลหิตของพระเยซู ฝ่ายคาทอลิกเชื่อว่าการกระทำพิธีนี้ผู้ได้รับประกาศจะมีชีวิตนิรันดร์

4. ศีลแก้บาป (Penance) สำหรับคาทอลิกที่กระทำความบาปประสงค์จะได้รับการอภัยบาปต้องไปสารภาพบาปนั้นต่อนักบวชด้วยความสำนึกผิดอย่างแท้จริง ถือว่านักบวชได้รับอำนาจในการยกบาปโดยตรงจากสันตะปาปา ซึ่งเป็นผู้แทนของพระเยซูคริสต์ นักบวชจะยกบาปและตักเตือนสั่งสอนไม่ให้ทำบาปอีก

5. ศีลเจิมคนไข้ (Extreme Unction) กระทำเมื่อคนไข้เจ็บหนักใกล้จะตาย เมื่อชำระบาปขั้นสุดจะช่วยให้มีสติกำลัง สามารถต่อสู้กับความตายจนถึงที่สุด วิธีทำบาทหลวงใช้น้ำมันศักดิ์สิทธิ์เจิมทาที่หู จมูก ปาก มือ และเท้าของคนไข้ พร้อมกับสวดอวยพร ทุกคนในบ้านจะต้องสวดพร้อม

6. ศีลสมรสหรือศีลกล่าว (Matrimony) กระทำแก่คู่บ่าวสาวในพิธีสมรส ผู้รับศีลสมรสโดยถูกต้องแล้วจะหย่าร้างกันไม่ได้ และห้ามสมรสใหม่ขณะที่สามีภรรยายังมีชีวิตอยู่ การจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายโดยไม่ได้รับศีลสมรส ไม่ถือว่าเป็นสามีภริยาโดยถูกต้องตามกฎหมายของศาสนา

7. ศีลอนุกรม (Holy Order หรือ Ordination) เป็นศีลบวชให้กับบุคคลที่เป็นบาทหลวง ผู้มีอำนาจโปรดศีลอนุกรมคือสังฆราช ซึ่งถือเป็นผู้แทนของพระเยซูคริสต์ เมื่อได้รับศีลอนุกรมแล้วไม่อนุญาตให้สมรส กฎข้อนี้เกิดขึ้นภายหลังโดยศาสนาจักรเป็นผู้ออกกฎนี้

นิกายของศาสนาคริสต์

เดิมศาสนาคริสต์มีนิกายเดียวคือโรมันคาทอลิก มีศูนย์กลางอำนาจอยู่ที่สำนักวาติกัน กรุงโรม ใช้ภาษาละตินเป็นภาษาของศาสนา ประมุขของศาสนาคือสันตะปาปา เน้นว่าเป็นผู้สืบทอดศาสดาคำสอนของพระเยซูมีพระคัมภีร์ไบเบิล เป็นนิกายที่เชื่อเรื่องบุญบาป รูปเคารพถือไม้กางเขนที่พระเยซูถูกตรึงอยู่ ต่อมาอาณาจักรไบเซนไทน์มีศูนย์กลางที่กรุงคอนสแตนติโนเปิล ประเทศตุรกี ปัจจุบัน มีความเป็นอิสระไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจของสันตะปาปาจึงแยกนิกายมาชื่อว่า กรีกออร์ทอดอกซ์ ไม่มีศูนย์กลางอำนาจที่ได้โดยเฉพาะให้ความสำคัญของประมุขที่เรียกว่า ปาτριอาร์ค หรืออาร์คบิชอป ต่อมา มีบาทหลวงชาวเยอรมัน ชื่อ มาร์ติน ลูเธอร์ ไม่พอใจการปกครองของสำนักวาติกัน และโดนขับออกจากศาสนาจักรในปี ค.ศ.1521 จึงแยกตนเองออกมาตั้งนิกายใหม่คือ โปรเตสแตนต์ เน้นคัมภีร์ไม่มีนักบวช รับศีลศักดิ์สิทธิ์เพียง 2 อย่างคือ ศีลล้างบาปและศีลมหาสนิท

เรื่องที่ 5 ประวัติศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและคำสอน

ศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูเกิดในเอเชียใต้คือประเทศอินเดีย เมื่อประมาณ 1,400 ปีก่อนคริสต์ศักราชเกิดจากพวกอารยันที่อพยพเข้ามาในประเทศอินเดียถือกันว่าเป็นศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดในโลก พระเวทเป็นคัมภีร์ศาสนาพราหมณ์ได้รับการยกย่องว่าเป็นคัมภีร์ที่เก่าแก่ที่สุดในโลก และเป็นวรรณคดีที่เก่าแก่ที่สุดในโลกชื่อของศาสนาเปลี่ยนไปตามกาลเวลา

ในตอนแรกเริ่มเรียกตัวเองว่า “พราหมณ์” ต่อมาศาสนาเสื่อมลงระยะหนึ่งและได้มาฟื้นฟูปรับปรุงให้เป็นศาสนาฮินดู โดยเพิ่มบางสิ่งบางอย่างเข้าไป มีการปรับปรุงเนื้อหาหลักธรรมคำสอนให้ดีขึ้น คำว่า “ฮินดู” เป็นคำที่ใช้เรียกชาวอารยันที่อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานในลุ่มแม่น้ำสินธุ และเป็นคำที่ใช้เรียกลูกผสมของชาวอารยันกับชาวพื้นเมืองในชมพูทวีป และชนพื้นเมืองนี้ได้พัฒนาศาสนาพราหมณ์โดยการเพิ่มเติมอะไรใหม่ๆ ลงไป แล้วเรียกศาสนาของพวกนี้ว่า “ศาสนาฮินดู” เพราะฉะนั้นศาสนาพราหมณ์จึงมีอีกชื่อในศาสนาใหม่ว่า “ฮินดู” จนถึงปัจจุบัน

ในอดีตศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูจะมีการจัดคัมภีร์ออกเป็น 3 พวกตามการยกย่องนับถือเทวะทั้ง 3 โดยแยกเป็น 3 นิยายใหญ่ๆ นิยายใดนับถือเทวะองค์ใดก็ยกย่องว่าเทวะองค์นั้นสูงสุด ต่อมานักปราชญ์ชาวฮินดูได้กำหนดให้เทวะทั้ง 3 องค์เป็นใหญ่สูงสุดเสมอกัน เทวะทั้ง 3 องค์นี้รับการนำมารวมกันเรียกว่า “ตรีมูรติ” ใช้คำว่าสาวว่า “โอม” ซึ่งย่อมาจาก “อะ อุ มะ” แต่ละพยางค์แทนเทวะ 3 องค์ คือ

“อะ” แทนพระวิษณุหรือพระนารายณ์

“อุ” แทนพระศิวะหรืออิศวร

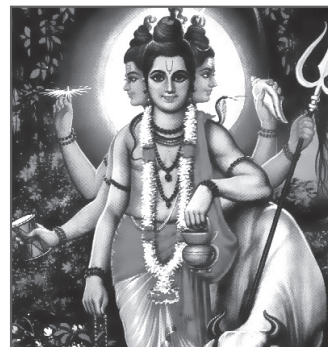
“มะ” แทนพระพรหม

พระนารายณ์

พระศิวะ

พระพรหม

ในประเทศอินเดียได้มีการแบ่งชนชั้นออกเป็น 4 วรรณะ คือ พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ คือ พ่อค้าคหบดี และศูทรกรรมกรคนใช้แรงงาน วรรณะพราหมณ์ถือว่าเป็นวรรณะสูงสุด เป็นพวกทำหน้าที่ทางศาสนา “พราหมณ์” เป็นคำศัพท์ที่เนื่องมาจากคำว่า “พรหม” คนในวรรณะนี้ถือว่าตนสืบเชื้อสายมาจากพรหม สามารถติดต่อเกี่ยวข้องกับองค์การต่างๆ

จากพรหมซึ่งเป็นพระผู้เป็นเจ้ามาแจ้งแก่ชาวโลกมนุษย์ได้ สามารถติดต่อบวงสรวง อ้อนวอนเทพเจ้าให้มาประสาธน์หรือบันดาลความเป็นไปต่างๆ ในโลกมนุษย์ได้

พวกพราหมณ์จึงเป็นที่เคารพยำเกรงของคนทุกวรรณะ แม้แต่กษัตริย์ผู้เป็นใหญ่ในการปกครอง เมื่อพวกพราหมณ์มีอำนาจมาก มีคนยำเกรงมาก โอกาสที่จะแสวงหาหลักการะจึงมีมาก พวกพราหมณ์แต่ละพวกจะแข่งขันในการทำพิธีโดยถือว่าการจัดทำพิธีต่างๆ ให้ถูกต้องตามพิธีที่กำหนดไว้ในพระเวทเป็นสิ่งสำคัญชนวรรณะพราหมณ์ได้รวบรวมสรรพวิชาทั้งหลายที่ตนค้นพบหรือเข้าใจเรื่อง ประมวลความรู้เรียกว่า “ไสยศาสตร์” ซึ่งขึ้นต้นด้วยวิชาที่สำคัญที่สุดคือ “พระเวท” อันหมายถึงวิชาการที่เกี่ยวกับพรหม เทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่มนุษย์ต้องเคารพบูชา สมัยนั้นยังไม่มีหนังสือ จึงต้องใช้วิธีท่องจำและสอนต่อกันมา พระเวทประกอบด้วย “มนตร์” คือคาถาสำหรับท่องจำกับ “พราหมณะ” ซึ่งเป็นคัมภีร์คู่มือที่พวกพราหมณ์แต่ละกลุ่มได้เพิ่มเติมในพิธีกรรมของตนให้ละเอียดพิสดารขึ้นจนพราหมณ์เองไม่สามารถท่องจำได้ จึงต้องมีคู่มือ “พราหมณะ” คือคำอธิบายลัทธิพิธีกรรมต่างๆ ของพระเวท แต่เดิมมี 3 อย่าง เรียกว่า “ไตรเพท” ได้แก่

1. อุคเวท เป็นคัมภีร์เก่าแก่ที่สุด ถือกันว่าออกจากโอษฐ์ของพระพรหมซึ่งพวกฤषีได้สดับแล้วนำมาอนุสาสน์นรชนอีกต่อหนึ่ง กล่าวด้วยเทวดาต่างๆ และการบนบานให้ช่วยจัดภัยทั้งมวล

2. ยชุรเวท กล่าวด้วยพิธีกรรมต่างๆ เป็นตำราการทำพิธีกรรมของพราหมณ์โดยตรง

3. สามเวท กล่าวด้วยบทคาถาสังเวทสำหรับแห่กล่อมเทวดา บูชาน้ำโสมแก่เทวดาทั้งหลาย (“สาม” แปลว่า สวด) ดังมีบทแห่กล่อมพระนเรศร์-พระนารายณ์ หลังพิธีตรียัมปวายเสร็จสิ้นแล้วต่อมาเพิ่ม “อาถรรพเวท” ซึ่งเป็นพระเวทที่เกี่ยวกับอาถรรพ์ต่างๆ มีมนตร์สำหรับใช้ในกิจการทั้งปวงรักษาโรคภัยไข้เจ็บ หรือกำจัดผลร้ายอันจะมีมาแต่พยาธิและมรณภัยและรวมทั้งสำหรับใช้ทำร้ายแก่หมู่มิตรโดยเสกสิ่งหนึ่งสิ่งใดเข้าตัว หรือฝังรูปฝังรอยหรือทำเสน่ห์ยาแฝด

นอกจากพระเวททั้ง 4 นี้แล้ว ยังมี “พระเวทรอง” อีก 4 อย่าง เรียก “อุปเวท” เป็นวิชาที่กล่าวด้วยวิทยาศาสตร์ต่างๆ อันเป็นวิทยาการโดยเฉพาะคือ

1. อยุรเวท ได้แก่ ตำราแพทยศาสตร์ กล่าวด้วยการใช้สมุนไพรและมนต์ต่างๆ ในการรักษาโรคมีเทวดาประจำเป็นเจ้าของคือฤषีทั้งแปดซึ่งไม่ปรากฏนามแน่นอน

2. กานธรรมเวท ได้แก่ ตำราขับร้องและดนตรี กับนาฏศาสตร์หรือการฟ้อนรำ มีเทวดาประจำคือพระนารทฤषี หรือที่เรียกว่า พระนารอท หรือ พระปรคนธรรพ์

3. ธรุเวท ได้แก่ วิชายิงธนูและการใช้อาวุธสงคราม ซึ่งบัดนี้เรียก “ยุทธศาสตร์” มีเทวดาประจำคือ พระขันตกุมาร

4. สถาปัตยกรรม ได้แก่ วิชาก่อสร้างซึ่งเรียกว่า “สถาปัตยกรรม” เทวดาประจำคือ พระวิษณุกรรม

วรรณะพราหมณ์ในศาสนาฮินดู

ในประเทศอินเดียได้แบ่งออกเป็น 4 วรรณะ คือ พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ ศูทร ในที่นี้จะกล่าวถึงวรรณะพราหมณ์ หรือตระกูลนักบวชเท่านั้น นี่ไม่จำเป็นต้องบวชทุกคน แบ่งออกเป็น 4 ชั้นคือ

1. **พรหมจารี** คือพวกนักเรียน มีหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติและศึกษาพระเวทในสำนักคณาจารย์คนใดคนหนึ่ง (เทียบกับศาสนาพุทธ คือ สามเณร และนวกะ)

2. **กฤหบดี** คือผู้ครองเรือน มีภรรยา มีครอบครัว เป็นหัวหน้าในบ้าน อ่านและสอนพระเวท ทำการบูชาเอง หรือช่วยผู้อื่นกระทำยัญกรรม ให้ทาน และรับทักษิณา

3. **วานปรัสต์** คือผู้อยู่ป่าละเมาะสถานและครอบครัวเข้าป่าเพื่อทรมานตน มักน้อยในอาหารและเครื่องนุ่งห่ม กระทำทุกรกิริยา สมาธิมั่งคงในกิจวัตร ได้แก่

ฤषี แปลว่า ผู้แสวง หมายถึงแสวงหาโมกษะ คือการหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตาย เกิด

โยคี แปลว่า ผู้บำเพ็ญโยคะ คือทรมานกายโดยวิธีแห่งอิริยาบถต่างๆ เพื่อหวังผลสำเร็จเป็นผู้วิเศษ เช่น ยืนขาเดียว เหนี่ยวกินลมนานนับสิบปี นั่งสมาธิโดยไม่ลุกขึ้นเลยเป็นเวลาสิบปี

ดาบส แปลว่า ผู้บำเพ็ญตน คือ ความเพ่งเล็งในดวงจิตเพื่อประโยชน์ให้อาตมันเข้าร่วมอยู่ในปรมาตม์ (หรือปรพรม) ให้เกิดความบริสุทธิ์ใสสะอาด แม้กระทบอารมณ์ใดๆ ก็ไม่แปรปรวน

มุนี แปลว่า ผู้สงบได้แก่ผู้สำเร็จฉานสมบัติ คือผู้กระทำตบะและโยคะจนถึงที่สุดแล้ว

ลิตธา แปลว่า ผู้สำเร็จฉานสมบัติ คือ ผู้กระทำตบะและโยคะจนถึงที่สุดแล้ว

นักพรต แปลว่า ผู้บวชและถือพรตตามลัทธิพราหมณ์

ขฤลิ แปลว่า ฤषีผู้มุ่งมวยผมสูงเป็นชฎา

นิกายและลัทธิ

มีสี่นิกายด้วยกัน คือ

นิกายไศวะ ถือพระอิศวรเป็นใหญ่ และนับถือพระนารายณ์ พระพรหม กับเทพอื่นๆ ด้วย

นิกายไวษณพ ถือพระนารายณ์เป็นใหญ่ และนับถือพระศิวะ พระพรหม กับเทพอื่นๆ ด้วย

นิกายศากต ถือว่าพระแม่อาทิสักติ หรือพระแม่ปราคติเป็นใหญ่ และนับถือพระพรหม พระนารายณ์ กับ เทพอื่นๆ ด้วย

นิกายสมารต ถือเทพห้าองค์ด้วยกัน คือ พระพิฆเนศวร พระแม่กวางนี คือ พระศักติ พระพรหม พระนารายณ์ พระศิวะ ไม่มีองค์ใดใหญ่กว่าโดยเฉพาะ

ลัทธิ

ปรมาตมัม คือ พรหมณ์ แบ่งออกเป็น 2 ระดับ อปรหมณ์ ความเจริญสูงสุด (Ultimate Reality) และปรพรหมณ์ คือ ความจริงขั้นเทพเจ้าสูงสุด (Supreme Being) คำสอนในคัมภีร์อุปนิษัท ทำให้ศาสนาพราหมณ์เป็นเอกนิยม (Monoism) เชื่อว่าสรรพสิ่งมาจากหนึ่งและกลับไปสู่ความเป็นหนึ่ง หลังจากคัมภีร์อุปนิษัทได้พัฒนาจนถึงขีดสุด ทำให้เกิดลัทธิปรัชญาอีก 6 สำนัก ดังต่อไปนี้

1. นยายะ เจ้าลัทธิคือ โคตมะ
2. ไวเศมิกะ เจ้าลัทธิคือ กนาทะ
3. สางขยะ เจ้าลัทธิคือ กปิละ
4. โยคะ เจ้าลัทธิคือ ปตัญชลี
5. มีมางสาหรือปุมมีมางสา เจ้าลัทธิคือ ไชมินิ
6. เวทานตะหรืออุตตรมีมางสา เจ้าลัทธิคือ พาทรายณะหรือวยาส

ลัทธิินยายะ

นยายะ แปลว่า การนำไป คือนำไปสู่การพิจารณา สอบสวน อย่างละเอียดถี่ถ้วน หรือวิธีการหาความจริงซึ่งอาศัยหลักตรรกวิทยา เพราะเหตุนี้ชื่อเรียกสำหรับลัทธิินยายะจึงมีหลายอย่าง เช่น ตรรกวิทยาบ้าง วิชาว่าด้วยวาตะบ้าง โคตมะผู้เป็นเจ้าของลัทธินี้เกิดประมาณ 550 ปี ก่อน ค.ศ. หรือก่อนพระพุทธเจ้าปรินิพพานประมาณ 7 ปี วิธีที่จะได้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักของลัทธิินยายะนั้นมีอยู่ 16 ประการ เช่น

1. ประมาณ หรือวิธีให้เกิดความรู้ชอบนั้นมี 4 อย่าง คือ 1.การรู้ประจักษ์ 2.การอนุมานหรือคาดคะเน 3. การเปรียบเทียบ 4.บรรยายถ้อยคำ
2. ประเมยะ เรื่องที่พึงรู้ชอบมี 12 อย่าง คือ 1.อาตมัน 2.สรีระ 3.อนินทรีย์ 4.อรรถ 5.พุทธิ 6.มณะ 7.พฤติกรรม 8.โทษ 9.การเกิดอีก(หลังตายไปแล้ว) 10.ผลแห่งความดีความชั่ว 11.ความทุกข์ 12. ความหลุดพ้น
3. สังสะยะ ความสงสัย เป็นต้น

ลัทธิไวเศมิกะ

คำว่า ไวเศมิกะ คือ วิเศษ หมายถึง ลักษณะที่ทำให้สิ่งหนึ่งต่างไปจากอีกหนึ่งท่าน กนาทะ ผู้ตั้งลัทธินี้ เกิดในศตวรรษที่ 3 ก่อนคริสตศักราช ลัทธินี้สอนเพื่อความหลุดพ้นไป การหลุดพ้นนั้น การรู้อาตมันได้อย่างแจ่มแจ้งเป็นวิธีการสำคัญยิ่ง

ลัทธินี้ใช้วิธีตรรกวิทยา คือสิ่งที่มียู่จริงชั่ววินันดร มีอยู่ 9 อย่าง คือ 1.ดิน 2.น้ำ 3.ไฟ 4.ลม 5.อากาศ 6. กาละ 7.ทิส 8.อาตมัน 9. ใจ ด้วยการรวมตัวของสิ่งเหล่านี้ สิ่งอื่นๆ ย่อมเกิดขึ้นมากมาย

ลัทธิสางขยะ

ลัทธิสางขยะนี้ ถือว่าเป็นปรัชญาอินดูที่เก่าแก่ที่สุด เพราะนับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการพยายามทำให้ปรัชญาของพระเวทกลมกลืนกับเหตุผล ฤๅษีกปิละเป็นผู้แต่งคัมภีร์แห่งลัทธินี้ท่านเกิดในสมัยศตวรรษที่ 6 ก่อน ค.ศ. ร่วมสมัยกับพระพุทธเจ้า

คำว่า สางขยะ แปลว่า การนับหรือจำนวน กล่าวถึงความจริงแท้ 25 ประการย่อมนลงเป็น 2 คือ บุรุษ ได้แก่ อาตมัน หรือวิญญาณสากล และประกฤติ(ปกติ) คือ สิ่งที่เป็นเนื้อหาหรือต้นกำเนิดของสิ่งทั้งหลาย

ความมุ่งหมายของลัทธินี้ เพื่อสร้างปัญญาให้เกิดเพื่อทำลายเหตุแห่งความทุกข์ทั้งปวงและปลดปล่อยอาตมันออกจากสิ่งผูกพัน ความทุกข์ในความหมายของลัทธินี้แบ่งออกเป็น 3 ประการ ดังนี้

1. ความทุกข์ที่เกิดขึ้นจากเหตุภายใน เช่น ความผิดปกติของร่างกายและจิตใจ
2. ความทุกข์ที่เกิดขึ้นจากเหตุภายนอก เช่น มนุษย์ สัตว์ หรือสิ่งไม่มีชีวิตอื่น ๆ
3. ความทุกข์ที่เกิดขึ้นจากเหตุนอกอำนาจ หรือเหนือธรรมชาติ เช่น บรรยาการศาวพระเคราะห์ การแก้ทุกข์เหล่านี้ ต้องใช้ปัญญาที่สามารถปลดปล่อยอาตมันออกจากสิ่งผูกพัน โดยหลักการแล้ว ลัทธินี้เป็นอเทวนิยม ไม่เชื่อเรื่องพระเจ้าสร้างโลก เป็นทวินิยม คือ

เชื่อว่า ของจริงมีอยู่ 2 อย่าง คือ 1.อาตมัน 2.เนื้อหาของสิ่งที่เข้ามาผสมกับอาตมัน

ลัทธิโยคะ

ลัทธิโยคะ คำว่า โยคะ เป็นศาสตร์เดิมที่มีมานานแล้ว ปตัญชลี เป็นผู้รวบรวมเรียบเรียงขึ้น ท่านจึงได้รับเกียรติว่าเป็นผู้ตั้งลัทธิโยคะ ประมาณ 3 หรือ 4 ศตวรรษก่อน ค.ศ. โยคะตะ แปลว่า การประกอบหรือการลงมือทำให้เกิดผล ลัทธินี้อาศัยปรัชญาของสางขยะเป็นฐานจุดหมาย คือจะช่วยมนุษย์ให้หลุดพ้นจากความทุกข์ 3 ประการดังกล่าวในลัทธิสางขยะ คือ

ในการทำให้หลุดพ้นจากความทุกข์ ซึ่งเกิดจากเหตุภายใน เช่น โรคภัยไข้เจ็บหรือความประพฤติผิดต้องพยายามให้บรรลุความไม่ยึดถือโลก โดยไม่จำเป็นต้องแยกตัวออกจากโลก

ในการทำให้หลุดพ้นจากความทุกข์ ซึ่งเกิดจากเหตุภายนอก เช่น สัตว์ร้าย หรือโจรผู้ร้าย เป็นต้นพึงสำรวมจิตใจให้บริสุทธิ์ สะอาด

ในการทำให้หลุดพ้นจากเหตุนอกอำนาจ หรือเหนือธรรมชาติ เช่น ชาติ หรืออำนาจอันเร้นลับละเอียดอ่อน พึงบำเพ็ญสมาธิ ซึ่งเป็นจุดประสงค์อันแท้จริงของลัทธินี้

โยคีหรือผู้บำเพ็ญโยคะย่อมพยายามที่จะเป็นผู้หลุดพ้นจากวงกลมแห่งชีวิตและความตายอย่างเด็ดขาดโดยพิจารณาเห็นธรรมชาติว่าเป็นพลังอันเดียว แต่ทำงานสองแง่ คือจากภายนอก พลังงานนี้พยายามที่จะแยกสิ่งทั้งหลายออกจากกัน ที่เรียกว่า ความตาย จากภายในพลังงานนี้พยายามที่จะรวมสิ่งทั้งหลายเข้าด้วยกันที่เรียกว่าชีวิต การบำเพ็ญโยคะก็เพื่อรวมพลังงาน 2 อย่างนี้เข้าด้วยกัน โยคะวางกฎสำหรับปฏิบัติและวางพิธีเพื่อควบคุมหรือสำรวมระวางจิตของแต่ละบุคคลที่เรียกว่า ชีวะ จนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจิตใจสากลที่เรียกว่า ปुरुชะ เมื่อชีวะบรรลุถึงสภาพดั้งเดิมของตนคือ ปुरुชะ ก็ชื่อว่า เป็นอิสระ หรือหลุดพ้นจากสถานการณ์ทั้งปวงแห่งพายุและความสงบ ความสุข ความทุกข์ และเชื่อว่า พ้นจากความทุกข์ทั้งปวง

คำว่า “โอม” เป็นคำศักดิ์สิทธิ์ในลัทธิโยคะ ใช้สำหรับรวมความหมายที่เนื่องด้วยพระเป็นเจ้า แล้วกล่าวซ้ำๆ กันเพื่อให้เกิดความรู้ถึงสิ่งสูงสุด และเพื่อป้องกันอุปสรรคในการบำเพ็ญโยคะ

อธิบายวิธีในการบำเพ็ญโยคะ มี 8 ประการ ดังนี้

ยมะ สำนวณความประพฤติ

นียมะ การบำเพ็ญข้อวัตรทางศาสนา

อาสนะ ท่านั่งที่ถูกต้อง

ปรายายามะ การบังคับลมหายใจไปในทางที่ต้องการ

ปรตยาหาระ การสำรวม ตา หู จมูก ลิ้น กาย

ธรรณา การทำใจให้มั่นคง

ธยานะ การเพ่ง

สมาธิ การทำใจแน่วแน่ ตั้งมั่นอย่างลึกซึ้ง

ลัทธิมีมangsa

คำว่า มีมangsa แปลว่า พิจารณา สอบสวน หมายถึง พิจารณาสอบสวนพระเวทได้แก่ สอบสวนมนตร์กับพราหมณะ ไชมินิ ผู้แต่งคัมภีร์มีมangsaสูตร เกิดขึ้นสมัยระหว่าง 600 - 2000 ปี ก่อนคริสต์ศักราช

ความมุ่งหมายของลัทธิมีมangsa คือ สอบสวนถึงธรรมชาติแห่งการกระทำที่ถูกต้องซึ่งเรียกสั้นๆ ว่า “ธรรม” ข้อเสนออันเป็นฐานของลัทธิมีมangsa ระบุว่า หน้าที่หรือการกระทำเป็นสาระอันสำคัญยิ่งของความเป็นมนุษย์ถ้าไม่มีการทำปญญา ก็ไม่มีผล ถ้าไม่มีการกระทำความสุขก็เป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ ถ้าไม่มีการกระทำจุดหมายปลายทางของมนุษย์ก็ไม่มีทางจะทำให้สมบูรณ์ได้เพราะฉะนั้นการกระทำที่ถูกต้อง ซึ่งเรียกว่าสั้นๆ ว่า “ธรรม” จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในเบื้องต้นของชีวิต

การกระทำทุกอย่างมีผล 2 ทาง คือ ผลภายนอกกับผลภายใน ผลภายนอกเป็นผลหยาบเป็นสิ่งที่แสดงตัวออกมา ผลภายในเป็นผลละเอียด เป็นสิ่งที่เรียกว่า “ศักยะ” คือยังไม่แสดงตัว แต่อำนาจให้ผลได้เหมือนนาฬิกาที่ไขลานไว้ ย่อมมีกำลังงานสะสมพร้อมที่จะแสดงผลออกมา

ผลภายนอกเป็นของชั่วคราว ผลภายในเป็นของชั่วนิรันดร์ เพราะฉะนั้นการกระทำทั้งหลาย จึงเท่ากับเป็นการปลูกพืชในอนาคต

ในข้อเสนอชั้นมูลฐานนี้ ลัทธิมีมangsaสอบสวนถึงการกระทำหรือกรรมทั้งปวงอันปรากฏพระเวทแล้วแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ มนตร์ กับพราหมณะ มี 5 หัวข้อ ดังนี้

วิธี ระเบียบ วิธี

มนตร์ หรือบทสวด

นามธะยะ ชื่อ

นิสธะ ข้อห้าม

อรรถาธิบาย คำอธิบายความหมาย หรือเนื้อความ

ลัทธิเวทานตะ

ลัทธิเวทาคะ สอบสวนถึงส่วนสุดท้ายของพระเวท จึงมีรากฐานตั้งอยู่บนปรัชญาของอุปนิษัท ซึ่งเป็นที่สุดแห่งพระเวท และมีหลักการส่วนใหญ่ว่าด้วยเรื่องญาณ หรือปัญญาอันสอบสวนถึงความจริงขั้นสุดท้ายเกี่ยวกับ ปुरुषะ หรือ พระพรหม

ผู้เรียบเรียงคัมภีร์เวทานะ คือ พาทรายณะ กล่าวกันว่าท่านเป็นอาจารย์ของท่านไซมินิ ผู้ตั้งลัทธิมีมางสาพาทรายณะอยู่ในสมัยระหว่าง 600-200 ปี ก่อนคริสต์ศักราช

ในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดหมายปลายทางของลัทธินี้ มีหลักการอยู่ 4 ข้อ ดังนี้

วิเวกะ ความสัจหรือความไม่เกี่ยวในฝ่ายหนึ่ง ระหว่างสิ่งอันเป็นนิรันดร์กับมิใช่
นิรันดร์ระหว่างสิ่งแท้กับสิ่งไม่แท้

ปราศจากราคะ คือ ไม่มีความกำหนัดยินดี หรือความติดใจ ความต้องการ เช่น ความปรารถนาที่จะอภิรมย์ ในผลแห่งการกระทำ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

สลัมปัต ความประพฤดิชอบ ซึ่งแจกออกอีกหลายอย่าง เช่น สมะ ความสงบ ทมะ การฝึกตน อุปรติ มีใจกว้างขวาง ไม่ติด ลัทธิวินายา ดิตติกา ความอดทน ศรัทธา ความเชื่อ สมาธานะ ความตั้งมั่นสมดุลงแห่งจิตใจ

มุกมุชตะ ความปรารถนาที่ชอบ เพื่อจะรู้ความจริงขั้นสุดท้าย และเพื่อความหลุดพ้น

คำสอนที่สำคัญของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

หลักธรรมสำคัญของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู หลักธรรม 10 ประการ

1. ธฤติ ได้แก่ ความมั่นคง ความเพียร ความพอใจในสิ่งที่ตนมี
2. กษมา ได้แก่ ความอดทน อดกลั้น และมีเมตตากรุณา
3. ทมะ ได้แก่ การข่มจิตมิให้หวั่นไหวไปตามอารมณ์ มีสติอยู่เสมอ
4. อัศเตยะ ได้แก่ การไม่ลักขโมย ไม่กระทำโจรกรรม
5. เสาจะ ได้แก่ การทำตนให้สะอาดทั้งกายและใจ
6. อินทริยนิกรหะ ได้แก่ การข่มการระงับอินทริย์ 10 คือ ตา หู จมูก ลิ้น ผิวหนัง มือ เท้า ทวารหนัก ทวารเบา และลำคอ ให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องอยู่ในขอบเขต
7. ชี ได้แก่ การมีสติ ปัญญา รู้จักการดำเนินชีวิตในสังคม
8. วิทยา ได้แก่ ความรู้ทางปรัชญา
9. สัตยา ได้แก่ ความจริง คือ ความซื่อสัตย์สุจริตต่อกัน
10. อโกระ ความไม่โกรธ

หลักอาศรม 4

1. พรหมจารี ศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติพรหมจรรย์ จนถึงอายุ 25 ปี ศึกษาจบ จึงกลับบ้าน
2. กฤหัสถ์ ครองเรือน จบจากการศึกษา กลับบ้าน ช่วยบิดามารดาทำงาน แต่งงาน เพื่อรักษาวงศ์ตระกูล ประกอบอาชีพโดยยึดหลักธรรมเป็นเครื่องดำเนินชีวิต
3. วานปรสถ์ สังคมกาล มอบทรัพย์สมบัติให้บุตรธิดา ออกอยู่ป่า แสวงหาความสงบ บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม การออกอยู่ป่าอาจจะทำเป็นครั้งคราวก็ได้
4. สannyasi ปรีพาชก เป็นระยะสุดท้ายแห่งชีวิต สละความสุขทางโลก ออกบวชเป็นปรีพาชกเพื่อหลุดพ้นจากสังสารวัฏ

การเผยแผ่ของศาสนาพราหมณ์ในประเทศ

ศาสนาฮินดูที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทยนั้นคือช่วงที่เป็นศาสนาพราหมณ์ โดยเข้ามาที่ประเทศไทยเมื่อใดนั้นไม่ปรากฏระยะเวลาที่แน่นอน นักประวัติศาสตร์ส่วนมากสันนิษฐานว่าศาสนาพราหมณ์นี้จะเข้ามาซ้อนสมัยสุโขทัยโบราณสถานและรูปสลักเทพเจ้าเป็นจำนวนมาก ได้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของศาสนา เช่นรูปลัษณะนารายณ์ 4 กร ถือสังข์ จักร คทา ดอกบัว สวมหมวกกระบอก เข้าใจว่าน่าจะมีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 9-10 หรือ เก่าไปกว่านั้น(ปัจจุบันอยู่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร)

นอกจากนี้ได้พบรูปสลักพระนารายณ์ทำด้วยศิลาที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี โบราณสถานที่สำคัญที่ขุดพบ เช่น ปราสาทพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ ปราสาทหินพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พระปรางค์สามยอด จังหวัดลพบุรี เทวสถานเมืองศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ต่อมาในสมัยสุโขทัยศาสนาพราหมณ์ได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นควบคู่ไปกับพุทธศาสนา ในสมัยนี้มีการค้นพบเทวรูปพระนารายณ์ พระอิศวร พระพรหม พระแม่อุมา พระหริหระ ส่วนมากนิยมหล่อสำริด

นอกจากหลักฐานทางศิลปกรรมแล้วในด้านวรรณคดีได้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ เช่น ตำรับทำวศรจุฬาลักษณ์หรือนางนพมาศ หรือแม้แต่ประเพณีลอยกระทง เพื่อขอขมาลาโทษพระแม่คงคาว่าจะได้อิทธิพลจากศาสนาพราหมณ์เช่นกัน

ในสมัยอยุธยา เป็นสมัยที่ศาสนาพราหมณ์เข้ามามีอิทธิพลทางวัฒนธรรมประเพณี เช่นเดียวกับสุโขทัยพระมหากษัตริย์หลายพระองค์ทรงยอมรับพิธีกรรมที่มีศาสนาพราหมณ์เข้ามา เช่น พิธีแช่น้ำ พิธีทำน้ำอภิเษกก่อนขึ้นครองราชย์สมบัติ พิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีจองเปรียง พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญพระราชพิธีตรียัมปวาย เป็นต้น โดยเฉพาะสมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงนับถือทางไสยศาสตร์มากถึงขนาดทรงสร้างเทวรูปหุ้มด้วยทองคำทรงเครื่องทรงยาราชาวดีสำหรับตั้งในการพระราชพิธีหลายองค์ในพิธีตรียัมปวายพระองค์ได้เสด็จไปส่งพระเป็นเจ้านับถือเทวดานทุก ๆ ปี ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น พิธีต่าง ๆ ในสมัยอยุธยายังคงได้รับการยอมรับนับถือจากพระมหากษัตริย์และปฏิบัติต่อกันมา คือ

1. พระราชพิธีบรมราชาภิเษก

พระราชพิธีนี้มีความสำคัญ เพราะเป็นการเกิดพระเกียรติขององค์พระประมุขพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้โปรดเกล้าฯ ให้ผู้รู้แบบแผนครั้งกรุงเก่าทำการค้นคว้าเพื่อจะได้สร้างแบบแผนที่สมบูรณ์ตามแนวทางแต่เดิมมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาและเพิ่มพิธีสงฆ์เข้าไปซึ่งมี 5 ขั้นตอน คือ

1. **ขั้นเตรียมพิธี** มีการทำพิธีเสกน้ำ การทำพิธีจารึกพระสุพรรณบัฏ ดวงพระราชสมภพ และแกะพระราชลัญจกรประจำรัชกาล
2. **ขั้นพิธีเบื้องต้น** มีการเจริญพระพุทธรูป
3. **ขั้นพิธีบรมราชาภิเษก** มีการสงพระมูรธาภิเษก จากนั้นรับการถวายสิริราชสมบัติและเครื่องสิริราชกกุธภัณฑ์
4. **ขั้นพิธีเบื้องปลาย** เสด็จออกมหาสมาคมและสถาปนาสมเด็จพระบรมราชาธิราชแล้ว เสด็จพระราชดำเนินไปทำพิธีประกาศพระองค์เป็นศาสนูปถัมภกในพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งถวายบังคมพระบรมศพพระบรมอัฐิ พระเจ้าอยู่หัวองค์ก่อนและเสด็จเฉลิมพระราชมนเทียร เสด็จเลียบพระนคร

2. การทำน้ำอภิเษก

พระมหากษัตริย์ที่จะเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติบรมราชาภิเษก จะต้องสงพระมูรธาภิเษกและทรงรับน้ำอภิเษกก่อนได้รับการถวายสิริราชสมบัติตามตำราพราหมณ์ น้ำอภิเษกนี้ใช้น้ำจากปัญจมหานที คือ คงคา ยมนา มหิ อจิรวดี และสรภู ซึ่งทำเป็นน้ำที่ไหลมาจากเขาไกรลาส อันเป็นที่สถิตของพระศิวะ สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 ใช้น้ำจาก 4 สระในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี คือสระเกษ สระแก้ว สระกงคาและสระยมนา และได้เพิ่มน้ำจากแม่น้ำสำคัญในประเทศอีก 5 สาย คือ

- 1) แม่น้ำบางปะกง ตักที่บึงพระอาจารย์ แขวงนครนายก

- 2) แม่น้ำป่าสัก ตักที่ตำบลท่าราบ เขตสระบุรี
- 3) แม่น้ำเจ้าพระยา ตักที่ตำบลบางแก้ว เขตอ่างทอง
- 4) แม่น้ำราชบุรี ตักที่ตำบลดาวดึงส์ เขตสมุทรสงคราม
- 5) แม่น้ำเพชรบุรี ตักที่ตำบลท่าไชย เขตเมืองเพชรบุรี

3. พระราชพิธีจองเปรียง(เทศกาลลอยกระทง)

คือ การยกโคมตามประเพณีบูชาเทพเจ้าตรีมูรติ กระทำในเดือนสิบสองหรือเดือนอ้าย โดยพราหมณ์เป็นผู้ทำพิธีในพระบรมมหาราชวัง พระราชครูฯ ต้องกินถั่วกินงา 15 วัน ส่วนพราหมณ์อื่นกินคนละ 3 วัน ทุกเช้าต้องถวายน้ำมหาสังข์ทุกวันจนถึงลดโคมลง ต่อมาสมัยรัชการที่ 4 ได้ทรงโปรดให้เพิ่มพิธีทางพุทธศาสนาเข้ามาด้วยโดยโปรดให้มีสวดมนต์เย็นแล้วฉันเช้า อาถักษณอ่านประกาศพระราชพิธี จากนั้นแผ่พระราชกุศลให้เทพดา พระสงฆ์เจริญพุทธมนต์ต่อไป จนได้ฤกษ์แล้วทรงหลั่งน้ำสังข์และเจิมเสาศิลาโคมชัยจึงยกโคมขึ้น เสาศิลาโคมชัยนี้ที่ยอดมีฉัตรผ้าขาว 9 ชั้น โคมประเทียบ 7 ชั้น ตลอดเสาทาน้ำปู่นขาว มีหงส์ติดลูกกระพรวน นอกจากนี้มีเสาศิลาโคมบริวารประมาณ 100 ต้น ยอดฉัตรมีผ้าขาว 3 ชั้น

4. พระราชพิธีตรียัมปวาย

เป็นพิธีส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ของพราหมณ์ เชื่อกันว่าเทพเจ้าเสด็จมาเยี่ยมโลก ทุกปีจึงตัดพิธีต้อนรับให้ใหญ่โตเป็นพิธีหลวงที่มีมานานแล้วในสมัยรัตนโกสินทร์ได้จัดกันอย่างใหญ่โตมากกระทำพระราชพิธีนี้ที่เสาชิงช้าหน้าวัดสุทัศน์ ชาวบ้านเรียกพิธีนี้ว่า “พิธีโล้ชิงช้า” พิธีนี้กระทำในเดือนอ้ายต่อมาเปลี่ยนเป็นเดือนยี่

5. พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ

แต่เดิมมาเป็นพราหมณ์ ภายหลังได้เพิ่มพิธีสงฆ์จึงทำให้เกิดเป็น 2 ตอน คือ พิธีพืชมงคลเป็นพิธีสงฆ์เริ่มตั้งแต่การนำพันธุ์พืชมาร่วมพิธี พระสงฆ์สวดมนต์เย็นที่ท้องสนามหลวงจนกระทั่งรุ่งเช้ามีการเลี้ยงพระต่อ ส่วนพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญเป็นพิธีของพราหมณ์กระทำในตอนบ่าย ปัจจุบันนี้พิธีกรรมของพราหมณ์ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อสังคมไทยเริ่มลดบทบาทลงไปมากเพราะพุทธศาสนาได้เข้ามามีอิทธิพลแทนทั้งในพระราชพิธีและพิธีกรรมต่างๆ ไปในสังคม อย่างไรก็ตามพิธีพราหมณ์เท่าที่เหลืออยู่และยังมีผู้ปฏิบัติสืบกันมาได้แก่ พิธีโกนผมไฟ พิธีโกนผมจุก พิธีตั้งเสาเอก พิธีตั้งศาลพระภูมิ พิธีเหล่านี้อย่างยังมีผู้นิยมกระทำกันทั่วไปในสังคม ส่วนพระราชพิธีที่ปรากฏอยู่ ได้แก่ พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พระราชพิธีบรมราชาภิเษก และพิธีทำน้ำอภิเษก เป็นต้น

สำหรับพิธีกรรมในศาสนาฮินดูซึ่งเป็นพราหมณ์ใหม่ ไม่ใคร่มีอิทธิพลมากนัก แต่ก็มีผู้นับถือและสนใจร่วมในพิธีกรรมเป็นครั้งคราว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเชื่อในพระเป็นเจ้าตรีมูรติทั้ง 3 องค์ ยังคงมีอิทธิพลควบคู่ไปกับการนับถือ พุทธศาสนาประกอบกับในโบสถ์ของพวกฮินดูมักจะตั้งพระพุทธรูปรวมๆไปกับรูปปั้นของพระผู้เป็นเจ้า ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากความเชื่อในเรื่องอวตารของพระวิษณุ ทำให้คนไทยที่นับถือพุทธศาสนาบางกลุ่มนิยมมาสวด อ้อนวอนขอพรและบนบาน หลายคนถึงขนาดเข้าร่วมพิธีของฮินดู จึงเข้าลักษณะที่ว่านับถือทั้งพุทธทั้งฮินดูปนกันไป

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในโลก

ปัจจุบันศาสนาพราหมณ์-ฮินดูนับถือกันมากในประเทศอินเดีย และมีอยู่เป็น ส่วนน้อยในประเทศต่างๆ เช่น ลังกา บาห์ลี อินโดนีเซีย ไทย และแอฟริกาใต้

เรื่องที่ 6 ประวัติศาสดาและคำสอนของศาสนาซิกข์

1. ประวัติศาสดา

ศาสนาซิกข์ เป็นศาสนาประเภทเอกเทวนิยม มีท่านคุรูนานักเทพ เป็นศาสดาองค์ที่ 1 สืบต่อมาถึงท่านคุรุโกวินทสิงห์ เป็นศาสดาองค์ที่ 10 มีสุวรรณวิหารตั้งอยู่ที่เมืองอัมริตสา แคว้นปัญจาบ ประเทศอินเดีย เป็นศูนย์ชาวซิกข์ทั่วโลก ตามที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ มี ประมุขแห่งศาสนาซิกข์อยู่ 10 ท่านด้วยกันคือ

1. คุรูนานัก ก่อนสิ้นชีพไม่สามารถฟังลูกชายสองคนเป็นผู้สืบทอดทางลัทธิได้ ท่าน จึงได้ประกาศแต่งตั้งศิษย์ที่รักของท่านคนหนึ่งซึ่งเป็นคนขยันเชือกขายชื่อลาหิना (Lahina) เป็นผู้สืบทอด แต่เนื่องจากศิษย์ผู้นี้มีการเสียดสต่อท่านคุรูนานักตลอดมา ท่านจึงเปลี่ยนนาม ให้ใหม่ว่าอังคัต (Angal) แปลว่า ผู้เสียดสร่างกาย

2. คุรุอังคัต (พ.ศ.2081-2095) ท่านผู้นี้เป็นนักภาษาศาสตร์ สามารถเผยแพร่ คำสอนของอาจารย์ไปได้ยิ่งกว่าคุรุคนใด ท่านเป็นคนแรกที่แนะนำสาวกให้นับถือคุรูนานัก ว่า เป็นพระเจ้าองค์หนึ่ง

3. คุรุอมาร์ ทาส (Amardas พ.ศ. 2095-2117) ท่านเป็นผู้ที่ได้ชื่อว่า เป็นคน สุภาพ ได้ตั้งองค์การลัทธิซิกข์ขึ้นมาเป็นอันมาก ได้ชื่อว่าเป็นผู้ส่งเสริมลัทธิซิกข์ไว้ได้อย่าง มั่นคง

4. คุรุรามทาส (Ramsas พ.ศ. 1117-2124) ท่านเป็นผู้สร้างศูนย์กลางของลัทธิ ซิกข์ไว้แห่งหนึ่งให้ชื่อว่า “หริณเจียร” คือวิหารซิกข์ไว้ในทะเลสาบเล็ก ๆ แห่งหนึ่ง อยู่ทาง ทิศตะวันออกเฉียงใต้ของแคว้นลาฮอร์ สถานที่ดังกล่าวเรียกว่า อมฤตสระ กลายเป็นที่ บำเพ็ญบุญ ศูนย์กลางลัทธิซิกข์ เช่นเดียวกับเมืองเมกกะศูนย์กลางของลัทธิอิสลาม ท่านได้ ตั้งแบบแผนไว้ว่า ผู้สืบทอดตำแหน่งคุรุ จำเป็นต้องเป็นเชื้อสายของตนเองดังนั้นท่านได้ แต่งตั้งบุตรชายของท่านเป็นคุรุต่อไป

5. กุรอรุข (Arjan พ.ศ. 2124-2149) เป็นผู้รวบรวมคัมภีร์ในลัทธิซิกข์ได้มากกว่าผู้ใด คัมภีร์ที่รวบรวมเก็บจากโอวาทของคุรุทั้งหลายที่ผ่านมา และได้เพิ่มโอวาทของท่านเองไว้ในคัมภีร์ด้วย เป็นผู้ออกบัญญัติว่า ซาสนาซิกข์ ต้องแต่งตัวด้วยเครื่องแต่งกายของศาสนานิยม ไม่นิยมแต่งตัวด้วยวัตถุมีราคาแพงตั้งกฎเกณฑ์เก็บภาษีเพื่อบำรุงศาสนาได้ชื่อว่าเป็นผู้เผยแพร่วัฒนธรรมได้อย่างกว้างขวาง เสริมสร้างหริมนเทียรขึ้นเป็น สุวรรณหริมนเทียรในการต่อสู้กับกษัตริย์กรุงเดลี

6. กุรุหริโควินทะ (Hari Covind พ.ศ. 2149-2181) เป็นคุรุคนแรกที่สอนให้ชาวซิกข์นิยมดาบให้ถือดาบเป็นเครื่องหมายของชาวซิกข์ผู้เคร่งครัดในศาสนาเป็นผู้ส่งเสริมกำลังทหาร สอนให้ชาวซิกข์ เป็นผู้กล้าหาญด้านทานศัตว์ (ซึ่งเข้ามาครองดินแดนอินเดียอยู่ในขณะนั้น)

เป็นที่น่าสังเกตว่า นับตั้งแต่สมัยนี้เป็นต้นไป เรื่องของศาสนาซิกข์ เป็นเรื่องของอาวุธ เรื่องความกล้าหาญ เพื่อต่อสู้ศัตรูผู้มารุกรานแผ่นดิน

7. กุรุหริไร (Hari Rai พ.ศ. 2181-2207) ท่านผู้นี้ได้ทำการรบด้านทานโอริสซา กษัตริย์มุสลิมในอินเดีย

8. กุรุหริกัน (Hari Rai พ.ศ. 2207-2181) ได้ดำเนินการเผยแพร่วัฒนธรรมด้วยการต่อต้านกษัตริย์โอริสซา เช่นเดียวกับคุรุหริไร

9. กุรุเทกพาหาทูร์ (Tegh Bahadur พ.ศ. 2218-2229) เป็นนักรบที่กล้าหาญ สามารถด้านทานการรุกรานของกษัตริย์อิสลาม ที่เข้ามาครอบครองอินเดีย และข่มขู่ศาสนาอื่น ท่านได้เผยแพร่วัฒนธรรมซิกข์ออกไปได้กว้างขวาง สุดเขตตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศอินเดีย และแผ่มาทางใต้จนถึงเกาะลังกา ท่านได้ด้านทานอิสลามทุกทาง พวกมุสลิมในสมัยนั้นไม่กล้าสู้รบกับคุรุท่านนี้ได้

10. กุรุโควินทสิงห์ (Covind Singh พ.ศ. 2229-2251) เป็นบุตรของคุรุเทกพาหาทูร์เป็นผู้ริเริ่มตั้งบทบัญญัติใหม่ในศาสนาซิกข์ ด้วยวิธีปลูกใจศาสนิกย์ให้เป็นนักรบต่อต้านกษัตริย์มุสลิมผู้เข้ามาข่มขู่ศาสนาอื่น เพื่อจรรโลงชาติ ท่านได้ตั้งศูนย์กลางการเผยแพร่วัฒนธรรมซิกข์อยู่ที่เมืองดักคา (Dacca) และแคว้นอัสสัมในเบงกอลตะวันออก ท่านได้ประกาศแก่ศาสนิกย์ทั้งหลายว่า ทุกคนควรเป็นนักรบต่อสู้กับศัตรู เพื่อจรรโลงชาติศาสนาของตน ซิกข์ทุกคนต้องเป็นคนกล้าหาญ คำว่า “สิงห์” อันเป็นความหมายของความกล้าหาญ เป็นชื่อของบรรดาศาสนิกย์แห่งศาสนาซิกข์มาตั้งแต่ครั้งนั้น และ “สิงห์” ทุกคนต้องรวมเป็นครอบครัวบริสุทธ

2. พระคัมภีร์

เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเคารพสูงสุด จัดวางในที่สูงบนแท่นบูชา จะต้องเป็นผู้ปรนนิบัติพระคัมภีร์อยู่เสมอ คือการศึกษาและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ชาวซิกข์ทุกคนจะต้องถอดรองเท้าและโพกศีรษะ ก่อนเข้าไปในโบสถ์จะต้องเข้าไปกราบพระคัมภีร์ ด้วยความเคารพเสียก่อน

คัมภีร์ของศาสนาซิกข์เรียกว่า ครันด-ซาหิปหรือคันดะ (ในภาษาบาลี) หมายความว่า คัมภีร์ หรือหนังสือ ส่วนใหญ่เป็นคำร้อยกรองสั้น ๆ รวม 1,430 หน้า มีคำไม่น้อยกว่าล้านคำ มี 5,894 โสลก โสลกเหล่านี้เข้ากับทำนองสังคตได้ถึง 30 แขนง จัดเป็นเล่มได้ 37 เล่ม ภาษาที่ใช้ในคัมภีร์มีอยู่ 6 ภาษาหลักคือ ปัญจาปี (ภาษาประจำแคว้นปัญจาปอันเป็นถิ่นเกิดของศาสนา) มุลตานี เปอร์เชียน ปรากริตฮินดี และมารถี

ศาสนาซิกข์โบราณประมาณร้อยละ 90 เช่นเดียวกับศาสนิกชนในศาสนาอื่น ที่ไม่เคยรอบรู้คัมภีร์ของศาสนาของตน ดังนั้น คัมภีร์จึงกลายเป็นวัตถุศักดิ์สิทธิ์ ผู้ไม่เกี่ยวข้องไม่สามารถแตะต้องได้ที่หิรมณฑิรหรือสุวรรณวิหาร ในเมืองอมฤตสรา แคว้นปัญจาป มีสถานที่ประดิษฐานคัมภีร์ถือเป็นศูนย์กลางศาสนาซิกข์

ในวิหารของศาสนาซิกข์ไม่บังคับให้รูปเคารพนอกจากคัมภีร์ ให้ถือว่าคัมภีร์นั้นคือตัวแทนของพระเจ้า ทุกเวลาเช้า ผู้รักษาวิหาร จะนำผ้าปกดินราคาแพงมาหุ้มห่อคัมภีร์ เป็นการเปลี่ยนผ้าคลุมทำความสะอาดวางคัมภีร์ลงบนแท่นภายในม่าน ซึ่งปกด้วยเกล็ดเพชร ก่อนพิธีสวดในเวลาเช้า ครั่งตงเย็นก็นำคัมภีร์ไปประดิษฐานไว้บนตั่งทองในห้องพิเศษ ไม่ยอมให้ฝุ่นละอองจับต้องได้

คัมภีร์เดิมหรือช่วงแรกของศาสนานี้เรียกว่า อาทิกันดะ รวบรวมโดยคุรุท่านที่ห้าคือ คุรุอรชุน (เทพ) ประมวลจากนานาโอวาทซึ่งคุรุท่านแรกคือคุรุนานัก และโอวาทของคุรุท่านต่อ ๆ มา พร้อมทั้งวาณี(คำภายิต) ของภักตคือ ปราชญ์ผู้ที่มีความภักตอย่างยิ่งต่อลัทธินี้อีก 11 ท่าน และมีวาณีของภักตผู้มีอาชีพประจำสกุล มารวมไว้ในอาทิกันดะ ด้วย

ในเวลาต่อมาได้มีการรวบรวมโอวาทของคุรุอีกครั้งหนึ่ง โดยคุรุโควินทสิงห์ได้รวบรวมโอวาทของคุรุเทพาหาทูร์รวมเป็นคัมภีร์ครันด-ซาหิป อันสมบูรณ์

3. จริยธรรมของซิกข์

คำสอนตามคัมภีร์ครันด-ซาหิป ซึ่งบรรดาท่านคุรุทั้งหลายได้ประกาศไว้เกี่ยวกับจริยธรรมอันเป็นเครื่องยังสังคมและประเทศชาติให้มั่นคงอยู่ได้ และยังจิตใจของผู้ปฏิบัติให้บรรลุถึงความผาสุกขั้นสุดท้ายได้มีนัยโดยสังเขปคือ

เกี่ยวกับพระเจ้า “รูปทั้งหลายปรากฏขึ้นตามคำสั่งของพระเจ้า (อกาลปुरुช) สิ่งมีชีวิตทั้งหลายอุบัติมาตามคำสั่งของพระเจ้า บุตรธิดาจะรู้ถึงกำเนิดบิดามารดาได้อย่างไร โลกทั้งหมดร้อยไว้ด้วยเส้นด้ายคือคำสั่งของพระเจ้า”

“มนุษย์ทั้งหลายมีพระบิดาผู้เดียว เราทั้งหลายเป็นบุตรของท่าน เราจึงเป็นพี่น้องกัน”

“พระเจ้าผู้สร้างโลก (อากาลบุรุษ) สิ่งสถิตอยู่ในสิ่งทั้งหลายที่พระเจ้าสร้างและสิ่งทั้งหลายก็อยู่ในพระเจ้า”

“อَاهْلَا (อัลลอฮ) ได้สร้างแสงสว่างเป็นครั้งแรก สัตว์ทั้งหลายอุบัติมาเพราะศักดิ์ของอَاهْلَاสิ่งที่ย่อเยอสร้างขึ้น เกิดมาแต่แสงสว่างนั้นเองจึงไม่มีใครสูง ไม่มีใครต่ำ ใครจะไม่ถามถึงวรรณะ และกำเนิดของท่าน ท่านจงแสวงหาความจริง ซึ่งพระเจ้าแสดงแก่ท่าน วรรณะ และกำเนิดของท่านเป็นไปตามจารีตของท่านเอง”

“อย่าให้ใครถือตัวเพราะวรรณะของตน ผู้ซึ่งรู้จักพรหมนั้นแหละเป็นพราหมณ์ อย่าถือตัวเพราะวรรณะความถือตัวเช่นนี้ เป็นบ่อเกิดแห่งความชั่ว ฯลฯ

“คนทั้งหลาย บ้างก็เป็นอุทาสี สันยาสิ โยคี พรหมจารี ยติ อินธ ฯลฯ บางคนเป็นอิมานชาฬิจึงถือว่าคนทั้งหลายเป็นวรรณะเดียวกันหมด กรูตา (ผู้สร้างโลกตามสำนวนฮินดู) และกริม (อَاهْلَاตามสำนวนมุสลิม) เป็นผู้เดียวกัน เป็นผู้เผื่อแผ่ประทานภัยอย่าเข้าใจผิด เพราะความสงสัยและเชื่อไปว่ามีพระเจ้าองค์ที่สอง คนทั้งหลายจงปฏิบัติแต่พระเจ้าองค์เดียว คนทั้งหลายย่อมมีพระเจ้าเดียว ท่านจงรู้ไว้ซึ่งรูปเดียว และวิญญาณเดียว”

เกี่ยวกับการสร้างโลก ชิกข์สอนว่า แต่เริ่มแรกมีแต่กาลบุรุษ ต่อมาเมื่อหมอกและก๊าซหมุ่นเวียนอยู่ได้ล้านโกฏิปี จึงมีธรณี ดวงดาว น้ำ อากาศ ฯลฯ อุบัติขึ้นมา มีชีวิตอุบัติมาบนสิ่งเหล่านั้นนับด้วยจำนวน 8,400,000 ชนิด มนุษย์มีฐานะสูงสุด เพราะมีโอกาสบำเพ็ญธรรม เป็นการฟอกดวงวิญญาณให้สะอาดอันเป็นหนทางให้หลุดพ้นจากการเกิดการตาย

ชิกข์สอนว่าโลกมีมากต่อมาก ดวงสุริยะ ดวงจันทร์ มีมากต่อมาก อากาศและอวกาศกว้างใหญ่ไพศาลอันผู้มีกิเลสยากที่จะหยั่งรู้ได้

เกี่ยวกับเศรษฐกิจสังคม ชิกข์สอนว่า

1. ให้ตื่นแต่เช้าอย่างน้อยครึ่งชั่วโมงก่อนรุ่งอรุณ
2. ตื่นแล้วให้บริกรรมทางธรรมเพื่อฟอกจิตใจให้สะอาด
3. ให้ประกอบสัมมาชีพ
4. ให้แบ่งส่วนของรายได้ 10 ส่วน มอบให้แก่กองการกุศล
5. ให้ละเว้นการเสพของมีนเมา ประพฤติดิถีประเพณี

เกี่ยวกับประเทศชาติ ศาสนาชิกข์ตั้งขึ้นโดยคุรุนานัก ผู้มองเห็นภัยที่ประเทศชาติกำลังได้รับอยู่จากคนต่างชาติและคนในชาติเดียวกัน จึงได้ประกาศธรรมสั่งสอน เพื่อความดำรงอยู่ของชาติ คุรุวาทย์ของท่านเป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้รับฟังมีความสามัคคีมีความรักชาติโดยไม่เกลียดชังชาติอื่น

ต่อมาในสมัยคุรุโควินูลิงห์ ท่านได้สั่งสอนให้ชาวชิกข์เป็นทหารหาญ เสียสละเลือดเนื้อ และชีวิตเพื่อชาติ คุรุหลายท่านเช่นคุรุอรชุนเทพ และคุรุเทกบาหาทูร์ ได้สละชีพเพื่อชาติและศาสนาและบางท่านสละชีพเพื่อป้องกันศาสนาชิกข์ กล่าวคือ

- คุรุชุนเทพ ถูกกษัตริย์อิสลามคือ ชาห์นักร์บังคับไม่ให้ท่านประกาศศาสนา ท่านถูกจับขังที่ป้อมเมืองลาฮอร์ ถูกทรมานให้นั่งบนแผ่นเหล็กเผาไฟ และถูกโบยด้วยทราญคั่ว

ร้อนบนร่าง กษัตริย์ชาห์นักรับบังคับให้ท่านเลิกประกาศศาสนาซิกข์และหันมาประกาศศาสนาอิสลามแทน แต่ท่านไม่ยอมทำตาม จึงถูกนำตัวไปใส่หม้อต้ม และถูกนำตัวไปถ่วงในแม่น้ำระวี จนเสียชีวิต พ.ศ. 2149

คุรุเทกบาหาทูร ถูกกษัตริย์อิสลามประหาร เพราะเรื่องการประกาศศาสนาซิกข์เช่นกัน ในการก่อกบฏของประเทศอินเดีย ปรากฏว่าชาวซิกข์ได้สละชีวิตเพื่อการนี้เป็นจำนวนมาก

เกี่ยวกับฐานะของสตรี ศาสนาซิกข์ยกสตรีให้มีฐานะเท่าบุรุษ สตรีมีสิทธิในการศึกษา ร่วมสวดมนต์หรือเป็นผู้นำในการสวดมนต์เท่ากับบุรุษทุกประการคุรุนานก์ให้โอวาทแก่พวกพราหมณ์ผู้เคร่งในวรรณะสี่ไว้ว่า

“พวกท่านประณามสตรีด้วยเหตุใด สตรีเหล่านี้เป็นผู้ให้กำเนิดแก่ราชา คุรุศาสตร์ และแม้แต่ตัวท่านเอง”

เกี่ยวกับเสมอภาค และเสรีภาพ คุรุนานก์สอนว่า “โลกทั้งหมดเกิดจากแสงสว่างอันเดียวกัน คือ (พระเจ้า) จะว่าใครดีใครชั่วกว่ากันไม่ได้”

คุรุโควินทสิงห์ สอนว่า สุเหรา มณเฑียร วิหาร เป็นสถานที่บำเพ็ญธรรมของคนทั้งหลายเหมือนกัน ที่เห็นแตกต่างกันบ้าง เพราะความแตกต่างแห่งกาลกาลละและเทศะ

วิหารของซิกข์มีประตูสี่ด้าน หมายความว่าเปิดรับคนทั้งสี่ทิศ คือ ไม่จำกัดชาติศาสนา เพศ หรือวรรณะใด ในการประชุมทางศาสนาทุกคน ได้รับการปฏิบัติที่เสมอภาค ผู้แจกหรือผู้รับแจกอาหารจากโรงทานของกองการกุศล จะเป็นคนในวรรณะใดๆ ชาติใดก็ได้คนทุกฐานะ ต้องนั่งกินอาหารในที่เสมอหน้ากัน

เรื่องของโรงอาหารเป็นสิ่งสำคัญมากของศาสนสถาน คุรุรามทาส ได้ตั้งกฎไว้ว่า ใครจะเข้าพบท่านต้องรับอาหารจากโรงทานเสียก่อน เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นประจักษ์ว่ารับหลักการเสมอภาคของท่านคุรุครั้งหนึ่งอัครมหาราชไปพบท่านเห็นท่านนั่งกินอาหารในที่เดียวกับสามัญชน ทำให้อัครมหาราชพอพระทัยถวายเงินปีแต่ท่านคุรุผู้นี้

อีกประการหนึ่งจะเป็นผู้ใดก็ตามจะต้องปฏิบัติสังคิต (พิธีขมนุมศาสนิก) ด้วยมือของตนเองคือต้องเช็ดรองเท้า ตักน้ำ ทำทุกอย่างด้วยตนเอง ไม่มีใครได้รับยกเว้นเป็นพิเศษ ผู้ใดปฏิบัติตามได้มาก ยิ่งเป็นซิกข์ที่ดีมาก

4. ศาสนาซิกข์เข้าสู่ประเทศไทย

ชาวซิกข์ส่วนมากยึดอาชีพขายอิสระ บ้างก็แยกย้ายถิ่นฐานทำมาหากินไปอยู่ต่างประเทศบ้าง ก็เดินทางไปมาระหว่างประเทศ ในบรรดาชาวซิกข์ดังกล่าว มีพ่อค้าชาวซิกข์ผู้หนึ่งชื่อนายกิริปารามมาคาน ได้เดินทางไปประเทศอัฟกานิสถาน เพื่อหาซื้อสินค้าแล้วนำไปจำหน่ายยังบ้านเกิด สินค้าที่ซื้อครั้งหนึ่งมีม้าพันธุ์ดีรวมอยู่หนึ่งตัว เมื่อขายสินค้าหมดแล้ว ได้เดินทางมาแวะที่ประเทศสยาม โดยได้นำม้าตัวดังกล่าวมาด้วย เขาได้มาอาศัยอยู่ในพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์สยาม ได้รับความอบอุ่นใจเป็น

อย่างยิ่ง ดังนั้นเขามีโอกาสเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้ถวายม้าตัวโปรดของเขาแด่พระองค์ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเห็นในความจงรักภักดีของเขา ได้พระราชทานช้างให้เขาหนึ่งเชือก ตลอดจนข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นในระหว่างเดินทางกลับอินเดีย

เมื่อเดินทางกลับมาถึงอินเดียแล้วเห็นว่า ของที่ได้รับพระราชทานมานั้น สูงค่าอย่างยิ่งควรที่จะเก็บรักษาให้สมพระเกียรติยศแห่งพระเจ้ากรุงสยาม จึงได้นำช้างเชือกนั้นไปถวายพระราชอาแห่งแคว้นแคชเมียร์ และขำมูพร้อมทั้งเล่าเรื่องที่ได้เดินทางไปประเทศสยามได้รับความสุขความสบายจากพี่น้องประชาชนชาวสยามซึ่งมีพระเจ้าแผ่นดินปกครองด้วยทศพิธราชธรรมเป็นที่ยกย่องสรรเสริญของประชาชน

พระราชอาแห่งแคว้นแคชเมียร์ได้ฟังเรื่องราวแล้วก็มีความพอพระทัยอย่างยิ่ง ทรงรับช้างเชือกดังกล่าวเอาไว้แล้วขึ้นระวางเป็นราชาพาหนะต่อไป พร้อมกับมอบแก้วแหวนเงินทองให้นายกิริปารามมาคานเป็นรางวัล จากนั้นเขาก็ได้เดินทางกลับบ้านเกิด ณ แคว้นปัญจาป แต่ครั้งนี้เขาได้รวบรวมเงินทองพร้อมทั้งชักชวนเพื่อนพ้องให้ไปตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ใต้ร่มพระบรมโพธิสมภารพระเจ้ากรุงสยามตลอดไป

ต่อมาไม่นาน ผู้คนที่เขาได้ชักชวนไว้ก็ทยอยกันมาเรื่อย ๆ ดังนั้นศาสนาสถานแห่งแรกจึงได้ถูกกำหนดขึ้น โดยศาสนิกชนชาวซิกข์ได้เช่าเรือนไม้หนึ่งคูหาที่บริเวณบ้านหมอ หลังโรงพยาบาลนครเฉลิมกรุงปัจจุบัน เมื่อปี 2455 มาตกแต่งให้เหมาะสม เพื่อใช้ประกอบศาสนากิจ

ต่อมาเมื่อสังคมซิกข์เติบโตขึ้น จึงได้ย้ายสถานที่จากที่เดิมมาเช่าบ้านหลังใหญ่กว่าเดิม ณ บริเวณย่านพาหุรัดในปัจจุบัน แล้วได้อัญเชิญพระมหาคัมภีร์อาทิกรันถ์มาประดิษฐานเป็นองค์ประธาน มีการสวดมนต์ปฏิบัติศาสนกิจเป็นประจำทุกวันไม่มีวันหยุดนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2456 เป็นต้นไป จนถึงปี พ.ศ. 2475 ศาสนิกชนชาวซิกข์จึงได้รวบรวมเงิน เพื่อซื้อที่ดินผืนหนึ่งเป็นกรรมสิทธิ์เป็นจำนวนเงิน 16,200 บาท และได้ก่อสร้างอาคารเป็นตึกสามชั้นครึ่ง ด้วยเงินจำนวนประมาณ 25,000 บาท เป็นศาสนสถานถาวรใช้ชื่อว่า ศาสนาสถานสมาคมศรีคุรุสิงห์สภา สร้างเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2476

ต่อมาเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา ศาสนสถานแห่งนี้ถูกระเบิดจากฝ่ายสัมพันธมิตร ถึงสองลูกเจาะเพดานคาถาไฟลงมาถึงชั้นล่างถึงสองชั้น แต่ถูกระเบิดดังกล่าวด้าน แต่ทำให้ตัวอาคารร้าว ไม่สามารถใช้งานได้ หลังจากได้ทำการซ่อมแซมมาระยะหนึ่ง อาคารดังกล่าวใช้งานได้ดังเดิม และได้ใช้ประกอบศาสนากิจมาจนถึงปัจจุบัน

ต่อมาเมื่อศาสนิกชนชาวซิกข์มีจำนวนมากขึ้นตามลำดับ จึงต่างก็แยกย้ายไปประกอบกิจการค้าขายตามหัวเมืองต่าง ๆ อย่างมีสิทธิเสรีภาพยิ่ง และทุกแห่งที่ศาสนิกชนชาวซิกข์ไปอาศัยอยู่ก็จะร่วมกันก่อตั้งศาสนสถาน เพื่อประกอบศาสนกิจของตน ปัจจุบันมีศาสนสถานของชาวซิกข์ที่เป็นสาขาของสมาคมอยู่ 17 แห่ง คือ ศาสนสถานสมาคมศรีคุรุสิงห์สภา (ศูนย์รวมซิกข์ศาสนิกชนในประเทศไทย) กรุงเทพฯและตั้งอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ อีก 16 แห่ง คือจังหวัดนครสวรรค์ ลำปาง เชียงใหม่ เชียงราย นครราชสีมา ขอนแก่น อุดรธานี นครพนม อุบลราชธานี ชลบุรี (พัทยา) ภูเก็ต ตรัง สงขลา (อำเภอเมืองฯ) สงขลา (อำเภอหาดใหญ่) ยะลา และจังหวัดปัตตานี

ในปี พ.ศ.2525 มีศาสนิกชนชาวซิกข์อยู่ในประเทศไทยประมาณสองหมื่นคน ทุกคนต่างมุ่งประกอบสัมมาอาชีพอยู่ภายใต้พระบรมโพธิสมภารแห่งพระมหากษัตริย์ไทย ด้วยความมั่งคั่งสุขสงบทั้งกายและใจ โดยทั่วหน้า

สมาคมศรีคุรุสิงห์สภา (ศูนย์รวมซิกข์ศาสนิกชนในประเทศไทย) ได้อบรมสั่งสอนกุลบุตรกุลธิดาให้เป็นมีความรู้ความสามารถ เป็นผู้ดีมีศีลธรรม รู้จักรักษาธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ละเว้นจากสิ่งเสพติดทั้งปวง ดำเนินการอุปการะช่วยเหลือเพื่อแผ่ต่อผู้ประสบทุกข์ยากอยู่เสมอมิได้ขาด

จัดสร้างโรงเรียนซิกข์วิทยา ที่ลำโรงเหนือ จังหวัดสมุทรปราการ มีห้องเรียน 40 ห้อง มีนักเรียน 300 คน ทั้งชายและหญิง สอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ

จัดสร้างสถานพยาบาล คลินิกน่านักมิชชัน เพื่อเปิดการรักษาพยาบาล มีคนไข้ที่ยากจนเข้ารับการรักษาพยาบาลโดยไม่เสียเงิน โดยไม่จำกัดชั้น วรรณะ และศาสนา แต่ประการใด

เปิดบริการห้องสมุดน่านัก บริการหนังสือต่าง ๆ ทั้งในภาคภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาปัญจาบ

เปิดสถานสงเคราะห์คนชรา เพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากจน จัดสน และขาดแคลนผู้อุปการะ

จัดตั้งมูลนิธิพระศาสดาคุรุนานักเทพ เมื่อปี พ.ศ. 2512 นำดอกผลมาสงเคราะห์นักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดทุนทรัพย์

ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ กับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมการศาสนา สภาภาษาไทย มูลนิธิเด็กพิการ มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อน สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย (ในพระบรมราชูปถัมภ์) เพื่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีในหมู่ศาสนิกชนศาสนาต่าง ๆ เชิญชวนให้ชาวซิกข์ออกมาเพื่อกิจการเพื่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

เรื่องที่ 7 การเผยแผ่ศาสนาต่างๆ ในโลก

ในจำนวนประชากรประมาณ 4,500 ล้านคน มีผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

- 1) ศาสนาคริสต์ประมาณ 2,000 ล้านคน
- 2) ศาสนาอิสลามประมาณ 1,500 ล้านคน
- 3) ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ประมาณ 900 ล้านคน
- 4) ศาสนาพุทธ ประมาณ 360 ล้านคน
- 5) ที่เหลือ เป็นผู้นับถือลัทธิต่างๆ เทพเจ้าหรือไม่นับถือศาสนาอะไรเลย

ศาสนาที่สำคัญของโลกทุกศาสนาต่างเกิดในทวีปเอเชียซึ่งแหล่งกำเนิดดังนี้ เอเชียตะวันตกเฉียงใต้ เป็นต้นกำเนิดของศาสนาฮินดู ศาสนาคริสต์และอิสลาม ศาสนาฮินดูเป็นศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้เป็นต้นกำเนิดของศาสนาคริสต์ ซึ่งเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากที่สุดในโลกขณะนี้โดยได้เผยแผ่ไปสู่ยุโรปซึ่งโลกตะวันตกอื่นๆ และชาวยุโรปนำมาเผยแผ่สู่ทวีปเอเชียอีกครั้งหนึ่ง

ศาสนาอิสลามเกิดก่อนศาสนาคริสต์ประมาณ 600 ปี เป็นศาสนาที่สำคัญของเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ปัจจุบันศาสนานี้ได้เผยแผ่ไปทางภาคเหนือของอินเดีย ดินแดนทางตอนเหนือของอ่าวเบงกอล คาบสมุทรมลายูและประเทศอินโดนีเซีย

เอเชียใต้เป็นแหล่งกำเนิดศาสนาฮินดู ศาสนาซิกข์ ศาสนาพุทธ ศาสนาฮินดูมีความเชื่อมาจากศาสนาพราหมณ์ซึ่งเป็นศาสนาเก่าแก่ของโลกเมื่อประมาณ 5,000 ปี และเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของชาวอินเดียจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ ส่วนพุทธศาสนาเกิดก่อนศาสนาคริสต์ 500 ปี และถึงแม้จะเกิดในอินเดียแต่ชาวอินเดียนับถือพระพุทธศาสนาน้อย แต่มีผู้นับถือกันมากในทิเบต ศรีลังกา พม่า ไทย ลาว และกัมพูชา

เอเชียตะวันออกเป็นแหล่งกำเนิดของลัทธิขงจื๊อ เต๋า และชินโต ต่อมาเมื่อพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้าสู่จีน ที่ปรากฏว่าหลักธรรมของศาสนาพุทธสามารถผสมผสานกับคำสอนของขงจื๊อได้ดี ส่วนในญี่ปุ่นผู้นับถือพุทธศาสนาแบบชินโต

1. โลกคริสเตียน

สืบเนื่องจากศาสนาคริสต์มีอิทธิพลต่อชาวตะวันตก โดยเฉพาะในสมัยกลางยุโรป ศาสนาจักรเข้ามามีบทบาทแทนอาณาจักรโรมันทั้งในด้านศาสนา การเมือง การปกครอง ประเพณี และวัฒนธรรม พระสันตะปาปา ได้รับการยกย่องให้เป็นราชาแห่งราชาทั้งหลาย มีอำนาจเต็มที่ในการกำหนดบทบาทวิถีชีวิตของคนในสมัยนั้นต่อมาในตอนปลายยุคกลาง สืบต่อจนกระทั่งยุคแห่งวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ศาสนาจักรถูกลดบทบาททางการเมืองและการปกครอง แต่ศาสนาคริสต์ยังมีอิทธิพลครอบคลุมทั่วทั้งทวีปยุโรป อเมริกา และแอฟริกา แม้แต่ในปัจจุบันศาสนาคริสต์เป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วๆ ไป ในฐานะที่เป็นศาสนาหนึ่งที่ผู้นับถือมากที่สุดเป็นลำดับหนึ่งของโลก

สาเหตุที่ศาสนาคริสต์เผยแผ่ได้ทั่วโลก เพราะยุคล่าอาณานิคมพวกจักรวรรดินิยมชาว ยุโรปและอเมริกา (คริสต์ศตวรรษที่ 15-16) ศาสนาคริสต์ได้ถูกนำไปเผยแผ่ในประเทศต่างๆ ที่นักล่าอาณานิคมเหล่านี้พร้อมกับมิชชันนารี คือ นักสอนศาสนาไปถึง ส่งผลให้คริสต์ศาสนิกชน มีปริมาณมากขึ้นทั้งในยุโรป แอฟริกา อเมริกา เอเชีย และออสเตรเลีย ประเทศไทยมีนักสอน ศาสนาชาวโปรตุเกสและสเปนเข้ามาเผยแผ่โดยเดินทางมาพร้อมกับพวกทหารและพ่อค้าของ ประเทศเหล่านั้น ทำให้มีคนไทยนับถือศาสนาคริสต์กระจายไปทั่วประเทศ

2. โลกอิสลาม

การเผยแผ่ศาสนาอิสลามเกิดจากพ่อค้าอาหรับนำสินค้าเครื่องเทศมาขาย และเผยแผ่ศาสนาด้วยชาวมุสลิมเป็นผู้ที่ขยันขันแข็ง ซื่อสัตย์สุจริต และมีฐานะดี เป็นพ่อค้า ประกอบกับหลักศาสนามีหลักการสำหรับผู้ครองเรือน จึงเผยแผ่ไปได้อย่างรวดเร็วในโลก ศาสนาอิสลามมีจำนวนผู้ที่นับถือมากลำดับที่ 2 ของโลก ชาวมุสลิมมีอยู่ประมาณ 1,500 ล้านคน หรือ 1 ใน 4 ของประชากรโลก และมีกลุ่มชาติพันธุ์และภาษาที่แตกต่างกันกระจายตัวอย่างกว้างขวางไปทั่วโลก ทั้งเอเชีย แอฟริกา และยุโรป โดยเฉพาะในเอเชียใต้ซึ่งเป็นภูมิภาคที่ประชากรมุสลิมอยู่หนาแน่นที่สุดในโลกมีอยู่ราว 1 ใน 4 ของประชากรมุสลิมทั้งหมดรองลงมาคือประชากรมุสลิมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งในอินโดนีเซีย มาเลเซีย บรูไนกับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยและฟิลิปปินส์ ซึ่งประกอบขึ้นเป็นโลกมุสลิมมุสลิม ส่วนตะวันออกกลางซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดของศาสนาอิสลามเองนั้นมีประชากรมุสลิมมากที่สุดเป็นลำดับ 3 มีอยู่ประมาณ 200 ล้านคน ลำดับต่อมาคือชาวมุสลิมเชื้อสายเติร์กที่อยู่ ในตุรกีและดินแดนต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียกลาง โดยมีจำนวนประมาณ 90 ล้านคนส่วนมุสลิมเปอร์เซียมีประชากรอยู่ประมาณ 70-80 ล้านคน และที่เหลือเป็นมุสลิมชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ตามประเทศต่างๆ มากกว่า 120 ประเทศทั่วโลก มุสลิมประกอบด้วยประชากร 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้คือ

1. กลุ่มประเทศมุสลิมอาหรับ คือประเทศมุสลิมซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวอาหรับ ใช้ภาษาอาหรับเป็นภาษากลาง กลุ่มนี้ คือ แอลจีเรีย บาห์เรน อียิปต์ อิรัก จอร์แดน คูเวต เลบานอน ลิเบีย โมร็อกโก โอมาน กาตาร์ ซาอุดีอาระเบีย โขมาเลีย ซีเรีย ตูนิเซีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์และเยเมน

2. กลุ่มประเทศมุสลิมที่ไม่ใช่อาหรับ คือ ประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม แต่ไม่ใช่ชาวอาหรับและไม่ได้ใช้ภาษาอาหรับเป็นภาษากลาง กลุ่มนี้แบ่งเป็นภูมิภาคต่างๆ ดังนี้

ภูมิภาคเอเชียกลาง ได้แก่ อัฟกานิสถาน อาเซอร์ไบจาน บังกลาเทศ บรูไน อินโดนีเซีย อิหร่านคาซัคสถาน คีร์กีซสถาน มาเลเซีย มัลดีฟส์ ปากีสถาน ทาจิกิสถาน ตุรกี เติร์กเมนิสถาน อุซเบกิสถาน

ภูมิภาคแอฟริกา ได้แก่ มอริตานิยา บูร์กินาฟาโซ แคเมอรูน แอฟริกากลาง ชาด คอโมโรส โกตดิวัวร์ เอริเทรีย เอธิโอเปีย แกมเบีย กินี กินีบิสเซา จิบูตี มาลี ไนเจอร์ ไนจีเรีย เซเนกัล เซียร์ราลีโอน แทนซาเนีย โตโก และซามัวตะวันตก

ภูมิภาคยุโรป ได้แก่ อัลบาเนีย บอสเนีย-เฮอร์เซโกวีนา และปาลเลสตีน

3. กลุ่มมุสลิมชนกลุ่มน้อยในประเทศที่ไม่ใช่มุสลิม คือ มุสลิมที่กระจัดกระจายอยู่ในประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่ไม่ใช่มุสลิม ซึ่งมีอยู่ทุกมุมโลก เช่น ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ จีน อินเดีย รัสเซีย มาซิโดเนีย ฝรั่งเศส อังกฤษ สหรัฐอเมริกา อาร์เจนตินา ไทย ฯลฯ กลุ่มมุสลิมเหล่านี้เป็นประชากรส่วนน้อยในประเทศต่างๆ ไม่น้อยกว่า 120 ประเทศทั่วโลก

3. ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

เป็นศาสนาเก่าแก่ที่สุดในโลกนับมาประมาณ 5,000 ปี ในชมพูทวีปแม้ว่าศาสนาพุทธจะเกิดในอินเดียเมื่อ 2,500 ปีล่วงมา แต่ศาสนาพุทธเสื่อมลง และมารุ่งเรืองอีกครั้งในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชและเสื่อมลงอีกและศาสนาพราหมณ์-ฮินดูรุ่งเรืองอีกในอินเดียจนถึงปัจจุบัน และในบังกลาเทศมีผู้นับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดู 10.5% ส่วนในอินโดนีเซียยังมีผู้นับถือศาสนาฮินดูอยู่บ้างราว 3%

4. โลกพุทธศาสนา

ประเทศไทยในปัจจุบันเป็นประเทศที่เป็นศูนย์กลางของศาสนาพุทธ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่เก่าแก่รองลงมาจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เมื่อศึกษาประวัติการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังประเทศต่าง ๆ ในโลกพบว่าที่สำคัญ คือ พระเจ้าอโศกมหาราช ซึ่งเป็นกษัตริย์ที่มีแสนยานุภาพของอินเดีย ทรงนับถือศาสนาพุทธ และเป็นกำลังที่สำคัญในการเผยแผ่ศาสนาพุทธให้รุ่งเรือง ประมาณพุทธศตวรรษที่ 3 เผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังประเทศต่างๆ โดยส่งสมณทูตไปเผยแผ่ได้แก่ ประเทศลังกา ไทย พม่า ทำให้ศาสนาพุทธประดิษฐานมั่นคงจนถึงทุกวันนี้

คณะพระธรรมทูตดังกล่าวมี 9 คณะประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

สายที่ 1 มีพระมหากษัตริย์เป็นหัวหน้าคณะ ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ แคว้นกัษมีระ คือ รัฐแคชเมียร์ ประเทศอินเดียปัจจุบันและแคว้นคันธาระ ในปัจจุบัน คือ รัฐปัญจาบ ทั้งของประเทศอินเดียและประเทศปากีสถาน

สายที่ 2 พระมหาเทวเถระ เป็นหัวหน้าคณะ ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแคว้นมคธสมณกาล ปัจจุบันได้แก่ รัฐไมเซอร์และดินแดนแถบลุ่มแม่น้ำโคธาวารี ซึ่งอยู่ในตอนใต้ประเทศอินเดีย

สายที่ 3 พระรักขิตเถระ เป็นหัวหน้าคณะ ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ วนวาสีประเทศ ในปัจจุบัน ได้แก่ ดินแดนทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศอินเดีย

สายที่ 4 พระธรรมรักขิตเถระ หรือพระโยนกธรรมรักขิตเถระ (ซึ่งเข้าใจกันว่าเป็นฝรั่งคนแรกในชาติกรีกที่ได้เข้าบวชในพระพุทธศาสนา) เป็นหัวหน้าคณะไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ อปรินตกชนบท ปัจจุบันสันนิษฐานว่าคือดินแดนแถบชายทะเลเหลืองเมืองบอมเบย์

สายที่ 5 พระมหาธรรมรักขิตเถระ เป็นหัวหน้าคณะ ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ แคว้นมหาราษฎร์ปัจจุบัน ได้แก่ รัฐมหาราษฎร์ของประเทศอินเดีย

สายที่ 6 พระมหารักรจิตเถระ เป็นหัวหน้าคณะ ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเอเชียกลาง ปัจจุบันได้แก่ดินแดนที่เป็นประเทศอิหร่านและตุรกี

สายที่ 7 พระมัทธมเถระ พร้อมด้วยคณะ คือพระกัสสปโคตรเถระ พระมุลกเทวเถระ พระทนต์ภิกษุเถระ และพระเทวเถระ ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ ดินแดนแถบภูเขาหิมาลัย สันนิษฐานว่า คือประเทศเนปาล

สายที่ 8 พระโสณเถระ และพระอุตตรเถระ เป็นหัวหน้าคณะ ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ณ ดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งปัจจุบันคือประเทศในคาบสมุทรอินโดจีน เช่น พม่า ไทย ลาว เขมร เป็นต้น

สายที่ 9 พระมหินทเถระ (โอรสพระเจ้าอโศกมหาราช) พร้อมด้วยคณะ พระอริฏฐเถระ พระอุทริยเถระ พระสัมพลเถระ และพระหัตถสารเถระ ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ลังกาทวีป ในรัชสมัยของพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ กษัตริย์แห่งลังกาทวีป ปัจจุบันคือประเทศศรีลังกา

ศาสนาพุทธมี 2 นิกาย คือ นิกายมหายานและนิกายหินยาน นิกายมหายานยึดคำสอนดั้งเดิมของพระพุทธเจ้า ส่วนนิกายหินยานเกิดจากการปรับตัวของศาสนาพุทธเนื่องจากศาสนาพราหมณ์เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นนิกายหินยานมุ่งเน้นการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ที่เป็นคุณุสถก็ได้โดยที่พระโพธิสัตว์ปรารถนาพุทธภูมิ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้คฤหัสถ์เข้ามามีบทบาทมากขึ้น และนิกายมหายานนี้สามารถปรับตัวเข้ากับท้องถิ่นได้ง่ายกว่านิกายหินยานหรือเถรวาทซึ่งเป็นพุทธแบบดั้งเดิม ศาสนาพุทธในอินเดียเริ่มเสื่อมตัวลงช้าๆ ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 15 เป็นต้นมา โดยอินเดียตะวันออกส่งเสริมศาสนาฮินดู ส่วนในอินเดียเหนือชาวเติร์กที่นับถือศาสนาอิสลามบุกอินเดียเผามหาวิทยาลัยนาลันทาซึ่งเป็นศูนย์กลางของศาสนาพุทธตั้งแต่ พ.ศ. 1742 ศาสนาพุทธจึงโยกย้ายไปทางเหนือเข้าสู่เทือกเขาหิมาลัย และศรีลังกา พุทธศาสนาเข้าสู่จีนผ่านเอเชียกลาง ในพุทธศตวรรษที่ 13 จีนเป็นศูนย์กลางที่สำคัญของพุทธศาสนานิกายมหายานรุ่งเรืองมากในยุคราชวงศ์ถังและต่อมาศาสนาพุทธเสื่อมลงเพราะจักรพรรดิหวู่ซ่งหันไปสนับสนุนลัทธิเต๋าแทน แต่พุทธศาสนานิกายมหายานยังคงรุ่งเรืองต่อมากลายเป็นนิกายเซนในญี่ปุ่นและยังรุ่งเรืองมาจนถึงปัจจุบัน พุทธศาสนาในเกาหลีนิกายเซนเผยแผ่มาในสมัย พ.ศ. 915 และต่อมาลัทธิขงจื้อเผยแผ่เข้ามาทำให้ศาสนาพุทธเสื่อมลง ในพุทธศตวรรษที่ 6 อารยธรรมอินเดียมีอิทธิพลมาก เผยแผ่อารยธรรมเข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้คืออารยธรรมทางภาษาบาลีสันสกฤตและศาสนาพุทธนิกายมหายาน พร้อมกับศาสนาพราหมณ์เข้ามาในช่วงพุทธศตวรรษที่ 10-18 สมัยอาณาจักรศรีวิชัยมีศูนย์กลางที่เกาะสุมาตรา และอาณาจักรขอมโบราณ ต่อมาอาณาจักรศรีวิชัยเสื่อมลงและรับอารยธรรมอิสลามในพุทธศตวรรษที่ 18 ศาสนาพุทธในปัจจุบันนิกายมหายานหรืออาจารย์วาท หมายถึงอาจารย์รุ่นต่อ ๆ มาไม่ใช่รุ่นที่เห็นพระพุทธเจ้า ยังมีอยู่ที่อินเดียตอนเหนือ เนปาล จีน ญี่ปุ่น เกาหลี เวียดนาม มองโกเลีย บางส่วนของรัสเซีย บางครั้งเรียกว่า อูตตรนิกาย หรือ นิกายฝ่ายเหนือ

ส่วนทักษิณนิกายหรือนิกายฝ่ายใต้มีนิกายหินยานหรือเถรวาท หมายถึง พระเถระที่เห็นพระพุทธเจ้า ซึ่งนับถือพุทธแบบดั้งเดิมเคร่งครัดนับถือมากในไทย พม่า ลาว ศรีลังกา

ศาสนาพุทธเริ่มเป็นที่สนใจของชาวยุโรปอย่างกว้างขวางในพุทธศตวรรษที่ 25 หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ความเชื่อทางศาสนาเปลี่ยนไป ศาสนาพุทธพิสูจน์ได้ด้วยการปฏิบัติเอง อีกทั้งมีองค์กรพุทธศาสนาระดับโลก โดยมีชาวพุทธจากเอเชีย ยุโรป และอเมริกาเหนือ รวม 27 ประเทศ ตั้งชื่อองค์การว่า “องค์กรพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก” ก่อตั้งที่ประเทศศรีลังกา เมื่อปี พ.ศ. 2493

พุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศอังกฤษครั้งแรกในปี พ.ศ. 2448 โดย J.R. Jackson ก่อตั้งพุทธสมาคมในอังกฤษและมีภิกษุชาวอังกฤษรูปแรกคือ Charls Henry Allen Bennett คณะสงฆ์ไทยได้ส่งคณะทูตไปเผยแพร่ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2507 และสร้างวัดไทย ชื่อวัดพุทธประทีปในลอนดอน

ประเทศเยอรมนีมีสมาคมพุทธศาสนา เมื่อ พ.ศ. 2446 มีชาวเยอรมันไปบวชเป็นพระภิกษุที่ศรีลังกาการเผยแพร่พุทธศาสนาจะรักไปในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 และถูกห้ามในสมัยฮิตเลอร์ หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงมีการฟื้นฟูพุทธศาสนาโดยติดต่อกับพุทธสมาคมในศรีลังกา มีวัดไทยในเบอร์ลินเช่นกัน

พระพุทธศาสนาที่เข้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ. 2448 เป็นพุทธศาสนาจากจีนและญี่ปุ่นและทิเบต ใน พ.ศ. 2504 มหาวิทยาลัยวิสคอนซินเปิดสอนปริญญาเอกสาขาพุทธศาสตร์เป็นแห่งแรกในสหรัฐและคณะสงฆ์ไทยสร้างวัดไทยแห่งแรกในสหรัฐเมื่อ พ.ศ. 2515

ศาสนาพราหมณ์ฮินดู เป็นศาสนาเก่าแก่ที่สุดของโลกปัจจุบันนี้สืบเนื่องมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันแม้ว่าศาสนาพุทธจะเคยรุ่งเรืองในอินเดียสมัยพระพุทธเจ้า แล้วเสื่อมลงจากนั้นมารุ่งเรืองอีกครั้งในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช

เรื่องที่ 8 กรณีตัวอย่างปาเลสไตน์

สำหรับความขัดแย้งในดินแดนปาเลสไตน์ เป็นกรณีที่น่าสนใจกรณีหนึ่ง เพราะส่งผลเกิดสงครามยึดครองมานานับสิบ ๆ ปี ย้อนหลังไปในช่วงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 ดินแดนนี้อยู่ในความครอบครองของจักรวรรดิออตโตมันเติร์ก (ตุรกี) ถ้าปาเลสไตน์สืบเชื้อสายมาจากชาวปาเลสไตน์ดั้งเดิมผสมกับชาวอาหรับ ชนเผ่าเคนากัน และชนเผ่าอื่นๆ ที่มีถิ่นที่อยู่ในบริเวณนี้ สืบเนื่องจากชาวอังกฤษซึ่งเป็นชาติมหาอำนาจในขณะนั้นสนับสนุนให้เอกราชแก่ปาเลสไตน์ หลังจากเป็นพันธมิตรร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่ 1 จนชนะ แต่เมื่อสงครามโลกสิ้นสุดลง อังกฤษออกประกาศบัลโฟร์ให้ชาวยิวอพยพเข้าสู่ดินแดนปาเลสไตน์ในปี ค.ศ. 1922 สันนิบาตชาติยกปาเลสไตน์ให้อยู่ในอาณัติอังกฤษ ชาวยิวอพยพเข้าสู่ดินแดนปาเลสไตน์ปีละ 16,500 คน ขอรบายความย้อนหลังว่าก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 ยิวในเยอรมันถูกฮิตเลอร์ฆ่าตายจำนวนมาก เพราะความขัดแย้งด้านเชื้อชาติ เนื่องจากชาวยิวเป็นชาติที่ฉลาดมีฐานะดีเป็นพ่อค้า วิศวกรต่างๆ ฮิตเลอร์ผู้นำเยอรมันประกาศว่าชาวเยอรมันเป็นชาติบริสุทธิ์สูงส่งและเขารังเกียจยิวมาก ชาวยิวไม่มีประเทศอยู่ หลังจากสงครามสิ้นสุดลงอังกฤษจึงสนับสนุนให้

ยิวมีประเทศอยู่และเลือกดินแดนปาเลสไตน์ ซึ่งสอดคล้องกับชาวยิวแสดงความเป็นเจ้าของดินแดนนี้โดยยกข้อความคัมภีร์ไบเบิลว่า ในวันพระยะโฮวาร์ได้ทำสัญญากับอัมซามไว้ว่า เราได้มอบดินแดนดินนั้นไว้ให้แก่พงศ์พันธุ์ของเจ้าตั้งแต่แม่น้ำอัยซูปโตไปจนถึงแม่น้ำยูเฟรติสและตั้งรัฐอิสราเอลขึ้นในแดนปาเลสไตน์ แต่ขณะเดียวกันชาวปาเลสไตน์ไม่พอใจเพราะพวกเขายังคงอยู่อย่างลำบาก แม้ว่าอังกฤษจะช่วยปลดแอกจากชาวเติร์กขณะที่ชาวยิวเป็นชนฉลาด เช่น ทำความเจริญให้กับอิสราเอลมาก ขณะเดียวกันอังกฤษ สหราชอาณาจักรสหประชาชาติล้วนสนับสนุนส่งยิวอพยพจากประเทศต่าง ๆ เพื่อให้มีดินแดนอยู่ในปาเลสไตน์

ต่อมาในราว 20 ปี หลังจากยิวชาติอิสราเอลอยู่ในปาเลสไตน์เกิดสงครามกันขึ้น 2 ครั้ง คือ ชาวปาเลสไตน์ต้องการขับไล่ชาตินี้ออกไปจากดินแดนเก่าแก่ของตนเองเพราะตนเองยังอยู่กับความยากจนสิ้นหวังเช่นเดิม การสู้ครั้งแรกของชาวปาเลสไตน์ไม่มีอาวุธแต่ใช้ก้อนหินขว้างปารถของอิสราเอลซึ่งรบชนะได้อย่างง่ายดายและสหประชาชาติก็ประนามการกระทำของอิสราเอล อิสราเอลได้รับความเห็นใจจากทั่วโลกน้อยลง ต่อมาอีกลุ่มฮามาสเป็นกลุ่มที่ถูกขึ้นมามีอำนาจอิสราเอลด้วยมาตรการรุนแรงเช่นกัน กลุ่มฮามาสเป็นกระแสพื้นฟูอิสลามจุดประกายรัฐอิสลามและเป้าหมายคือขับไล่อิสราเอลจากปาเลสไตน์และกลุ่มฮามาสยังปฏิบัติการระเบิดพลีชีพ และสงครามชิงดินแดนยังเกิดต่อมาเป็นระยะๆ มีการเจรจาเพื่อสงบศึกหลายครั้งแต่ยังไม่สำเร็จ

เรื่องที่ 9 แนวทางป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งทางศาสนา

ความหมายของคำว่า “ความขัดแย้ง”

ความขัดแย้ง ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง “การไม่ลงรอยกันการไม่ถูกกัน ความคิดไม่ตรงกัน ความพยายามอยากเป็นเจ้าของ และความเป็นคนต่างมุมมองกัน”

ความขัดแย้งในสังคม เป็นสิ่งที่ไม่มีการปรารถนา แต่ก็หลีกเลี่ยงได้ยาก เพราะตราบใดที่มนุษย์มีชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม ก็ย่อมมีความขัดแย้งเป็นธรรมดา ความขัดแย้งมีทั้งประโยชน์และโทษ

สาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง

ความขัดแย้งมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ความเชื่อศรัทธาในคำสอนของศาสนาแตกต่างกัน ความมีทิฐิภูมิมานะ ถือตัวเองว่าความคิดของตนเองดีกว่าคนอื่น ความมีวิสัยทัศน์ที่คับแคบ ขาดการประสานงานที่ดี ขาดการควบคุมภายในอย่างมีระบบ สังคมโลกขยายตัวเร็วเกินไป และการมีค่านิยมในสิ่งต่างๆ ผิดแผกกัน ความคิดแตกต่างกัน

วิธีป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งทางศาสนาต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

วิธีป้องกัน แก้ไข ความขัดแย้งทางศาสนาต่อการอยู่ร่วมกันมีหลายวิธี เช่น

1. วิธียอมกัน คือทุกคนลดทิฐิภูมิมานะ หันหน้าเข้ากัน ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่ดูถูกไม่ดูหมิ่นไม่กล่าวหาว่าร้ายป้ายสีศาสนาของกันและกัน พบกันครึ่งทาง รู้จักยอมแพ้ รู้จักยอมกัน หวังพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันถือว่าทุกคนเป็นเพื่อนร่วมโลกเดียวกัน โดยมีผู้ประสานสัมพันธ์ที่ทุกฝ่ายยอมรับนับถือ
2. วิธีผสมผสาน คือทุกฝ่ายทุกศาสนาเปิดเผยความจริง มีการแลกเปลี่ยน ทศนคติ ความคิดเห็นแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ปัญหา ทำกิจกรรมในสังคมร่วมกัน เช่น สร้างสะพาน ถนน ฯลฯ
3. วิธีหลีกเลี่ยง คือการแก้ปัญหาลดความขัดแย้งโดยวิธีขอลอนตัว ขอลอยหนี ไม่เอาเรื่อง ไม่เอาความ ไม่ไปก้าวล่วงความคิด ความเชื่อ ของผู้นับถือศาสนาที่ไม่ตรงกับศาสนาที่ตนนับถือ
4. วิธีการประนีประนอม คือการแก้ปัญหาโดยวิธีทำให้ทั้งสองฝ่ายยอมเสียสละ บางสิ่งบางอย่างลงมีทั้งการให้และการรับภาษาชาวบ้าน เรียกว่าแบบยื่นหมู-ยื่นแมว คือทุกฝ่ายยอมเสียบางอย่างและได้บางอย่างมีอำนาจพอๆ กัน ต่างคนต่างก็ไม่เสียเปรียบ

เรื่องที่ 10 หลักธรรมในแต่ละศาสนาที่ส่งผลให้อยู่ร่วมกับศาสนาอื่นได้อย่างมีสุข

ศาสนาพุทธ มีหลักสำคัญคือการมุ่งเน้นให้ไม่เบียดเบียน ไม่จองเวรซึ่งกันและกันจะเห็นว่าศีลข้อ 1. ของศาสนาพุทธ คือ ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขา ปะทัง สะมาทิยามิ คืองดเว้นการฆ่า เบียดเบียน ทำร้ายร่างกายคนและสัตว์ และหลักสำคัญต่อมาอีกคือยึดหลักพรหมวิหาร 4 คือ

1. เมตตา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข
2. กรุณา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์
3. มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี
4. อุเบกขา คือ การวางเฉย ไม่ลำเอียง ทำใจเป็นกลาง ใครทำดีย่อมได้ดี

หลักธรรมที่สำคัญอีกคือสังคหวัตถุ 4 คือ หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจผู้อื่นได้แก่ ทานคือการให้ความเสียสละแบ่งปันของตนเองให้ผู้อื่น ปิยวาจา คือ พูดจาด้วย

ถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวานพูดด้วยความจริงใจไม่หยابคายก้าวร้าว อัถดจริยา คือ การสงเคราะห์ผู้อื่นทำประโยชน์ให้ผู้อื่น และสมานัตตา คือ ความเป็นผู้สม่ำเสมอ ประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย เน้นคุณธรรมสำคัญในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

และที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งในศาสนาพุทธ มุ่งเน้นที่การเจริญปัญญานั้นคือ ปัญญาต่าง ๆ คือผลและย่อมเกิดจากสาเหตุของปัญหา การแก้ไขต้องพิจารณาที่สาเหตุและแก้ที่สาเหตุ ดังนั้นแต่ละปัญหาที่เกิดขึ้นสาเหตุที่เกิดขึ้นจะแตกต่างกันตามสถานการณ์ นอกจากจะพิจารณาที่สาเหตุแล้ว ในการแก้ปัญหา ยังใช้วิธีการประชุมเป็นสำคัญ พอจะเห็นรูปแบบการประชุมร่วมกันของสงฆ์ที่ส่งผลถึงปัจจุบัน ตัวอย่างคือคำว่า สังฆกรรม ซึ่งเป็นการกระทำร่วมกันของพระสงฆ์ เช่น การรับบวชในพุทธศาสนา พระสงฆ์ประกอบด้วย อุปัชฌาย์ พระคู่สวด จะต้องหารือกัน ไต่ถามกันเป็นภาษาบาลีเพื่อพิจารณาคุณสมบัติของผู้มาบวชว่าสมควรให้บวชได้ไหม

ศาสนาอิสลาม ได้วางหลักเกณฑ์แบบแผนในการประพฤติปฏิบัติในส่วนที่เป็นศีลธรรมและจริยธรรมอันนำมาซึ่งความสามัคคีและความสงบสุขในการอยู่ร่วมกันของกลุ่มในสังคม ศาสนาอิสลามมีคำสอนซึ่งเป็นข้อปฏิบัติสำหรับครอบครัวยุคใหม่และชุมชน โดยมีหลักศรัทธาหลักจริยธรรม และหลักการปฏิบัติ

ศาสนแห่งอิสลามที่ถูกส่งมาให้แก่นมนุษย์ทั้งมวลมีจุดประสงค์ 3 ประการคือ

1. เป็นอุดมการณ์ที่สอนมนุษย์ให้ศรัทธาในอัลลอห์ พระผู้เป็นเจ้าเพียงพระองค์เดียว ที่สมควรแก่การเคารพบูชาและภักดี ศรัทธาในความยุติธรรมของพระองค์ ศรัทธาในพระองค์แห่งพระองค์ ศรัทธาในวันปรโลก วันซึ่งมนุษย์ฟื้นคืนชีพอีกครั้งเพื่อรับการพิพากษา และผลตอบแทนของความดีความชั่วที่ตนได้ปฏิบัติไปในโลกนี้ มั่นใจและไว้วางใจต่อพระองค์ เพราะพระองค์คือที่พึ่งพาของทุกสรรพสิ่ง มนุษย์จะต้องไม่สิ้นหวังในความเมตตาของพระองค์ และพระองค์คือปฐมเหตุแห่งคุณงามความดีทั้งปวง

2. เป็นธรรมบัญญัติสำหรับมนุษย์ เพื่อให้ให้เกิดความสงบสุขในชีวิตส่วนตัว และสังคม เป็นธรรมบัญญัติที่ครอบคลุมทุกด้าน ไม่ว่าในด้านการปกครอง เศรษฐกิจ หรือนิติศาสตร์ อิสลามสั่งสอนให้มนุษย์อยู่กันด้วยความเป็นมิตร ละเว้นการรบราฆ่าฟัน การทะเลาะเบาะแว้ง การละเมิดและรุกรานสิทธิของผู้อื่น ไม่ลักขโมย ไม่ฉ้อโกง ไม่ผิดประเวณี หรือทำอนาจาร ไม่ดื่มของมึนเมาหรือรับประทานสิ่งที่เป็นโทษต่อร่างกายและจิตใจ ไม่บ่อนทำลายสังคมแม้ว่าในรูปแบบใดก็ตาม

3. เป็นจริยธรรมอันสูงส่งเพื่อการครองตนอย่างมีเกียรติ เน้นความอดกลั้น ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเมตตากรุณา ความกตัญญูกตเวที ความสะอาดของกาย และใจ ความกล้าหาญ การให้อภัยความเท่าเทียมและความเสมอภาคระหว่างมนุษย์ การเคารพสิทธิของผู้อื่น สั่งสอนให้ละเว้นความตระหนี่ถี่เหนียว ความอิจฉาริษยา การดิ้นรนินทา ความเขลาและความขลาดกลัว การทรยศและอกตัญญู การล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น

อิสลาม เป็นศาสนาของพระผู้เป็นเจ้าที่ทางนำในการดำรงชีวิตทุกด้านแก่มนุษย์ทุกคน ไม่ยกเว้น อายุ เพศ เผ่าพันธุ์ วรรณะ

ศาสนาคริสต์ นอกจากบัญญัติ 10 ประการที่สำคัญในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นของศาสนาคริสต์ คือ จงอย่าฆ่าคน จงอย่าล่วงประเวณีในคูครองของผู้อื่น จงอย่าลักขโมย จงอย่าพูดเท็จ จงอย่ามักได้ในทรัพย์ของเขา และคำสอนที่สำคัญคือให้รักเพื่อนบ้านเหมือนรักตัวเอง ให้มีเมตตาต่อกัน จงรักผู้อื่นเหมือนพระบิดารักเรา ให้อภัยแล้วท่านจะได้รับการอภัย ล้วนแต่เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่สำคัญที่ทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู สอนให้มีความมั่นคง มีความเพียร ความพอใจในสิ่งที่ตนมี ให้อดทน อดกลั้นมีเมตตากรุณา ข่มใจไม่หวั่นไหวไปตามอารมณ์ ไม่ลักขโมย ไม่โจรกรรม ทำตนให้สะอาดทั้งกายและใจ มีธรรมะสำหรับคฤหัสถ์คือจบการศึกษาให้กลับบ้านช่วยบิดามารดาทำงาน แต่งงานเพื่อรักษาวงศ์ตระกูลประกอบอาชีพโดยยึดหลักธรรมเครื่องดำเนินชีวิต

เรื่องที่ 11 วิธีฝึกปฏิบัติพัฒนาจิตในแต่ละศาสนา

หลักธรรมคำสอนของศาสนาช่วยสร้างคนให้เป็นคนดี

คนดีเป็นที่ปรารถนาของทุกคน โลกนี้ยังขาดคนดีอยู่มาก ยิ่งกว่าขาดแคลนผู้ทรงความรู้แขนงต่าง ๆ เสียอีก ความจริงโลกไม่ได้ขาดแคลนผู้มีความรู้หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ มากนัก แต่ที่ขาดแคลนมากก็คือคนดี โลกจึงวุ่นวายดังปัจจุบัน คนจะเป็นคนดีได้ก็ต้องมีหลักยึดมั่นประจำใจคือ มีศาสนาที่ยึดใจยึดมั่นมากเท่าไร ก็ช่วยให้เป็นคนดีมากและมั่นคงเท่านั้น อย่างอื่นก็พลอยดีด้วย ตรงกันข้ามถ้าใจไม่ดีการกระทำต่าง ๆ ก็พลอยร้ายไปด้วย คนมีศาสนาหรือมีหลักธรรม มีคุณธรรมในใจเป็นคนดีแต่ถ้าไม่มีก็อาจเป็นคนดีได้แต่เป็นคนดีนอกจากจะทำความดีก็ต่อเมื่อมีผู้อื่นรู้ จะไม่ทำความชั่วก็ต่อเมื่อมีคนเห็น ถ้าไม่มีใครรู้ใครเห็นก็อาจจะทำความชั่วได้ง่าย แต่คนดีในสามารถทำความดีได้ทั้งต่อหน้าและลับหลังคน ทั้งไม่ทำความชั่วทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทั้งนี้ก็เพราะหลักธรรมที่ว่า หิริโอตตปปะละอายและเกรงกลัวต่อความชั่ว “ศาสนาเป็นแรงอำนาจเร้นลับที่เหนี่ยวรั้งจิตใจของผู้ที่มีความเชื่อความศรัทธาในคำสอนของศาสนาทุกศาสนาที่ให้ละบาป บำเพ็ญบุญ”

ลักษณะของคนดี

การยึดตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาเป็นลักษณะของคนดีที่สังคมต้องการ ทั้งการเป็นคนดีในฐานะบุตร ในฐานะลูกศิษย์ และในฐานะศาสนิกชน

คนที่ได้ชื่อว่าเป็นคนดีที่สังคมต้องการมักจะเป็นคนมีเหตุมีผล กล้าหาญ อดทน อดกลั้น มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีกิริยามารยาทดี มีเสน่ห์ มีจิตใจงาม เมตตาต่อสัตว์ทั้งหลาย รู้จักช่วยเหลือ สงเคราะห์ผู้อื่นเคารพในความคิดและความเป็นเจ้าของของผู้อื่น พุดจาในสิ่งที่ถูกต้องเป็นความจริง พุดจาไพเราะ อ่อนหวาน ก่อให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวในหมู่คณะ เป็นต้น

ศาสนาทุกศาสนามีหลักธรรมคำสอนเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของศาสนิกชน โดยทุกศาสนามีเป้าหมายเดียวกันคือ “มุ่งให้ทุกคนมีธรรมะ มีคุณธรรม และสอนให้คนเป็นคนดี” ดังนั้นศาสนาแต่ละศาสนาจึงมีหลักธรรมคำสอนของตนเองเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ

โทษของการขาดคุณธรรม จริยธรรม

ธรรมะเป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งของชีวิต การขาดธรรมะอาจทำให้ประสบกับความล้มเหลวและทำให้ชีวิตอับปางได้ ทั้งโทษที่เกิดกับตนเอง สังคมและประเทศชาติ ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนในปัจจุบัน เช่นการที่คนในชาติขาดคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิตไม่รู้จักพอ ไม่เห็นแก่ความเดือดร้อนของสังคมและประเทศชาติ ทำให้เกิดการลักลอบเสพยาเสพติดจนเกิดความเดือดร้อนโดยทั่วไป จนหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องออกมาปราบปรามขั้นเด็ดขาด ข่าวสาร ข้อมูลจากสื่อมวลชนทุกแขนงนำเสนอข่าวการจับกุม ผู้เสพยาผู้ค้าและผู้อยู่เบื้องหลังอย่างต่อเนื่อง ปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นตัวอย่างที่มีสาเหตุมาจากการขาดคุณธรรม จริยธรรมของคนในสังคมทั้งสิ้น

การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในศาสนาพุทธ

หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงแสดงวิธีการปฏิบัติที่เรียกว่า “สมาธิ” คำว่า สมาธิแปลว่า จิตที่สงบตั้งมั่นอยู่ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ไม่ฟุ้งซ่าน หรือ การจัดระเบียบความคิดได้ เช่น ในขณะที่อ่านหนังสือจิตสงบอยู่กับหนังสือที่เราอ่าน ก็เรียกว่าจิตมีสมาธิ หรือในขณะที่ทำงานจิตสงบอยู่กับงานที่ทำก็เรียกว่าทำงานอย่างมีสมาธิ สติ สมาธิ และปัญญามีลักษณะเกื้อกูลกัน และมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด สติคือความตั้งมั่นเป็นจุดเริ่ม แล้วมีสมาธิคือจิตใจแน่วแน่ และปัญญาคือการไตร่ตรองให้รอบคอบ

จุดมุ่งหมายของสมาธิ

1. เพื่อความตั้งมั่นแห่งสติสัมปชัญญะ
2. เพื่ออยู่เป็นสุขในปัจจุบัน
3. เพื่อได้ฌานทัศนะ

ประโยชน์ของสมาธิ

1. ประโยชน์ของสมาธิในชีวิตประจำวัน เช่น ทำให้จิตใจสบาย มีความสดชื่น ผ่องใส และสงบ กระฉับกระเฉง ว่องไว มีความเพียรพยายาม แน่วแน่ในสิ่งที่กระทำ มีประสิทธิภาพในการทำงาน

2. ประโยชน์ของสมาธิในการพัฒนามุคสิกภาพ เช่น ทำให้มีความแข็งแรง หนักแน่น ทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีสุขภาพจิตดี สุขภาพที่ดีและรักษาโรคบางอย่างได้
3. ประโยชน์ของสมาธิที่เป็นจุดมุ่งหมายของศาสนา เมื่อได้สมาธิขั้นสูงแล้วจะเกิดปัญญาและบรรลุจุดมุ่งหมายของศาสนาได้
4. จะมีเหตุผลในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

วิธีการฝึกสมาธิ

ในคืนวันเพ็ญเดือน 6 พระพุทธเจ้าตรัสรู้โดยการนั่งสมาธิด้วยวิธีการอานาปานสติ คือ ตั้งสติจดจ่อที่ลมหายใจเข้า-ออก เป็นอารมณ์เดียวจนจิตแน่วแน่เข้าสู่สมาธิซึ่งเป็นสงบสุข สว่าง มีสติรู้ตัวบริบูรณ์ จากนั้นพระพุทธองค์เกิดมหาปัญญาค้นพบทางดับทุกข์แก่ชาวโลกคือ อริยสัจ 4 ดังที่กล่าวมาแล้วในประวัติศาสตร์ดังนั้นการฝึกสมาธิเป็นหนทางที่พุทธศาสนิกชนพึงปฏิบัติ เพื่อให้เกิดปัญญา แก้ปัญหาชีวิต และพัฒนาตนเองให้เกิดกำลังใจเสียสละยิ่งขึ้น เมตตายิ่งขึ้น มีปัญญาประกอบการงานตนเอง มีความสุข สังคมโดยรวมมีความสุข แต่อย่างไรก็ตามพื้นฐานของผู้ปฏิบัติสมาธิหรือฝึกสมาธิได้ผลรวดเร็วต้องเป็นผู้ที่มีศีล 5 เป็นพื้นฐานและศรัทธายึดมั่นต่อพระรัตนตรัย เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีคือการให้ทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา คือการทำสมาธิและทำให้ตนเองดีขึ้น สังคมเจริญขึ้น

การฝึกสมาธิตามแนวศาสนาพุทธนั้นฝึกให้ครบอิริยาบถทั้ง 4 คือ ยืน นอน นั่ง เดิน ฝึกให้จิตอยู่ในอารมณ์เดียว มีสติบริบูรณ์ในอิริยาบถต่างๆ และก่อให้เกิดสมาธิหรือเรียกว่า เจริญกรรมฐาน นั้น เริ่มต้นสวดมนต์ไหว้พระสรรเสริญคุณพระศรีรัตนตรัย อธิษฐานจิตเข้าสมาธิ และพิจารณาสภาวธรรม คือความเป็นทุกข์ของชาติ ชรา มรณะ ความแค้นใจ ความเสียใจ ความคับแค้นใจ ความประจวบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก ความพลัดพรากจากสิ่งที่เป็นที่รัก ความไม่ได้สิ่งที่ปรารถนา ความมีอุปทานในขันธ 5 คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นทุกข์ พิจารณาขันธ 5 ไม่เที่ยง เป็นอนัตตา ไม่มีตัวตน การพิจารณาสภาวธรรมเนื่องๆ ช่วยให้เกิดเจริญปัญญาละวางกิเลส เกิดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวศาสนาพุทธ และเป็นแนวทางที่พุทธศาสนิกชนพึงปฏิบัติ

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในศาสนาอื่น ๆ

ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาซิกข์ ศาสนิกชนของแต่ละศาสนาที่ฝึกพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เจริญยิ่งๆ ขึ้นนั้น ล้วนมีพื้นฐานเช่นเดียวกับพุทธศาสนิกชน คือ การศรัทธาในศาสนา คำสอนและแนวปฏิบัติของศาสนาของตน ความมีศรัทธาตั้งมั่น มีจิตจดจ่อในศาสนาที่นับถือ ทำให้เกิดอารมณ์มั่นที่ทำความดี ที่จะอดทน อดกลั้นต่อความทุกข์ต่างๆ ศาสนาคริสต์มีการอธิษฐานกับพระเจ้าการสวดภาวนาเป็นการชำระมลทินทางจิต ศาสนาอิสลามมีการสงบจิตมั่นทำละหมาดเป็นประจำทุกวันๆ หลายครั้งเป็นกิจวัตรสำคัญ และศาสนาพราหมณ์-ฮินดู นั้น มีการปฏิบัติสมาธิหลากหลายแนวทางมีการวางเป้าหมายชีวิตเพื่อละกิเลสต่างๆ ศาสนาซิกข์สอนว่ามนุษย์มีฐานะสูงสุด เพราะมีโอกาสบำเพ็ญธรรมเป็นการฟอกวิญญาณให้สะอาด

หลักสอนที่สอดคล้องของศาสนาต่าง ๆ

คำสอนของศาสนาแต่ละศาสนาสอนให้เป็นคนดีตามแนวทางของตน แต่เมื่อกล่าวโดยรวมๆ แล้วหลักธรรมของทุกศาสนามีลักษณะสอดคล้องกันในเรื่องใหญ่ๆ คือ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติโดนเน้นประเด็นเหล่านี้ คือ

1. สอนให้รู้จักรักและให้อภัยกัน
2. สอนให้ใจกว้างยอมรับความเชื่อที่แตกต่างกัน
3. สอนให้เป็นคนดีตามหลักศาสนาของตน

กิจกรรม**กิจกรรมที่ 1**

ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มศึกษาประวัติบุคคลในประเทศที่นำหลักธรรมศาสนามาแก้ไข
ปัญหาชีวิตของตนเอง แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน

กิจกรรมที่ 2

ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มศึกษาประวัติศาสตร์ของประเทศต่าง ๆ ในโลกที่สามารถ
แก้ไขกรณีขัดแย้งที่เกิดจากศาสนาจนกระทั่งประเทศชาติสงบสุข แล้วนำมาแลกเปลี่ยน
เรียนรู้กันในชั้นเรียน

กิจกรรมที่ 3

ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติสมาธิ เจริญปัญญา แล้วนำมาผลประสบการณ์ที่ได้รับจาก
การฝึกปฏิบัติที่ส่งผลให้สามารถแก้ไขปัญหาชีวิต และพัฒนาชีวิตของตนเองได้มาแลกเปลี่ยน
เรียนรู้กันในชั้นเรียน

บทที่ 2

วัฒนธรรมประเพณีและค่านิยม ของประเทศไทยและของโลก

สาระสำคัญ

วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมที่ดำรงมีความสำคัญต่อประเทศเพราะแสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นชาติ เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจ ทุกคนในชาติต้องช่วยกันอนุรักษ์สืบทอด วัฒนธรรมประเพณีค่านิยมที่ดำรงให้คงอยู่คู่กับชาติ แต่สังคมในปัจจุบันชาติที่มีวัฒนธรรมทางวัตถุเจริญก้าวหน้าจะมีอิทธิพลส่งผลให้ชาติที่ด้อยความเจริญด้านวัตถุรับวัฒนธรรมเหล่านั้นได้โดยง่าย ซึ่งอาจส่งผลให้วัฒนธรรมประเพณีของชาติตนเองเสื่อมถอยไป ดังนั้นชาติต่างๆ ควรเลือกรับปรับใช้วัฒนธรรมต่างชาติได้อย่างเหมาะสมกับตนเองและสังคมไทย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. มีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมประเพณีของไทยและต่าง ๆ ในโลก
2. ตระหนักถึงความสำคัญในวัฒนธรรมประเพณีของไทยและชนชาติต่าง ๆ ในโลก
3. มีส่วนร่วมสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีไทย
4. ประพฤติตนเป็นแบบอย่างของผู้มีวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทยและเลือกรับปรับใช้วัฒนธรรมจากต่างชาติได้อย่างเหมาะสมกับตนเองและสังคมไทย
5. ประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมโลก
6. เป็นผู้นำในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมตามค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมไทย

ขอบข่ายเนื้อหา

- เรื่องที่ 1 ความหมาย ความสำคัญของวัฒนธรรม
- เรื่องที่ 2 ลักษณะวัฒนธรรมไทย
- เรื่องที่ 3 การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและการสืบทอดวัฒนธรรม
- เรื่องที่ 4 ประเพณีในโลก
- เรื่องที่ 5 ความสำคัญของค่านิยมและค่านิยมในสังคมไทย
- เรื่องที่ 6 ค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมโลก
- เรื่องที่ 7 การป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมตามค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมไทย

สื่อประกอบการเรียนรู้

ซีดี วัฒนธรรมประเพณี ค่านิยมของประเทศต่างๆ ในโลก
เอกสารค้นคว้า วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมของประเทศต่างๆ ในโลก
คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต

เรื่องที่ 1 ความหมาย ความสำคัญของวัฒนธรรม

ความหมาย

คำว่า “วัฒนธรรม” เป็นคำสมาสระหว่างภาษาบาลี และภาษาสันสกฤต โดยคำว่า “วัฒน” มาจากภาษาบาลีคำว่า “วทุฒน” แปลว่า เจริญงอกงาม ส่วนคำว่า “ธรรม” มาจากภาษาสันสกฤตคำว่า “ธรรม” หมายถึง ความดี

เมื่อพิจารณาจากรากศัพท์ ดังกล่าว “วัฒนธรรม” จึงหมายถึงสภาพอันเป็นความเจริญงอกงามหรือลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม

ปัจจุบัน คำว่า “วัฒนธรรม” พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง วิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีต ประเพณี พิธีกรรมและภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สังคม ปลูกฝังสืบทอด เรียนรู้ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามทั้งด้านจิตใจ และวัตถุ อย่างสันติสุข และยั่งยืน

ความหมายของวัฒนธรรมดังกล่าวข้างต้น

วัฒนธรรมเป็นเครื่องวัดและเครื่องกำหนดความเจริญหรือความเสื่อมของสังคมและขณะเดียวกันวัฒนธรรมยังกำหนดชีวิตตามความเป็นอยู่ของคนในสังคมนั้นวัฒนธรรมจึงมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของบุคคลและต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติมาก

ความสำคัญของวัฒนธรรมโดย สรุป มีดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นเครื่องสร้างระเบียบแก่สังคมมนุษย์ วัฒนธรรมไทยเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมไทยให้มีระเบียบแบบแผนที่ชัดเจนรวมถึงผลของการแสดงพฤติกรรมตลอดจนถึงการสร้างแบบแผนของความคิด ความเชื่อและค่านิยมของสมาชิกให้อยู่ในรูปแบบเดียวกัน

2. วัฒนธรรมทำให้เกิดความสามัคคีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สังคมที่มีวัฒนธรรมเดียวกันย่อมจะมีความรู้สึกผูกพันเดียวกันเกิดความเป็นปึกแผ่นจงรักภักดีและอุทิศตนให้กับสังคมทำให้สังคมอยู่รอด

3. วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดรูปแบบของสถาบัน เช่น รูปแบบของครอบครัวจะเห็นได้ว่าลักษณะของครอบครัวแต่ละสังคมต่างกันไปทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมในสังคมเป็นตัวกำหนดรูปแบบเช่นวัฒนธรรมไทยกำหนดแบบสามีภรรยาเดียวกันในอีกสังคมหนึ่งกำหนดว่าชายอาจมีภรรยาได้หลายคน ความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงานเป็นสิ่งที่ดีหรือเป็นเรื่องขัดต่อศีลธรรม

4. วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือช่วยแก้ปัญหา และสนองความต้องการของมนุษย์ มนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตภายใต้สิ่งแวดล้อมได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นมนุษย์ต้องแสวงหาความรู้จากประสบการณ์ที่ตนได้รับการประดิษฐ์คิดค้นวิธีการใช้ทรัพยากรนั้นให้เกิดประโยชน์

ต่อชีวิตและถ่ายทอดจากสมาชิกรุ่นหนึ่งไปสู่สมาชิกรุ่นต่อไปโดยวัฒนธรรมของสังคม

5. วัฒนธรรมช่วยให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า หากสังคมใดมีวัฒนธรรมที่ดีงามเหมาะสม เช่น ความมีระเบียบวินัย ขยัน ประหยัด อุตุน การเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว เป็นต้น สังคมนั้นย่อมจะเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว

6. วัฒนธรรมเป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของชาติ คำว่า เอกลักษณ์ หมายถึง ลักษณะพิเศษหรือลักษณะเด่นของบุคคลหรือสังคมที่แสดงว่าสังคมหนึ่งแตกต่างไปจากอีกสังคมหนึ่ง เช่น วัฒนธรรมการพบปะกันในสังคมไทย จะมีการยกมือไหว้กันแต่ในสังคมญี่ปุ่นใช้การคำนับกัน เป็นต้น

เรื่องที่ 2 เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย

เอกลักษณ์หรือลักษณะประจำชาติในทางวิชาการมีความหมาย 2 ประการ คือ ประการแรก หมายถึง ลักษณะที่เป็นอุดมคติซึ่งสังคมต้องการให้คนในสังคมนั้น ยึดมั่นเป็นหลักในการดำเนินชีวิต เป็นลักษณะที่สังคมเห็นว่าเป็นสิ่งดีงามและให้การเทิดทูนยกย่อง อีกประการหนึ่ง หมายถึงลักษณะนิสัยที่คนทั่วไปในสังคมนั้นแสดงออกในสถานการณ์ต่างๆ เช่น ในการทำงานการพักผ่อนหย่อนใจ การติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น และในการดำเนินชีวิตทั่วไป ในสังคมเป็นลักษณะนิสัยที่พบในคนส่วนใหญ่ของประเทศ และส่วนมากมักจะแสดงออกโดยไม่รู้ตัวเพราะเป็นเรื่องของความเคยชินที่ปฏิบัติกันมาอย่างนั้น

เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยที่เด่น ๆ มีดังนี้

1. ความรักอิสรภาพหรือความเป็นไทย คนไทยมีลักษณะนิสัยไม่ต้องการอยู่ในอำนาจบังคับของผู้อื่น ไม่ชอบการควบคุมเข้มงวด ไม่ชอบการกดขี่หรือให้ผู้อื่นเข้ามายุ่งเกี่ยวสั่งการในรายละเอียดในการทำงานและการดำเนินชีวิตส่วนตัวคนไทยเป็นคนที่ยิ่งและรักในศักดิ์ศรีของตนเอง การบังคับน้ำใจกันหรือฝ่าฝืนความรู้สึกของกันและกันถือว่าเป็นสิ่งไม่ควรทำ

2. การยกย่องความเป็นตัวของตัวเองหรือปัจเจกบุคคลนิยม คือ การให้คุณค่าในความเป็นตัวของตัวเอง ความนิยมนี้นั้นส่วนหนึ่งมาจากอิทธิพลของพุทธศาสนาซึ่งย้ำความสำคัญของตัวบุคคลเป็นพิเศษถือว่าบุคคลจะเป็นอย่างไรย่อมแล้วแต่กรรมของบุคคลนั้นในอดีต การย้ำสอนให้พึ่งตนเองทุกคนมีความเท่าเทียมกันส่วนการที่จะดีหรือชั่วขึ้นอยู่กับที่การกระทำของตนเองมิได้อยู่ที่ชาติกำเนิด

3. ความรู้สึกมักน้อย สันโดษ และพอใจในสิ่งที่มีอยู่ คนไทยไม่มีความดิ้นรนทะเยอทะยานที่จะเอาอย่างคนอื่น ถือเสียว่าความสำเร็จของแต่ละเป็นเรื่องของบุญวาสนาทุกคนอาจมีความสุขได้เท่าเทียมกันทั้งนั้นเพราะเป็นเรื่องภายในใจ

4. การทำบุญและการประกอบการกุศล คนไทยส่วนใหญ่มีความเชื่อในเรื่องกรรม การเวียนว่ายตายเกิดจึงมักนิยมทำบุญและประกอบการกุศลโดยทั่วไป โดยถือว่าเป็นความสุขทางใจและเป็นการสะสมกุศลกรรมในปัจจุบันเพื่อหวังจะได้รับผลประโยชน์ในอนาคต

5. การหาความสุขจากชีวิต คนไทยมองชีวิตในแง่สวยงาม ความกลมกลืนและพยายามหาความสุขจากโลก ซึ่งตรงกันข้ามกับชาวตะวันตกที่มักจะมองชีวิตในแง่ของความขัดแย้งระหว่างอำนาจฝ่ายต่ำในร่างกายมนุษย์และอำนาจฝ่ายสูง ซึ่งได้แก่ ศีลธรรมและความรับผิดชอบในใจคนไทยจึงไม่มีความขัดแย้งในใจเกี่ยวกับการปล่อยคนหาความสำราญเพราะถือว่าอยู่ในธรรมชาติมนุษย์

6. การเคารพเชื่อฟังอำนาจ คนไทยนิยมการแสดงความนอบน้อมและเคารพบุคคลผู้มีอำนาจความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปตามแบบพิธีซึ่งแสดงฐานะสูงต่ำของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

7. ความสุภาพอ่อนโยนและเผื่อแผ่ คนไทยเป็นมิตรกับทุกคนและมีชื่อเสียงในการต้อนรับคนไทยนิยมความจริงและช่วยเหลือกันในการมีความสัมพันธ์ระหว่างกันและไม่คิดเอาเปรียบผู้อื่นมีความเมตตาสงสารไม่ซ้ำเติมผู้แพ้ถือเป็นคุณธรรมยิ่งของคนไทย

8. ความโอ้อำ ลักษณะนี้สืบเนื่องมาจากความเชื่อมั่นและหยิ่งในเกียรติของตนเอง คนไทยนั้นถึงแม้ภายนอกจะดูฐานะต่ำ แต่ในใจจริงเต็มใจยอมรับว่าตัวเองต่ำกว่าผู้อื่น ถือว่าตัวเองมีความสามารถเท่าเทียมกับผู้อื่นถ้าตนมีโอกาสดียวกันคนไทยไม่ยอมให้มีการดูถูกกันง่าย ๆ และถือว่าตนมีสิทธิ์เท่าเทียมกับผู้อื่นในฐานะเป็นมนุษย์คนหนึ่ง

เรื่องที่ 3 การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและการเลือกรับวัฒนธรรม

เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจากวิถีการดำเนินชีวิตซ้ำ ๆ ของคนในสังคมนั้น ๆ ในอดีตการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นน้อยมากเพราะเป็นลักษณะของสังคมปิดต่อมาเมื่อแต่ละสังคมมีการติดต่อระหว่างกันมากขึ้นโดยเฉพาะการติดต่อกันในสังคมข้ามภูมิภาค เช่น ชาติตะวันตกกับชาติตะวันออกซึ่งเกิดขึ้นมากในช่วงยุคล่าอาณานิคม เมื่อชาวตะวันตกออกล่าอาณานิคมทางทวีปเอเชีย พร้อมกับนำวัฒนธรรมของชาติตนเข้ามาด้วยเช่น ศาสนา ภาษา การแต่งกาย ที่อยู่อาศัย อาหาร ความบันเทิง ฯลฯ แนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสังคมของชาติต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียซึ่งมีความอ่อนแอกว่าก็เริ่ม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมดังกล่าวทำให้เกิดแรงผลักดันชักจูงทั้งสองทาง คือ ทั้งการกระตุ้นให้ยอมรับสิ่งใหม่ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมเดิมที่ต่อต้านการเปลี่ยนแปลงนั้น

เมื่อพิจารณาเฉพาะสังคมไทยการสร้างวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมก็ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องในทุกยุคสมัยแต่ในสังคมในอดีตก่อนยุคล่าอาณานิคม(เริ่มตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์)สังคมไทยแม้ว่าจะมีการติดต่อกับชาวต่างชาติบ้างก็ยังไม่เป็นที่กว้างขวางนักในหมู่ราษฎร การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจึงดำเนินไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป แต่เมื่อถึงยุคล่าอาณานิคมเริ่มการติดต่อกับชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาติตะวันตกที่หลังไหลเข้ามาจำนวนมากขึ้นความเปลี่ยนแปลงจึงเกิดขึ้นเร็ว ซึ่งสังเกตได้จากการแต่งกายของขุนนางซึ่งเป็นอย่างตะวันตกมากขึ้น ลักษณะอาคารบ้านเรือนแบบยุโรปเริ่มมีขึ้น

ดังนั้นหลายชาติเริ่มกันมาพิจารณาหาแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติตนเองใหม่ จึงเกิดองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชนพากันเร่งฟื้นฟูวัฒนธรรมของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างระหว่างกัน มีการบรรจุเรื่องราวของวัฒนธรรมไว้ให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาเพื่อให้เห็นคุณค่าวัฒนธรรมของตนเอง ส่งผลให้สามารถสืบทอดรักษาวัฒนธรรมไว้อย่างมั่นคง

ตัวอย่างสังคมไทยในอดีตได้รับวัฒนธรรมจากจีน อินเดีย เป็นชาติที่มีวัฒนธรรมเข้มแข็ง ต่อมาเริ่มรับวัฒนธรรมตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันและเริ่มรับวัฒนธรรม ญี่ปุ่น เกาหลี เพราะมีอิทธิพลด้านการบันเทิง รวมทั้งเทคโนโลยีต่างๆ

ดังนั้นสังคมไทยจะต้องร่วมมือกันสร้างความเข้าใจให้ประชาชนคนไทยตระหนักถึงคุณค่าวัฒนธรรมไทย ในการร่วมกันอนุรักษ์สืบทอดด้วยความภาคภูมิใจ วัฒนธรรมไทยจึงจะคงอยู่ต่อไป

เรื่องที่ 4 ประเพณีในโลก

ประเพณี คือวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา เป็นเรื่อง que แสดงถึงวิถีชีวิตของคนแต่ละชาติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เราจะเห็นความเจริญรุ่งเรืองของชาติต่างๆ จากประเพณี สิ่งที่มีอิทธิพลต่อประเพณี คือ ศาสนาความเชื่อของคนในชาติต่างๆ ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการเกิด การแต่งงาน การตาย รวมทั้งประเพณีในศาสนาต่างๆ ของแต่ละชาติจะแตกต่างกันไป

เช่น ประเพณีการแต่งงานของชาวอินเดียจะแต่งงานกันเมื่อมีอายุน้อยมาก และฝ่ายหญิงต้องไปสู่ขอฝ่ายชาย ขณะที่ประเพณีจีนโบราณผู้ชายเป็นผู้สืบทอดตระกูลจะเป็นผู้นำได้รับสิทธิต่างๆ ในครอบครัวมากกว่าเพศหญิง การสู่ขอต้องผ่านแม่สื่อ แต่ปัจจุบันประเพณีในจีนเปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่จีนเปลี่ยนแปลงการปกครอง เป็นลัทธิเหมาเจ้าตุง จีนมีการปฏิวัติวัฒนธรรมครั้งใหญ่

โลกปัจจุบันมีการติดต่อคมนาคมอย่างรวดเร็ว ประชากรในโลกสนใจเข้ามาท่องเที่ยวศึกษาวัฒนธรรมประเพณีของชาวต่างชาติ ต่างภาษา ส่งผลให้ประเทศต่างๆ เริ่มสนใจอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เพื่อคงความเป็นชาติ และเป็น การส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของชาติตนเองไว้ประเทศไทยก็เช่นกัน คนต่างประเทศมาท่องเที่ยวประเทศไทยเป็นจำนวนมากเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีไทยทำให้เงินตราเข้าประเทศเป็นจำนวนมหาศาล

เรื่องที่ 5 ความสำคัญของค่านิยมและค่านิยมในสังคมไทย

ค่านิยม

สังคมมนุษย์จำเป็นต้องมีบรรทัดฐานเป็นตัวกำหนดแผนเชิงพฤติกรรม ซึ่งสมาชิกของสังคมจะต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ เป็นจำนวนมาก มีความจำเป็นที่จะต้องตัดสินใจต่อการกระทำสิ่งต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติ ปฏิบัติ รูปแบบความคิดในการประเมินต่างๆ ของสมาชิกในสังคม

ความหมายต่อค่านิยม

ค่านิยม หมายถึง รูปแบบความคิดของสมาชิกในสังคมที่จะพิจารณาตัดสินและประเมินว่าสิ่งใดมีคุณค่า มีประโยชน์พึงปรารถนา ถูกต้อง เหมาะสม ดีงาม ควรที่จะยึดถือ และประพฤติปฏิบัติค่านิยมที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดระเบียบสังคมมนุษย์คือ ค่านิยมทางสังคม (Social Value) ซึ่งหมายถึงรูปแบบความคิดที่สมาชิกส่วนใหญ่ตัดสินและประเมินว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ พึงปรารถนา ถูกต้องเหมาะสมดีงาม ควรแก่การประพฤติปฏิบัติร่วมกัน ค่านิยมทางสังคมเกิดจากการที่สมาชิกในสังคมดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ถ่ายทอดความคิดเห็นระหว่างกัน เกิดรูปแบบที่สอดคล้องในแนวทางเดียวกัน

ความสำคัญของค่านิยม

สังคมมีค่านิยมแตกต่างกันตามวัฒนธรรม วิธีการดำรงชีวิต สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและที่ตั้งถิ่นฐาน ค่านิยมของแต่ละสังคมเป็นแนวความคิด ทักษะคิดร่วมกันของคนส่วนใหญ่ จึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญเกิดบรรทัดฐานทางสังคม อันเป็นการกำหนดกฎเกณฑ์หรือระเบียบในการปฏิบัติต่อกันทางสังคมตามแนวทางของค่านิยมที่สมาชิกในสังคมยอมรับร่วมกัน

ค่านิยมสามารถช่วยให้การดำเนินชีวิตระหว่างสมาชิกในสังคมมีความสอดคล้องสัมพันธ์ต่อกันลดความขัดแย้งและความตึงเครียดของสมาชิกในสังคม ค่านิยมเป็นสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อมและความเหมาะสมในแต่ละยุคสมัย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้สังคมนั้นเกิดมีค่านิยมใหม่มาทดแทนค่านิยมเดิม เช่นการเปลี่ยนแปลงทางด้านการผลิตทางการเกษตรของไทย จากการผลิตแบบเดิมมาสู่การผลิตแบบใหม่ที่มีการใช้เทคโนโลยีทันสมัยมาทำการผลิตเพื่อลดระยะเวลาและกำลังแรงงานจากแรงงานคนหรือสัตว์ มีผลทำให้เกษตรกร ชาวไร่ชาวนา มีค่านิยมในการนำเอาเครื่องจักรและสารเคมีมาใช้ทางเกษตรจนมาในปัจจุบันมีการชี้แนวทางการทำเกษตรแบบพอเพียง ก็ทำให้เกษตรกรเริ่มเปลี่ยนแปลงค่านิยมในวิถีการธรรมชาติมาช่วยในการผลิตเนื่องจากพิษภัยจากสารเคมีและรู้จักประสมประสานความคิดทำให้เกิดค่านิยมวิเคราะห์ วิจัยการทำเกษตรเพื่อยังชีพและอุตสาหกรรม

ค่านิยมที่สำคัญของสังคมไทยได้แก่

1) การนับถือพุทธศาสนา เป็นคติความเชื่อระดับสูงทางจิตใจของคนไทย ทำให้เกิดค่านิยมในการประกอบพิธีในประเพณี เทศกาล วันสำคัญทางศาสนา และในวาระสำคัญของชีวิต เป็นคตินิยมที่ปฏิบัติสืบต่อมาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตไทย

2) การเคารพเทิดทูนพระมหากษัตริย์ เป็นคติความเชื่อและศรัทธาภักดีต่อพระมหากษัตริย์ของชาวไทยเป็นค่านิยม ธรรมเนียมของคนไทยที่แสดงความเคารพเทิดทูนพระมหากษัตริย์

3) การรักสังคมไทย เป็นค่านิยมที่พึงประสงค์ของสมาชิกภายในสังคมไทยที่ต้องมีความสามัคคีร่วมมือ ร่วมใจ เป็นหนึ่งเดียวกันในการช่วยเหลือสังคมไทย ทั้งในภาวะที่เกิดเหตุการณ์ร้ายอันเป็นภัยแก่สังคมและประเทศชาติ ช่วยกันปลูกฝังจิตสำนึกให้รู้คุณค่าของวัฒนธรรมไทย รักสามัคคีไทย รักเมืองไทย ใช้ของไทย

4) ความซื่อสัตย์ สุจริต ค่านิยมข้อนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ควรปลูกฝังให้สมาชิกของสังคม เนื่องจากเป็นรากฐานในการพัฒนาและสร้างความเจริญให้กับตนเองและประเทศชาติ เช่น สมาชิกของสังคมไทยมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น ในการอยู่ร่วมกันของสังคมการไม่กระทำการทุจริต ละเมิด ฝ่าฝืนกฎหมาย เป็นต้น

5) การเคารพผู้อาวุโส ค่านิยมข้อนี้ได้แสดงออกในพฤติกรรมของสมาชิกสังคมไทย เช่น การมีกิริยา มารยาทสุภาพอ่อนน้อมต่อผู้อาวุโสหรือผู้ใหญ่ การเคารพให้เกียรติผู้อาวุโส ผู้ใหญ่ ผู้ที่สังคมยกย่องตามวาระต่างๆ

ค่านิยมที่ควรปลูกฝังตามหลักพระพุทธศาสนา

1. แนวทางปฏิบัติตามค่านิยมพื้นฐาน มี 5 ประการ

- 1) การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
- 2) การประหยัดและอดออม
- 3) มีระเบียบ วินัย และเคารพกฎหมาย
- 4) การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
- 5) ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

2. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

คุณลักษณะเช่นนี้ได้รับอิทธิพลมาจากคำสอนที่ว่ามนุษย์เราไม่ว่ายากดีมีจนอย่างไรต่างเป็นเพื่อนร่วมทุกข์ ร่วมสุข เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏด้วยกัน ความสำนึกว่าตนเองต้องตาย ย่อมก่อให้เกิดความเห็นใจกัน แสดงออกมาในรูปความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือกันและกัน

3. ความเคารพและความอ่อนน้อมถ่อมตน

ค่านิยมสะท้อนลักษณะนิสัยของคนไทยค่อนข้างโดดเด่น การเคารพผู้อาวุโส ความเกรงใจให้เกียรติผู้มีประสบการณ์เหนือกว่าตน จะปรากฏให้เห็นทุกระดับของสถาบันไทย นับตั้งแต่สถาบันครอบครัวไปจนถึงสถาบันสงฆ์ ทั้งในระบบราชการคือการไม่กล้าแสดงความ

คิดเห็นขัดแย้ง เพราะเกรงจะกระทบกระเทือนความรู้สึกผู้อื่น ความอ่อนน้อม นุ่มนวล ไม่เพียงแต่สะท้อนออกมาในรูปของกิริยามารยาทเท่านั้นยังสะท้อนออกมาในงานศิลปะต่าง ๆ ของชาติด้วย ไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรม ประติมากรรม นาฏกรรม หรือคีตกรรม

4. ความกตัญญูกตเวที

เป็นคุณธรรมของบุคคลผู้สำนึกในอุปการคุณที่ผู้อื่นกระทำต่อตน และพยายามจะหาทางตอบแทนอุปการคุณนั้น คุณธรรมข้อนี้พระพุทธองค์ทรงกล่าวว่า เป็นบุคคลหาได้ยาก ความกตัญญูกตเวที จึงเป็นค่านิยมอันมีรากฐานมาจากพุทธศาสนาเป็นสิ่งสำคัญ ในสังคมยกย่องว่า “ตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้” หมายความว่า ทำคุณกับคนอื่นนั้น เมื่อถึงคราวตกอับก็มีผู้อื่นยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือความกตัญญูจึงเป็นค่านิยมที่สมควรจะปฏิบัติให้เกิดสิริมงคลกับตนเอง

5. ศรัทธาและปัญญา

ศรัทธา แปลว่า ความเชื่อ คนส่วนมากมักพูดว่า ศรัทธาปสาทะ

ปสาทะ แปลว่า ความเลื่อมใส

ศรัทธา เป็นความเชื่อ แต่เป็นความเชื่อบุคคลอื่น เช่น เราเห็นความคิดเห็นหรือการกระทำของคนอื่นเป็นสิ่งที่ดีและเหมาะสมจะนำมาปฏิบัติ แล้วปฏิบัติตามแนวทางของบุคคลอื่นซึ่งเป็นผู้คิด แสดงว่าเรามีศรัทธาในบุคคลนั้น

ปัญญา เป็นความรู้ที่เกิดด้วยตนเอง ซึ่งเกิดจากการคิดพิจารณาไตร่ตรอง วิเคราะห์อย่างรอบคอบมีเหตุผล

พุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงสอนให้บุคคลมีทั้งศรัทธา และปัญญาประกอบกัน ด้วยเหตุผลผู้ศรัทธา ถ้ามีความเชื่อมากเกินไปจะกลายเป็นความมกมาย คนจำนวนไม่น้อยที่หลงเชื่อสิ่งต่างๆโดยมิได้วิเคราะห์หรือพิจารณาอย่างแท้จริง เพื่อประโยชน์สุขร่วมกันของบุคคลทั้งหลายในสังคม ศรัทธาอย่างถูกต้องในพุทธศาสนา มีดังนี้

- เชื่อว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้จริง
- เชื่อว่าบุญบาปมีจริง
- เชื่อว่าผลของบุญบาปมีจริง
- เชื่อว่าบุญบาปที่ตนทำเป็นของตนจริง

6. ทานาสุจริต

สุจริต มาจาก สุ หมายถึง ดี และจริต หมายถึง ความประพฤติ

สุจริตจึงเป็นความประพฤติที่ดีงาม ทั้งกาย วาจา ใจ ซึ่งน่าจะหมายความว่า

1) ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดต่อกฎระเบียบของบ้านเมือง ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ประพฤติผิดเล่นการพนัน ไม่ขายยาเสพติด ทำลายเยาวชน สังคม และประเทศชาติ

2) ไม่ผิดประเพณี ประกอบด้วย

- (1) ขนบของบ้านเมือง คือไม่ผิดกฎหมาย ระเบียบของบ้านเมือง
- (2) ธรรมเนียม เป็นความประพฤติที่สังคมยอมรับและปฏิบัติกันมา
- (3) ไม่ผิดศีลธรรม หมายความว่า มีความประพฤติอันถูกต้องตามทำนองคลองธรรมทำกายวาจาใจสงบ ระวังสำรวมตนอยู่เสมอ เมื่อบุคคลไม่ประพฤติผิดศีลธรรมตนเองครอบครัวและสังคมก็จะสงบสุข

บุคคลพึงสร้างค่านิยมในการกระทำการอันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชาติด้านเมือง พร้อมทั้งรักษาความเป็นไทยให้คงอยู่ อย่าหลงผิด เห็นค่านิยมวัฒนธรรมต่างชาติกว่าค่านิยมวัฒนธรรมไทย สร้างพลังเพื่อทำให้ชาตินั่นคงโดยช่วยกันดูแลสิ่งที่เป็นวัฒนธรรมอันดีงามของไทย

เรื่องที่ 6 ค่านิยมที่พึงประสงค์ของสังคมโลก

ศีลธรรม จริยธรรมและค่านิยม คือ สิ่งที่กำหนดมาตรฐานความประพฤติของสมาชิกในสังคมไว้ให้ปฏิบัติตามแนวทางที่สังคมได้กำหนดว่าเป็นสิ่งดีงามเหมาะสมกับสภาพสังคมนั้น ๆ รวมทั้งเป็นมาตรฐานที่ใช้ตัดสินการกระทำของบุคคลในสังคมว่าถูกหรือผิด ดีหรือชั่ว เพื่อให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่มีอยู่คู่กับการดำเนินชีวิตเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับร่วมกัน

ค่านิยมและจริยธรรม ในสังคมหน้าเป็นตัวกำหนดความเชื่อของบุคคลในสังคมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ช่วยในการพัฒนาสังคม เพราะทำให้บุคคลมีความตั้งมั่นอยู่ในความดี ความรับผิดชอบความเสียสละ ความกตัญญูรู้คุณ ความมีวินัย ความกล้าหาญ และความเชื่อมั่นในคำสอนของศาสนา ดังนั้นค่านิยมและจริยธรรมของสังคมจำต้องมีจุดมุ่งหมายในการละเว้นจากการทำชั่วเป็นสิ่งสำคัญ

ค่านิยมและจริยธรรมที่ทั่วโลกพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในพลเมืองของชาติตน มีดังนี้

1. การไม่เบียดเบียนและก่อความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ทั้งการเบียดเบียนทางกาย วาจา ใจ เช่น การใช้คำพูดที่เสียด เยาะเย้ยถากถาง ดูหมิ่นผู้อื่น รวมทั้งการกลั่นแกล้ง ทำลายทรัพย์สินผู้อื่น

2. ความเสียสละ โดยไม่เป็นผู้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้แก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ลดละความเห็นแก่ตัวช่วยเหลือผู้อื่นในยามที่มีความจำเป็นได้ทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์ หรือกำลังทางสติปัญญาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมโดยรวม

3. มีความกล้าหาญทางคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การทำในสิ่งที่เห็นว่าถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและละเลิกไม่กระทำความผิดอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ตนเองและส่วนรวม หรือทำให้ตนเองและส่วนรวมเสียผลประโยชน์ก็ตาม

4. ความละเอียดและเกรงกลัวต่อกระทำความชั่ว โดยไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับความชั่วทั้งปวง มีจิตใจที่ยับยั้งผลประโยชน์ที่ได้มาโดยมิชอบ

5. การรู้จักเคารพในความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น มีความสำนึกในสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นของตนเองและผู้อื่น เป็นการยอมรับสติปัญญา ความคิดเห็นของผู้อื่นเท่ากับของตนโดยไม่หลอกลวงตนเอง หรือมีความดีใจอันเอาแต่ความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่ และเหยียดหยามผู้อื่นเป็นการฝึกให้เป็นคนมีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นรอบด้าน แล้วนำมาพิจารณาด้วยตนเองเพื่อขจัดปัญหาความขัดแย้ง

6. มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น หมายถึงความซื่อสัตย์ต่อตนเองเพื่ออยู่ในความไม่ประมาทขยันขันแข็งในหน้าที่การงาน มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งมีความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น ประพฤติปฏิบัติตรงไปตรงมาอย่างสม่ำเสมอ ไม่คิดโกงหรือทรยศหักหลัง หรือชักชวนไปในทางเสื่อมเสียเพื่อหาผลประโยชน์ส่วนตน

7. ความมีวิจยรณญาณในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ หรือความมีเหตุผลในการพิจารณา ไตร่ตรองไม่หลงเชื่อสิ่งใดง่าย ๆ รู้จักควบคุมกาย วาจา โดยใช้สติอย่างรอบคอบ ไม่ทำตามอารมณ์มีจิตใจ สงบเยือกเย็น ไม่วุ่นวาย สามารถรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นที่ขัดแย้งกับ ตนอย่างใจกว้าง ไม่แสดงความโกรธ หรือไม่พอใจไม่มีทิฐิมีมานะ

8. ความขยันหมั่นศึกษาหาความรู้ให้เฉลียวฉลาดในศิลปวิชาการทุกสาขาวิชา

9. ความสามารถในการประกอบอาชีพสาขาต่างๆ

10. การรักษาสีงแวดล้อม และความเป็นชาติ วรรณกรรม ประเพณี ตลอดจนดินแดนของตนเอง

ค่านิยมและจริยธรรม ที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของแต่ละบุคคล

ค่านิยมและจริยธรรมที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของแต่ละบุคคลจะเป็นค่านิยมและจริยธรรมที่เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและการพัฒนาตนเอง เพื่อยกระดับความคิดสติปัญญา รวมทั้งการเสียสละต่อสังคมประเทศชาติ

1. ตัวกำหนดพฤติกรรมของแต่ละบุคคล เพื่อขจัดความขัดแย้ง

1) เป็นผู้มีความอดทน อดกลั้น เพื่อเผชิญกับปัญหาต่างๆ อย่างมีสติ ไม่แสดงออกทางอารมณ์มีจิตใจสงบเยือกเย็น

2) เป็นผู้มีความใจกว้างขวาง เปิดใจ ยอมรับความเห็นของผู้อื่น ด้วยใจเป็นกลาง ไม่คิดว่าตนเองอยู่เหนือผู้อื่น

2. ตัวกำหนดพฤติกรรมของแต่ละบุคคลเพื่อนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
ค่านิยมและจริยธรรม ที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของแต่ละบุคคล เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

1) มีความเสียสละ เป็นผู้ให้ด้วยใจที่บริสุทธิ์ โดยไม่หวังผลตอบแทน

2) มีความรักความสามัคคี เป็นที่ตั้ง ยอมรับในเหตุผลของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

เรื่องที่ 7 การป้องกันและแก้ไขปัญหาวุฒิกรรมตามค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคมไทย

ค่านิยมของสังคมไทยที่ไม่พึงประสงค์ ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงพัฒนา เพราะเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อความมั่นคงของตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ตัวอย่างที่สำคัญคือ

1. ความเป็นผู้กล้าได้กล้าเสียในทางที่ผิด เช่น นิสยของนักพนันเริ่มตั้งแต่เด็ก เยาวชน คือการพนันฟุตบอล กีฬาต่างๆ (การเล่นหอย การพนันต่างๆ) ทำให้หมดตัว และไม่มานะในการประกอบอาชีพที่สุจริต

2. ความเป็นผู้ใจกว้างรักษาน้ำตา โดยไม่คำนึงถึงฐานะตนเอง ตัวอย่างเมื่อครอบครัวมีงานบวช แต่งงาน งานศพ จะไปกู้เงิน หรือนำเงินที่เก็บหอมรอมริบมาใช้ในการเลี้ยงดูอย่างสุรุ่ยสุร่าย จนมีครอบครัวลูกโตเข้าโรงเรียนยังใช้เงินคินค่าแต่งงานยังไม่หมด

3. การช่วยเหลือพวกพ้องโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ตัวอย่าง เมื่อเพื่อนพี่น้องมีเรื่องกับใคร พร้อมทั้งจะยกพวกไปต่อสู้โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล ความถูกต้องในวิธีการแก้ปัญหา ตัวอย่างการยกพวกตีกันของวัยรุ่นและของกลุ่มพวกนักเลงต่างๆ

4. เมื่อเกิดปัญหาชอบใช้คำว่าไม่เป็นไร ไม่คิดหาการแก้ไขปัญหายอย่างจริงจัง ส่งผลให้ปัญหายังคงเป็นปัญหาต่อไป ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้รับการแก้ไข

5. ชอบความสนุกสนาน ดื่มเหล้า เฮฮาไม่ขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ ส่งผลให้เกิดความประมาทในชีวิต จะเห็นเทศกาลปีใหม่ สงกรานต์ มีคนเสียชีวิตจำนวนมากเพราะความประมาท

6. ขกย่องผู้มีฐานะ

การป้องกัน และแก้ไขปัญหาวุฒิกรรมตามค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ในสังคมไทย คือ

1. ค่านิยมที่ดีงามควรได้รับการปลูกฝังตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ในครอบครัว ชุมชน โรงเรียน สถานศึกษารวมทั้งในสังคมไทย

2. ผู้ใหญ่ในสังคมไทย ทุกฐานะที่สำคัญคือผู้ที่อยู่ในบทบาทเป็นผู้นำ จะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

3. สังคมไทยจะต้องยกย่องให้เกียรติผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีงาม ไม่ยกย่องผู้มีอำนาจมีเงินแต่เป็นผู้ที่ประพฤติตามค่านิยมที่ดีงามของไทย

4. สื่อจะต้องร่วมกันรณรงค์ให้คนไทยมีค่านิยมที่ดีงาม ไม่สนับสนุนเผยแพร่สิ่งที่ไม่ดี เพราะสื่อมีอิทธิพลต่อสังคมไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน

5. อย่าปล่อยให้ปัญหาคความเสื่อมทรามที่เกิดจากการประพฤติตามค่านิยมที่ไม่ดีผ่านไป เพราะเห็นเป็นเรื่องเล็กๆ ควรเร่งช่วยกันหาทางแก้ไข ด้วยการถือป็นหน้าที่ของทุกคน

6. องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนสนับสนุนให้เกิดชมรม สมาคม ในระดับท้องถิ่นต่างๆ ที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้สังคมชุมชนเป็นสังคมที่อุดมด้วยปัญญา ซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่ส่งผลให้สังคมไทยแข็งแกร่งต่อไป

กิจกรรม**กิจกรรมที่ 1**

ให้ผู้เรียนค้นคว้าวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมของประเทศต่างๆ ในโลก มาคนละ 1 ประเทศ แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

กิจกรรมที่ 2

ให้ผู้เรียนนำกรณีตัวอย่างปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยมที่เกิดขึ้นกับประเทศต่างๆ ในโลกมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

กิจกรรมที่ 3

ให้ผู้เรียนศึกษาตัวอย่างแนวทางที่ประเทศต่างๆ อนุรักษ์วัฒนธรรมตามประเพณีและค่านิยมที่ดีของตนไว้ได้ เช่น ประเทศภูฏาน

บทที่ 3

รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย

สาระสำคัญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศไทย นับแต่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เมื่อปี พ.ศ. 2475 มาจนถึงปัจจุบัน (2553) ประเทศไทยใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 18 ซึ่งประชาชนชาวไทยทุกคนควรต้องมีความรู้ ความเข้าใจ หลักการ เจตนารมณ์ตลอดจน สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญอย่างถ่องแท้ เพื่อจะได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ไว้ได้อย่างถูกต้อง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. มีความรู้ ความเข้าใจ ความเป็นมาของรัฐธรรมนูญ
2. บอกหลักเกณฑ์สำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้
3. บอกสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับตัวเองได้
4. มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ

ขอบข่ายเนื้อหา

- เรื่องที่ 1 ความเป็นมาและสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ
- เรื่องที่ 2 สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
- เรื่องที่ 3 บทบาทหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ
- เรื่องที่ 4 บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และส่งผลกระทบต่อฐานะของประเทศในสังคมโลก
- เรื่องที่ 5 หน้าที่พลเมืองตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น

เรื่องที่ 1 ความเป็นมาการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ หมายถึง กฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ว่าด้วยการจัดระเบียบการปกครองประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับแรกเกิดจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เริ่มเมื่อ วันที่ 24 มิถุนายน 2475 โดยกลุ่มบุคคลที่เรียกตนเองว่า “คณะราษฎร” ประกอบด้วยพลเรือนและทหารมีนโยบายการปกครองที่เห็นแก่ประโยชน์ของประชาชน ขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปกครองประเทศ ทรงประทับอยู่ที่พระราชวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้เห็นประโยชน์สุขของราษฎรเป็นสำคัญ จึงสละอำนาจของพระองค์และพระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวประกาศใช้ครั้งแรกเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2475 เรียกว่า “รัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475” ต่อมาเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 จึงได้มีการประกาศใช้ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475”

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองและประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรก เมื่อปี พุทธศักราช 2475 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2553) มีการยกเลิกและประกาศใช้รัฐธรรมนูญไปแล้วรวม 18 ฉบับ ดังนี้

- ฉบับที่ 1 : พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 49 หน้า 116 วันที่ 27 มิถุนายน 2475)
- ฉบับที่ 2 : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 49 หน้า 529 วันที่ 10 ธันวาคม 2475)
- ฉบับที่ 3 : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 63 หน้า 30 วันที่ 3 พฤษภาคม 2489)
- ฉบับที่ 4 : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 64 ตอนที่ 53 วันที่ 9 พฤษภาคม 2490)
- ฉบับที่ 5 : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 66 ตอนที่ 17 วันที่ 23 มีนาคม 2492) แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495
- ฉบับที่ 6 : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 69 ตอนที่ 15 วันที่ 8 มีนาคม 2475)
- ฉบับที่ 7 : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2502 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 76 ตอนที่ 17 วันที่ 28 มกราคม 2502)
- ฉบับที่ 8 : ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2511 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 85 ตอนพิเศษ วันที่ 20 มิถุนายน 2511)

- ฉบับที่ 9 : ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515
(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 89 ตอนที่ 192 วันที่ 15 ธันวาคม 2515)
- ฉบับที่ 10 : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517
(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 92 ตอนที่ 14 วันที่ 23 มกราคม 2518)
- ฉบับที่ 11 : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519
(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 93 ตอนที่ 135(ฉบับพิเศษ)
วันที่ 22 ตุลาคม 2519)
- ฉบับที่ 12 : ธรรมนูญ การปกครองราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2520
(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 95 ตอนที่ 111 วันที่ 9 พฤศจิกายน 2520)
- ฉบับที่ 13 : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521
(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 95 ตอนที่ 146 (ฉบับพิเศษ)
วันที่ 22 ธันวาคม 2521)
- ฉบับที่ 14 : ธรรมนูญ การปกครองราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534
(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 108 ตอนที่ 40 วันที่ 1 มีนาคม 2534)
- ฉบับที่ 15 : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534
(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 108 ตอนที่ 216 วันที่ 9 ธันวาคม 2534)
- ฉบับที่ 16 : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 114 ตอนที่ 55 ก วันที่ 11 ตุลาคม 2540)
- ฉบับที่ 17 : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549
(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 123 ตอนที่ 102 ก วันที่ 1 ตุลาคม 2549)
- ฉบับที่ 18 : รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก วันที่ 24 สิงหาคม 2550)

การยกเลิกและประกาศใช้รัฐธรรมนูญแต่ละครั้งส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการปฏิวัติรัฐประหาร ซึ่งสามารถสรุปเหตุผลของการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญได้ดังนี้

1. กลุ่มผู้นำซึ่งมีอำนาจทางการเมืองในขณะนั้น เห็นว่าหลักการและวิธีการของรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้อยู่ไม่เหมาะสม จึงล้มเลิกและประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่
2. กลุ่มผู้นำซึ่งมีอำนาจทางการเมืองแตกแยกกันเอง จึงมีการล้มเลิกรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้อยู่ เพื่อใช้ฉบับใหม่ที่สามารถตอบสนองความพอใจของกลุ่มตนได้
3. ภาวะเศรษฐกิจ การเมือง สภาพทางสังคมและสถานการณ์ของประเทศในขณะนั้น ทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เหมาะสม

ตามกฎหมาย มีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีหน้าที่ต้องป้องกันประเทศ รักษาผลประโยชน์ของชาติ และปฏิบัติตามกฎหมาย มีหน้าที่ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามที่กฎหมายกำหนด มีหน้าที่ต้องเสียภาษีอากร มีหน้าที่ต้องพิทักษ์ ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

6. นโยบายพื้นฐานของรัฐ รัฐธรรมนูญจะกำหนดให้รัฐบาลหรือผู้บริหารประเทศต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาว่า รัฐมีนโยบายในการบริหารประเทศอย่างไรในเรื่องเกี่ยวกับด้านความมั่นคงของรัฐ ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านการต่างประเทศ ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านวิทยาศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงาน ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นต้น

7. ระบบรัฐสภา รัฐสภาทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ รัฐธรรมนูญจะกำหนดให้สมาชิกผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนกี่คนและที่มาของสมาชิكدังกล่าววิธีการได้มาอย่างไร

8. คณะรัฐมนตรี ซึ่งทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหาร คือ รัฐบาลจะมีรัฐมนตรีจำนวนเท่าใดและมีวิธีการได้มาอย่างไร

9. ศาล ซึ่งทำหน้าที่เป็นฝ่ายตุลาการเป็นองค์กรพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ต้องดำเนินไปด้วยความยุติธรรม มีศาลอะไรบ้าง พร้อมกำหนดหน้าที่อำนาจศาลไว้โดยชัดแจ้ง

10. องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของเจ้าหน้าที่รัฐ ว่าถูกต้องเป็นธรรมหรือไม่ รวมทั้งอำนาจในการถอดถอนเจ้าหน้าที่รัฐออกจากตำแหน่งด้วย

11. การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการใช้อำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แก้ปัญหาในพื้นที่

12. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญเมื่อประกาศใช้บังคับแล้ว ย่อมมีการแก้ไขเพิ่มเติมได้ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ กล่าวคือ จะระบุให้อำนาจแก่คณะบุคคลโดยเฉพาะที่สามารถยื่นญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ เว้นมีข้อห้ามบางประการจะทำการแก้ไขเพิ่มเติมมิได้ คือ จะขอแก้ไขการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ ทั้ง 2 ประการนี้จะกระทำมิได้

สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ

นอกจากหลักการที่เป็นสาระสำคัญร่วมของรัฐธรรมนูญดังที่กล่าวมาแล้ว รัฐธรรมนูญทั้ง 18 ฉบับ ยังมีเอกลักษณ์เฉพาะซึ่งเป็นสาระสำคัญแตกต่างกันไปโดยสรุปได้ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรก สาระสำคัญคือ ประเทศไทยต้องปกครองแบบประชาธิปไตย

โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อำนาจอธิปไตยหรืออำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของประชาชน

รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้มีสภาเดียวคือ สภาผู้แทนราษฎร มีอำนาจกว้างมาก คือ พิจารณาร่างกฎหมาย ดูแลควบคุมการบริหารประเทศ มีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอนคณะกรรมการราษฎร (คณะรัฐมนตรี) ฯลฯ และมีอำนาจวินิจฉัยคดีซึ่งพระมหากษัตริย์เป็นผู้ต้องหา ซึ่งศาลธรรมดาไม่มีสิทธิ์รับฟ้องได้

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475

ประกาศใช้ 10 ธันวาคม พุทธศักราช 2475 มีหลักการสำคัญแตกต่างจากฉบับที่ 1 อันเป็นฉบับชั่วคราวดังนี้

1) ยกย่องฐานะพระมหากษัตริย์ให้สูงขึ้น โดยบัญญัติว่าให้ทรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะล่วงละเมิดหรือฟ้องร้องมิได้ ให้องค์พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่หม่อมเจ้าขึ้นไปอยู่ในฐานะเป็นกลางทางการเมือง คือไม่ต้องรับผิดชอบทางการเมือง

2) สภานิติบัญญัติ (สภาผู้แทนราษฎร) ไม่มีอำนาจปลดพนักงานประจำ มีอำนาจออกกฎหมาย มีอำนาจควบคุมคณะรัฐมนตรีในการบริหารราชการแผ่นดิน (แต่ฝ่ายบริหารก็มีอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎรได้)

3) ฝ่ายบริหารซึ่งเดิมเรียกว่า “คณะกรรมการราษฎร” เปลี่ยนเป็น “คณะรัฐมนตรี” คณะรัฐมนตรีนี้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง มีจำนวนอย่างน้อย 14 คน แต่ไม่เกิน 24 คน และในจำนวน 14 คนต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีอายุการใช้ยาวนานที่สุดคือ ประมาณ 15 ปี

3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489

ประกาศใช้ 9 พฤษภาคม พุทธศักราช 2489 ยังคงยึดหลักการรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2475 เป็นหลัก โดยต้องการให้มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น มีสาระสำคัญดังนี้

1) กำหนดให้มีสภา 2 สภา คือ สภาผู้แทนฯ กับ วุฒิสภา (เดิมเรียกว่าพฤฒิสภา) ให้สมาชิกสภาผู้แทนมาจากการเลือกตั้งโดยตรง ส่วนสมาชิกสภามาจากการเลือกตั้งโดยอ้อม

2) มีบทบัญญัติแยกข้าราชการประจำกับข้าราชการการเมืองออกจากกันเป็นฉบับแรก และกำหนดว่า นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกรัฐมนตรี ดำรงตำแหน่งข้าราชการประจำใด ๆ มิได้

3) อนุญาตให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองได้เป็นครั้งแรก (เดิมมีเพียงพรรคเดียวคือ คณะราษฎร) รัฐธรรมนูญนี้ถูกยกเลิกโดยคณะรัฐประหาร เมื่อ 8 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2490 มีอายุการใช้เพียง 18 เดือน

4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว พุทธศักราช 2490)

ประกาศใช้ 9 พฤศจิกายน 2490 เหตุผลประกาศใช้คือ ฉบับเดิมที่ถูกยกเลิกไม่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมได้ สาระสำคัญ คือ

- 1) มีสภา 2 สภา เช่นเดิม คือสภาผู้ราษฎรและวุฒิสภา
- 2) อำนาจหน้าที่วุฒิสภามีมากขึ้นคือ นอกจากยับยั้งร่างกฎหมายแล้ว ยังมีอำนาจให้ความไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจฝ่ายบริหารได้
- 3) เพิ่มเติมให้มีอภิรัฐมนตรี 5 คน เป็นผู้บริหารราชการในพระองค์และถวายคำปรึกษาแก่พระมหากษัตริย์ แต่ไม่มีอำนาจบริหารราชการแผ่นดิน

5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492

ประกาศใช้ 3 มีนาคม 2492 ฉบับนี้ผู้ร่างให้ความคาดหวังว่าเป็นฉบับที่ดีมั่นคง และเป็นประชาธิปไตยมาก เพราะได้วางหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้กว้างขวาง และป้องกันการใช้อำนาจของรัฐต่อการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ด้วย ส่วนสภาให้มีสภา 2 สภา เช่นเดิม

ฉบับนี้ใช้ได้ 2 ปีเศษ ก็ถูกยกเลิกโดยคณะรัฐประหาร เมื่อ 29 พฤศจิกายน 2494

6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2495

เหตุผลที่คณะประหารนำรัฐธรรมนูญฉบับนี้มาใช้คือ เห็นว่าเหมาะสมกับสถานการณ์บ้านเมืองช่วงนั้น

วิธีการนำมาใช้ ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2475 (ฉบับที่ 2) ก่อน พร้อมตั้งคณะกรรมการแก้ไขปรับปรุงไปด้วย เมื่อเสร็จแล้วจึงนำมาประกาศใช้เมื่อ 8 ตุลาคม 2495

สาระสำคัญ เหมือนฉบับเดิมทุกประการแต่ได้แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องสำคัญคือ กำหนดวิธีเลือกตั้งจำนวนสมาชิกวุฒิสภา

วันที่ 16 กันยายน 2500 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำรัฐประหาร แต่ยังคงใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ โดยแต่งตั้งรัฐมนตรีชั่วคราวและวุฒิสภาขึ้นมาใหม่ พร้อมทั้งประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่

วันที่ 20 ตุลาคม 2501 คณะรัฐประหารชุดเดิม ได้ประกาศประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับนี้

7. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2502

ประกาศใช้ 28 มกราคม 2502 ฉบับนี้ คณะรัฐประหารประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญการปกครองชั่วคราว มีเพียง 20 มาตรา

สาระสำคัญ คือ ฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรีมีอำนาจมากขึ้น โดยเฉพาะนายกรัฐมนตรีมีอำนาจเด็ดขาดตามมาตรา 17 ด้วยการขอมติคณะรัฐมนตรีในการใช้อำนาจสั่งการหรือการกระทำใดๆ ก็ได้ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อความมั่นคง ความสงบของประเทศชาติ และราชบัลลังก์

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ให้สิทธิเสรีภาพประชาชนในการมีส่วนร่วมในการปกครองรวมเวลาที่ใช้อยู่ถึง 9 ปีเศษ จึงมีการประกาศรัฐธรรมนูญฉบับถาวร

8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511

ประกาศใช้ 20 มิถุนายน 2511 เป็นฉบับที่ 2 ที่ร่างโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ

(ซึ่งแต่งตั้งโดยหัวหน้าคณะปฏิวัติ) ใช้เวลาดำรงตำแหน่งที่สุจริตคือกว่า 9 ปี สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายถึง 100 ล้านบาท สารสำคัญมีดังนี้

1) ให้มีรัฐสภา 2 สภา วุฒิสภามีอำนาจมากกว่าเดิมคือ เดิมมีอำนาจยับยั้งร่างกฎหมายผ่านสภาผู้แทนราษฎร ยังมีอำนาจเพิ่มเติมคือ สามารถควบคุมฝ่ายบริหารเท่าเทียมสภาผู้แทนราษฎร

2) มิให้นายกฯ หรือ รัฐมนตรี เป็นสมาชิกรัฐสภา สภาผู้แทนฯ จึงไม่มีบทบาทพอที่จะทำลายเสถียรภาพของรัฐบาล และเรียกร้องตำแหน่งรัฐมนตรี

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ใช้ได้ประมาณ 3 ปี ก็ถูกยกเลิก เพราะมีการรัฐประหารโดยกลุ่มบุคคลที่มีส่วนร่างและประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2514

9. รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515

ประกาศใช้ 15 ธันวาคม 2515 ผู้ประกาศใช้คือ รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ผู้ทำรัฐประหารสารสำคัญคือ ใช้สถานิติบัญญัติแห่งชาติมาจากการแต่งตั้งมีหน้าที่ออกกฎหมายและอนุมัติร่างรัฐธรรมนูญที่คณะรัฐมนตรีเสนอไปให้พิจารณาภายใน 3 ปี และมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีได้ แต่ไม่มีสิทธิเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ สารสำคัญอื่นๆ ยังคงเหมือนกับรัฐธรรมนูญการปกครอง พ.ศ. 2505 โดยเฉพาะมาตรา 17 ซึ่งเน้นอำนาจสูงสุดเด็ดขาดของนายกรัฐมนตรี

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกาศใช้ได้เพียงปีเศษ นิสิตนักศึกษาและประชาชนก็ได้รวมพลังเรียกร้องให้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยเร็ว วันที่ 14 ตุลาคม 2516 รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร จึงออกไป นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนายกฯ และยังใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2517

10. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517

ประกาศใช้ 7 ตุลาคม 2517 เป็นฉบับที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าทุกฉบับที่เข้ามา มีสาระสำคัญดังนี้

1) มีรัฐสภา 2 สภา คือสภาผู้แทนและสภาวุฒิสภา สภาผู้แทนมาจากการเลือกตั้ง วุฒิสภามาจากการแต่งตั้งและมีอำนาจน้อยกว่าวุฒิสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ

2) การสืบราชสมบัติ ในกรณีไม่มีพระราชโอรส รัฐสภาอาจให้ความเห็นชอบในการให้พระราชธิดาสืบสันตติวงศ์ได้

3) หลักการดำเนินงานทางการเมืองให้เป็นไปโดยระบบพรรค ผู้แทนราษฎรต้องมีสังกัดพรรคการเมืองมิให้สมาชิกรัฐสภาทำการค้าหรือกิจการใดที่อาจทำให้รัฐเสียประโยชน์

4) นายกรัฐมนตรีต้องมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาอย่างน้อยครึ่งปี รัฐมนตรีต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจและทำการค้ามิได้

5) ให้ประชาชนมีบทบาทในการปกครองท้องถิ่นของตนเองตามระบอบประชาธิปไตย

6) มีบทบัญญัติประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนหลายประการรัฐธรรมนูญนี้ใช้ได้เพียง 2 ปี ก็ถูกคณะปฏิรูปการปกครองประกาศยกเลิกเมื่อ 6 ตุลาคม 2519

11. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2519

คณะปฏิรูปการปกครองประกาศใช้เมื่อ 22 ตุลาคม 2519 มีโครงสร้างการปกครองคล้ายรัฐธรรมนูญการปกครอง พ.ศ. 2502 และ พ.ศ. 2515 คือให้มีรัฐสภาเดี่ยว แต่เรียกชื่อว่า “สภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน” มีสมาชิกจากการแต่งตั้ง ไม่มีอำนาจควบคุมคณะรัฐมนตรีหรือฝ่ายบริหาร นายกมีอำนาจเด็ดขาดในการบริหารตามมาตรา 21 (เหมือนมาตรา 17 ของธรรมนูญการปกครอง พ.ศ. 2502 และ พ.ศ.2515)

รัฐธรรมนูญนี้ยกเลิกใช้เมื่อมีการปฏิวัติเกิดขึ้น เมื่อ 20 ตุลาคม 2520

12. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2520

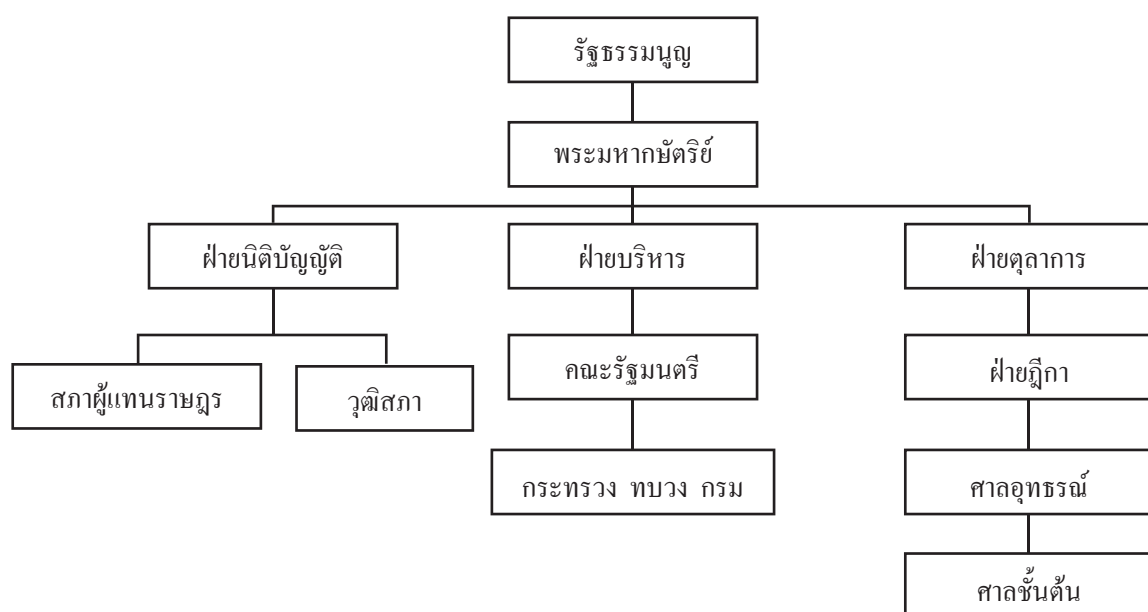
คณะรัฐประหารประกาศใช้เมื่อ 11 พฤศจิกายน 2520 มีโครงสร้างการปกครองคล้ายธรรมนูญการปกครองและรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2502 2515 2519 เพิ่มเติมสาระสำคัญคือ กำหนดให้มีสภานโยบายแห่งชาติประกอบด้วย บุคคลของคณะรัฐประหารทำหน้าที่กำหนดนโยบายแห่งรัฐ ควบคุมฝ่ายบริหาร แต่งตั้งถอดถอนนายกรัฐมนตรี ให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการใช้อำนาจเด็ดขาดของนายกฯ และมีอำนาจแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติ

รัฐธรรมนูญถูกยกเลิกและมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521

13. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521

ประกาศใช้ 22 ธันวาคม 2521 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ร่างโดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีสาระสำคัญคือ

1) โครงสร้างการปกครอง กำหนดดังนี้

2) รัฐสภา มี 2 สภา คือ สภาผู้แทน และวุฒิสภา สภาผู้แทนมาจากการเลือกตั้ง วุฒิสภามาจากการแต่งตั้งและอำนาจไม่เกิน 3 ใน 4 ของสมาชิกสภาผู้แทน

3) ไม่กำหนดว่าคณะรัฐมนตรีจะต้องมาจากรัฐสภา แต่จะต้องแถลงนโยบายแก่ รัฐสภา เมื่อเข้ามาบริหารแผ่นดิน และมีบทเฉพาะกาลให้นายกฯ มีอำนาจสั่งการหรือการ ะทำการใดๆ ได้เด็ดขาดจนกว่าคณะรัฐมนตรีได้รับการจัดตั้งจะเข้าปฏิบัติงาน

4) การเลือกตั้ง 4 ปีแรกตั้งแต่เริ่มประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ให้มีการเลือกตั้ง แบบแบ่งเขตผู้เข้ารับการเลือกตั้งจะสังกัดพรรคการเมืองหรือไม่ก็ได้ หลังครบ 4 ปีแล้ว ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตการเลือกตั้งเว้นแต่กรุงเทพมหานครให้แบ่งเป็น 3 เขต และผู้สมัคร เข้ารับการเลือกตั้งจะต้องสังกัดพรรคการเมือง

14. รัฐธรรมนูญ การปกครองราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 (ฉบับ ร.ส.ช.)

ร.ส.ช. หรือคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฯ ฉบับนี้ ขึ้นเมื่อ 1 มีนาคม พ.ศ. 2534 กำหนดให้มีสภานิติบัญญัติแห่งชาติสภาเดียว มีหน้าที่ร่าง รัฐธรรมนูญและพิจารณาร่างและรัฐมนตรีตามที่นายกฯ กราบบังคมทูล เพื่อบริหารราชการ แผ่นดิน

15. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534

แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6 พ.ศ. 2539 นับเป็นฉบับที่ 15 ประกาศใช้ 9 ธันวาคม 2534 มีสาระสำคัญเพิ่มเติมดังนี้

1) พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานองคมนตรี 1 คน และ องคมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 18 คน ประกอบเป็นองคมนตรี

2) รัฐสภา ประกอบด้วยสภาผู้แทน และวุฒิสภา สภาผู้แทน ประกอบด้วย สมาชิก 393 คน สมาชิกวุฒิสภามี 260 คน ประธานสภาผู้แทนเป็นประธานรัฐสภา

3) นายกรัฐมนตรี ต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทน

4) การผู้เลือกตั้ง ใช้การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและรวมเขต

16. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 มีความยาวถึง 336 มาตรา ยาวกว่า รัฐธรรมนูญทุกฉบับที่เคยประกาศใช้ในประเทศไทยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 และเนื่องจาก ประชาชนทั่วไปกว่า 800,000 คน มีส่วนรวมโดยตรงและโดยอ้อมในการร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับนี้ จึงทำให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของพลเมืองไทยไว้มากกว่าของ นักการเมืองเหมือนในสมัยเรียน ด้วยเหตุนี้ จึงมักนิยมเรียกรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันว่าเป็น “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน”

17. รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549

ประกาศใช้ในวันที่ 1 ตุลาคม 2549 มี 39 มาตรา เป็นรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวที่ หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ หลังการที่ได้กระทำการรัฐประหารเป็นผลสำเร็จ เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 โดยแต่งตั้งทีมงานนักกฎหมายเพื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว และได้มีการตั้งหน่วยงานในการดำเนินงานดังนี้

- 1) สถาบันนิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่แทนรัฐสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีสมาชิกจำนวนไม่เกิน 250 คน
- 2) คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่แทนศาลรัฐธรรมนูญ
- 3) สภาร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550/สมัชชาแห่งชาติของประเทศไทย ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร พ.ศ. 2550
- 4) คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐ ทำหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินอดีตคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลที่ผ่านมา

18. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ.2550 เป็นฉบับที่มีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 100 คน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 มาตรา 25 ถึงมาตรา 31 และสภาร่างรัฐธรรมนูญได้แต่งตั้งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 35 คน ทำการยกร่างแล้วส่งร่างรัฐธรรมนูญให้สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญและองค์กรซึ่งเป็นคณะบุคคลพิจารณาและเสนอความเห็นรวม 12 คณะ หลังจากนั้นได้นำร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวเผยแพร่ให้ประชาชนทราบแล้วนำเสนอร่างรัฐธรรมนูญต่อสภาร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างทั้งฉบับเรียงเป็นรายมาตรา เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว จึงมีการเผยแพร่ต่อประชาชนเพื่อทราบทั้งฉบับและจัดให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงประชามติว่าจะให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ พร้อมกันทั่วประเทศ เมื่อวันอาทิตย์ที่ 19 สิงหาคม 2550 ระหว่างเวลา 08.00 ถึง 16.00 นาฬิกา ซึ่งเป็นการออกเสียงประชามติครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทย การออกเสียงประชามติของประชาชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งประเทศจำนวน 45,092,955 คน มาใช้สิทธิออกเสียงประชามติจำนวน 25,978,954 คน คิดเป็นร้อยละ 57.61 ผลการออกเสียงประชามติยอมรับ 14,727,306 เสียง คิดเป็นร้อยละ 56.69 ไม่ยอมรับ 10,747,441 เสียง คิดเป็นร้อยละ 41.37 มีบัตรเสียและอื่นๆ จำนวน 504,120 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 1.94 ผลการออกเสียงประชามติของประชาชนทั่วราชอาณาจักรยอมรับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้นำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2550

จากการปฏิบัติดังกล่าวจึงเป็นประวัติศาสตร์ชาติไทยว่า ได้มอบสิทธิและอำนาจให้ประชาชนชาวไทยให้มีการออกเสียงลงประชามติว่าจะยอมรับหรือไม่ยอมรับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นครั้งแรกของประเทศไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2550 มีสาระสำคัญที่แก้ไขเพิ่มเติมไปจากรัฐธรรมนูญ 2540 หลายประเด็น ดังนี้

1. รัฐสภา

ประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาทั้งหมด 630 คน คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 480 คน สมาชิกวุฒิสภา จำนวน 150 คน สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย สมาชิก (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือ ส.ส.) จำนวน 480 คน ได้มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 400 คน การเลือกตั้งแบบสัดส่วน จำนวน 80 คน อายุของสภาผู้แทนราษฎร มีกำหนดคราวละ 4 ปี นับตั้งแต่การเลือกตั้งวุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิก (สมาชิกวุฒิสภาหรือ ส.ว.) จำนวน 150 คนได้มาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละ 1 คน จำนวน 76 คน (รวมกรุงเทพมหานคร) การสรรหา จำนวน 74 คน (จำนวน ส.ว. ทั้งหมดหักด้วย ส.ว. ที่มาจากการเลือกตั้ง) สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ที่มาจากการเลือกตั้ง เริ่มตั้งแต่วันที่มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหา เริ่มตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลสรรหาสมาชิกภาพของวุฒิสภา (ส.ว.) มีกำหนดวาระคราวละ 6 ปี นับแต่วันเลือกตั้งหรือวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการสรรหา แล้วแต่กรณี สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินหนึ่งวาระไม่ได้

2. คณะรัฐมนตรี

คณะรัฐมนตรี (ครม.) ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกิน 35 คน มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน ตามหลักความรับผิดชอบร่วมกันผู้ที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550) ต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) นายกรัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินกว่า 8 ปีไม่ได้ นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

3. องค์กรตามรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย

- 1) องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มี 4 องค์กร ได้แก่
 - (1) คณะกรรมการการเลือกตั้ง
 - (2) ผู้ตรวจราชการแผ่นดิน
 - (3) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ(ป.ป.ช)
 - (4) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน(คตง)
- 2) องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ มี 3 องค์กร ได้แก่
 - (1) องค์กรอัยการ
 - (2) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
 - (3) สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4. หลักการอื่นๆ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550

- 1) การเสนอร่างกฎหมายโดยประชาชน ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 10,000 คน (เดิมกำหนดไว้ 50,000 คน) มีสิทธิเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อประธานสภา

2) การเสนอถอดถอนนักการเมืองโดยประชาชน ประชาชนผู้มีสิทธิในการเลือกตั้ง จำนวน 20,000 คน (เดิมกำหนดไว้ 50,000 คน) มีสิทธิเข้าชื่อเสนอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภาเริ่มกระบวนการถอดถอนนักการเมือง

3) จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ รัฐธรรมนูญ 2550 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรก ที่บัญญัติเรื่องจริยธรรมไว้

4) การตรวจสอบทรัพย์สิน ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เป็นต้น

เรื่องที่ 3 บทบาทหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและการตรวจสอบใช้อำนาจอธิปไตย

แม้ว่าประเทศไทยจะมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ในทางปฏิบัติผู้บริหารประเทศทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจักษ์นั้นจะมีอำนาจอย่างมากมายและกว้างขวางมาก หลายครั้งประชาชนมีความคลางแคลงใจในพฤติกรรมของผู้บริหารประเทศทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจักษ์ว่าน่าจะเป็นไปเพื่อประโยชน์ตนหรือพวกพ้องมากกว่าเพื่อผลประโยชน์ของประเทศก็ไม่สามารถดำเนินการตรวจสอบใดๆ ได้

จนกระทั่งเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งได้ริเริ่มให้มีการควบคุมอำนาจรัฐโดยบัญญัติไว้ใน หมวดที่ 10 การตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย มาตรา 291 – มาตรา 311 ซึ่งได้กล่าวถึงเรื่อง

1. การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินหนี้สิน
2. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
3. การถอดถอนจากตำแหน่ง
4. การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

นอกจากการกล่าวถึงเรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย แล้วยังได้มีการจัดตั้งองค์กรอิสระขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งโดยตรง เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่ยังมีได้กล่าวถึงองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญหรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญไว้อย่างชัดเจน

ดังนั้นเมื่อการกล่าวถึง “องค์กรตามรัฐธรรมนูญ” หรือ “องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ” ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงยังมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกันว่า หมายถึงองค์กรใดบ้าง โดยคำว่า “องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ” นั้นไม่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่เป็นคำที่ใช้เรียกรวมๆ ถึงองค์กรที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติให้มีขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในหน้าที่หนึ่งโดยเฉพาะ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ กกต. ทำหน้าที่ในการจัดการการเลือกตั้ง คณะกรรมการ

ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นต้น

ส่วนคำว่า “องค์กรตามรัฐธรรมนูญ” มีที่ใช้ในมาตรา 266 ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่ยกเลิกการต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย” ซึ่งตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ได้ให้ความหมายโดยสรุปของคำว่า “องค์กรตามรัฐธรรมนูญ” ว่า หมายถึง องค์กรที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีขึ้นและมอบหมายอำนาจหน้าที่ไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น วุฒิสภา คณะกรรมการการเลือกตั้ง ศาลยุติธรรม เป็นต้น

จนกระทั่งเมื่อมีการประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ทำให้เรื่องดังกล่าวมีความชัดเจนขึ้น โดยกำหนดให้มีหมวดที่ว่าด้วยองค์กรตามรัฐธรรมนูญไว้ในหมวด 11 มาตรา 299 – มาตรา 258 โดยแยกเป็น 2 ส่วน รวม 7 องค์กร คือ

ส่วนที่ 1 องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ จำนวน 4 องค์กร ประกอบด้วย

- 1) คณะกรรมการการเลือกตั้ง
- 2) ผู้ตรวจการแผ่นดิน
- 3) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- 4) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ส่วนที่ 2 องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ จำนวน 3 องค์กร ประกอบด้วย

- 1) องค์กรอัยการ
- 2) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- 3) สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

บทบาทหน้าที่ขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ประกอบด้วยประธานกรรมการ 1 คน กรรมการอื่นอีก 4 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา คัดเลือกจากผู้มีความเป็นกลางทางการเมืองและมีชื่อเสียงสุจริต มีวาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี นับตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวโดยประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) ออกประกาศหรือวางระเบียบกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมาย

2) วางระเบียบเกี่ยวกับข้อห้ามในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีขณะอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ โดยคำนึงถึงการรักษาประโยชน์ของรัฐ และคำนึงถึงความสุจริตเที่ยงธรรม ความเสมอภาค และโอกาสที่ขัดแย้งกันในการเลือกตั้ง

3) กำหนดมาตรการและการควบคุมการบริจาคเงินให้แก่พรรคการเมือง การสนับสนุนทางการเงินโดยรัฐ การใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการตรวจสอบบัญชีทางการเงินของพรรคการเมืองโดยเปิดเผย และการควบคุมการจ่ายหรือรับเงินเพื่อประโยชน์ในการลงคะแนนเลือกตั้ง

4) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐปฏิบัติภารกิจตามกฎหมาย

5) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย

6) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

7) ประกาศผลการเลือกตั้ง ผลการสรรหา และผลการออกเสียงประชามติ

8) ส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือสนับสนุนองค์กรเอกชน ในการให้การศึกษาแก่ประชาชน เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

9) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติในการปฏิบัติหน้าที่

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนให้พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นได้

2. ผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นคณะบุคคลจำนวน 3 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้ และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และมีความซื่อสัตย์สุจริต มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว โดยประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ และให้มีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นหน่วยงานอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ การดำเนินการอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ผู้ตรวจสอบการแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี

(1) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(2) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยเป็นกรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม

(3) การตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล

(4) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

2) ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

3) ติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงตลอดถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณี que เห็นว่าจำเป็น

4) รายงานผลการตรวจสอบและผลปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทุกปี

การใช้อำนาจหน้าที่ตาม (1) (ก) (ข) และ (ค) ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการเมื่อมีการร้องเรียน เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและสอบสวน โดยไม่มีการร้องเรียนได้

3. คณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เป็นองค์กรอิสระที่ประกอบไปด้วยประธานสภา 1 คน และกรรมการอื่นอีก 2 คน ซึ่งมีพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่ประจักษ์ มีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี นับตั้งแต่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว โดยมีประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการให้มีสำนักงานที่เป็นอิสระ ในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเกี่ยวกับการถอดถอนออกจากตำแหน่งเสนอต่อวุฒิสภา

2) ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ส่งไปยังยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

3) ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงหรือข้าราชการซึ่งดำรงตั้งแต่ผู้อำนวยการหรือเทียบเท่าขึ้นไปว่าประพฤติปฏิบัติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ใน

การยุติธรรม รวมทั้งดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการในระดับต่ำกว่าที่ร่วมกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวหรือกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือที่กระทำความผิดในลักษณะที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นควรดำเนินการด้วย ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

4) ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่ง

5) กำกับดูแลคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

6) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย

7) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

4. คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.)

การตรวจเงินแผ่นดินให้กระทำโดยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระและเป็นกลางประกอบด้วย ประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการการอื่นอีก 6 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้มีความชำนาญและประสบการณ์ด้านการตรวจเงินแผ่นดิน การบัญชี การตรวจสอบภายใน การเงินการคลังและด้านอื่น มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี นับตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว โดยประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และให้มีสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระในการบริหารบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ๆ ตามกฎหมายบัญญัติ

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน

2. ให้คำปรึกษา แนะนำ และเสนอแนะให้มีการแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน

3. แต่งตั้งคณะกรรมการวินัยทางการเงินและการคลังที่เป็นอิสระ ทำหน้าที่วินิจฉัยการดำเนินการที่เกี่ยวกับวินัยทางการเงิน การคลัง และการงบประมาณ และให้คดีที่พิพาทเกี่ยวกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทางการเงินการคลังในเรื่องดังกล่าว เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง

ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระและเป็นกลาง

จากบทบาทหน้าที่ขององค์กรอิสระ 4 องค์กร จะพบว่าการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2550 มีกระบวนการและมาตรการตรวจสอบนักการเมือง ตั้งแต่การเข้าสู่อำนาจโดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง กระบวนการใช้อำนาจอธิปไตยโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ตรวจ

การแผ่นดิน ที่คอยสอดส่องและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ในสภาพตามเป็นจริงในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า กลไกทางกฎหมายและองค์การอิสระไม่สามารถหยุดยั้ง แก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมืองได้ นอกจากการส่งเสริมให้มีกระบวนการตรวจสอบการดำเนินของภาครัฐ โดยประชาชนที่มีความเข้มแข็ง เข้ามามีส่วนร่วม ในการตรวจสอบอย่างจริงจังต่อไป

บทบาทหน้าที่ขององค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ

1 องค์การอัยการ มีหน่วยธุรกิจที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยมีอัยการสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชาการ มีพนักงานอัยการทำหน้าที่ตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งทำคดี และการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรม

2. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประกอบด้วย ประธานกรรมการ 1 คน กรรมการอื่นอีก 10 คน ซึ่งมีพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี นับตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว โดยประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทย ภาติ และเสนอมาตรการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าว เพื่อดำเนินการ ในกรณีที่น่าสงสัยว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอ ให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

2) เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

3) เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง ในกรณีที่เห็นชอบตามที่มีผู้ร้องเรียนว่า กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดในทางปกครองกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

4) พิจารณาต่อศาลยุติธรรมแทนผู้เสียหาย เมื่อได้รับการร้องขอจากผู้เสียหายและ เป็นกรณีที่เห็นสมควรเพื่อแก้ไขปัญหาคาการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

5) เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎ ต่อรัฐสภาหรือคณะ

รัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

6) ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

7) ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กรเอกชน และองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน

8) จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศและเสนอต่อรัฐสภา

9) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติและประชาชนประกอบด้วย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ รวมทั้งมีอำนาจอื่นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

3. **สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีสำนักงานเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระ ในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ

จากบทบาทหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญทั้ง 2 ประเภท พบความแตกต่างของบทบาทหน้าที่ขององค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ และองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ คือ การที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญสามารถเสนอร่างกฎหมายได้ตามมาตรา 139 องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญสามารถเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งประธานองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาการ ตามมาตรา 182 สามารถเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการจัดองค์กร และร่างพระราชบัญญัติที่ประธานองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาได้ด้วย ส่วนองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติในลักษณะดังกล่าว

เรื่องที่ 4 บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และมีผลต่อฐานะของประเทศไทยในสังคมโลก

รูปแบบการเมืองการปกครองของไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนถึงปีพุทธศักราช 2475 เป็นการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช กฎหมายที่ใช้เป็นหลักในการปกครองมีที่มาจากกลุ่มผู้ปกครอง คือทหารและกลุ่มขุนนาง ส่วนประชาชนเป็นแค่ไพร่ธรรมดาหรือทาสที่ต้องทำตามคำสั่งของกลุ่มผู้ปกครองเท่านั้น ซึ่งเป็นที่มาของระบบอุปถัมภ์ ความยุติธรรมต่างๆที่เกิดขึ้นเกิดจากบุคคลที่เป็นกลุ่มผู้ปกครองในช่วงเวลานั้น ไม่มีระบบที่จะตรวจสอบหรือถ่วงดุลอำนาจกับคณะผู้ปกครองได้ จากรูปแบบการปกครองดังกล่าวเมื่อมีชาวตะวันตกเดินทางเข้ามายังประเทศไทยจึงมองว่าไทยเป็นบ้านป่าเมืองเถื่อน (อนารยชน) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อชาวตะวันตกที่เดินเข้ามาประเทศไทยสมัยรัชกาลที่ 4 เข้ามาทำหนังสือสัญญา

พระราชไมตรีกับประเทศไทย หนังสือสัญญาที่ทำขึ้นมานั้นได้ยอมให้ฝรั่งมีสิทธิสภาพนอกอาณาเขต คือ ยอมให้ฝรั่งตั้งศาลขึ้นเรียกว่า “ศาลกงสุล” ขึ้นพิจารณาคดีความของคนในบังคับของตนได้ อันเป็นการไม่ยอมอยู่ใต้บังคับบัญชาของกฎหมายไทย ทั้งนี้เนื่องมาจากว่าฝรั่งถือว่ากฎหมายและวิธีพิจารณาความของประเทศไทยยังไม่มีระเบียบแบบแผนดีพอ การที่ฝรั่งต่างประเทศมีศาลกงสุลพิจารณาคดีความของคนในบังคับของตนนั้น ทำให้ประเทศไทยมีความยุ่งยากทางการปกครองเกิดขึ้นอยู่เสมอ แม้ภายหลังในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ได้ยอมเสียดินแดนบางส่วน เพื่อแลกกับการสิทธิสภาพนอกเขตไทย (สยามประเทศในเวลานั้น) ในสายตาชาวโลกก็ยังเป็นบ้านป่าเมืองเถื่อน

แม้ว่าจะมีการประกาศให้เลิกทาสในรัชกาลที่ 5 เมื่อปีพุทธศักราช 2448 สภาสังคมไทยก็ยังไม่มีความเปลี่ยนแปลงมากนัก เพราะประชาชนยังติดข้องอยู่กับความเคยชินในการมีคนปกป้องคุ้มครองและยังไม่มีการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนเป็นระบบ จนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ 7 เมื่อกระแสนิยมตะวันตกหลังไหลเข้ามามีการส่งนักเรียนไทยไปศึกษาต่างประเทศจำนวนมาก กลุ่มนักศึกษาเหล่านี้เมื่อสำเร็จการศึกษาก็ได้นำมาสิ่งที่พบเห็นและองค์ความรู้ในเรื่องการเมืองการปกครองแบบตะวันตกกลับมาด้วย และพยายามที่จะพัฒนาประเทศไทยให้พ้นจากคำว่าบ้านป่าเมืองเถื่อนในหลายๆ ด้าน หนึ่งใน การเปลี่ยนแปลงประเทศคือเรื่องการปฏิรูปการปกครองโดยการยึดอำนาจของคณะราษฎร เมื่อปีพุทธศักราช 2475 (หลังการเลิกทาส 27 ปี) จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญครั้งแรกในสยามประเทศ โดยถือว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ กฎหมายอื่นจะขัดหรือแย้งมิได้ หลักการสำคัญยิ่งในรัฐธรรมนูญคือ **อำนาจสูงสุดของประเทศเป็นของราษฎรทั้งหลาย พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญ**

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญมิได้ทำให้สภาพสังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงแบบถอนรากถอนโคนเพราะกลุ่มผู้นำทางความคิดส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้รับทุนไปศึกษาต่อต่างประเทศ ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังได้รับการศึกษาน้อยจนกระทั่งเมื่อมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาสูงขึ้น ประชาชนกลุ่มนี้จึงได้เริ่มตระหนักถึงสถานภาพ บทบาทหน้าที่ สิทธิและเสรีภาพที่ตนเองพึงได้รับจากรัฐ

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่ถือว่ามีส่วนต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมไทย ได้แก่

1. การรับรองสิทธิของชายและหญิงว่ามีสิทธิเท่าเทียมกัน
2. ความเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมายกับทุกคน : บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน
3. ที่มาของรัฐบาล
4. การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
5. สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ทั้งที่เป็น

สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล เช่น สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคล การจับและคุมขัง การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ การเข้าไปในเคหสถาน โดยปราศจากการยินยอมของผู้ครอบครอง เสรีภาพในการเดินทางและเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร เสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนา

สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน

สิทธิเสรีภาพในการศึกษา

สิทธิการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ

เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เป็นผลจากการมีรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้จึงเป็นหลักประกันที่ประชาชนจะต้องได้รับการคุ้มครองและดูแลจากรัฐ และมีผลต่อการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวในการพิทักษ์สิทธิของตนเอง รวมทั้งการปฏิบัติตนที่จะไม่ไปละเมิดต่อสิทธิของผู้อื่น ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ผลจากการมีรัฐธรรมนูญที่เห็นได้ชัดอย่างเป็นรูปธรรมได้แก่

1. ความตื่นตัวในภาคประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการประเทศ โดยการตั้งพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง
2. เกิดการรวมตัวของกลุ่มบุคคลตั้งเป็นมูลนิธิเพื่อปกป้องดูแลสิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ เช่น มูลนิธิคุ้มครองผู้บริโภค มูลนิธิคุ้มครองสิทธิสตรี
3. การรวมตัวของกลุ่มบุคคลในอาชีพเดียวกัน เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม
4. มีระบบยุติธรรม ที่พิจารณาตัดสินคดีความจากเอกสาร พยาน หลักฐาน มีระบบการไต่สวน สืบสวนสอบสวน และยกเลิกวิธีการลงโทษในทางทารุณกรรมเพื่อรับสารภาพ
5. ประชาชนได้รับบริการในสิ่งที่เป็นปัจจัยพื้นฐานของการดำรงชีวิต ได้แก่ บริการการศึกษา บริการการรักษาพยาบาล

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยดังกล่าว มีผลให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับในสายตาชาวโลกมากขึ้นว่ามิได้มีความเป็นบ้านป่าเมืองเถื่อน โดยชาวต่างชาติได้ให้การยอมรับในกฎหมายไทย

เรื่องที่ 5 หน้าทีพลเมืองตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น

การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์ตั้งแต่สองคนขึ้นไปย่อมมีความขัดแย้งกันบ้างโอกาส เพราะแต่ละบุคคลย่อมมีความปรารถนาที่แตกต่างกันอันนำไปสู่ความขัดแย้งและทะเลาะวิวาทกันได้ ทุกสังคมจึงต้องวางกฎ กติกาในการอยู่ร่วมกันเพื่อเป็นข้อตกลงกลางในการอยู่ร่วมกันว่าสิ่งใดทำได้ สิ่งใดทำไม่ได้หากฝ่าฝืนจะมีโทษอย่างไร เมื่อสังคมมีขนาดใหญ่ขึ้นเป็นระดับประเทศที่มีประชากรรวมกันหลายล้านคน ผู้ปกครองก็จำเป็นต้องวางกฎขึ้นซึ่งเรียกกันว่า “กฎหมาย” เพื่อเป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันของคนทั้งประเทศ

เมื่อประเทศไทยเปลี่ยนแปลงเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตย เมื่อปี พ.ศ. 2475 และกำหนดให้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยกฎหมายอื่นจะขัดหรือแย้งมิได้ รัฐธรรมนูญในยุคแรก ๆ แม้ว่าจะเกิดจากการยกร่างของคณะบุคคลเพียงไม่กี่คนแต่ก็เป็นพัฒนาการทางกฎหมายที่คำนึงถึงความมั่นคงของชาติ สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ของประชาชนในระดับแตกต่างกันออกไป และมีการพัฒนาการในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการยกร่างรัฐธรรมนูญมากขึ้นตั้งแต่รัฐธรรมนูญ ปี 2540 เป็นต้นมา ซึ่งเราจะพบว่ามีการระบุถึงหน้าที่ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากขึ้น

การจะเข้าใจหน้าที่ สิทธิและเสรีภาพของตนเองที่มีในสังคมได้นั้น จะต้องทำความเข้าใจกับความหมายของ “สถานภาพบทบาทหน้าที่ สิทธิและเสรีภาพ” ด้วยเพราะสถานภาพเป็นต้นทางของการกำหนดบทบาทหน้าที่ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลในสังคม

สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน กล่าวคือสถานภาพเป็นตัวกำหนดบทบาท สิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ของบุคคล เราจะเข้าใจและสามารถเชื่อมโยงสถานภาพ บทบาทหน้าที่ สิทธิและเสรีภาพ ได้ต่อเมื่อเรามีความเข้าใจในความหมายของแต่ละคำ ซึ่งเราจะเริ่มทำความเข้าใจความหมายของแต่ละคำ ดังนี้

ความหมาย

สถานภาพ หมายถึง ตำแหน่งที่บุคคลได้รับจากการเป็นสมาชิกของสังคม ในบุคคลคนเดียวกันอาจจะมีหลายสถานภาพได้ เช่น นายสมชาย เป็นคนไทยอาชีพรับราชการครูเป็นศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้แก่

1. สถานภาพที่ได้จากถิ่นที่อยู่ถาวรที่ถือกำเนิด ก็จะได้สัญชาติของประเทศที่เกิด เช่น คนไทย คนญี่ปุ่น คนอังกฤษ คนจีน เป็นต้น
2. สถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิด เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลุง ป้า น้า อา พี่ น้อง ลูก หลาน เป็นต้น
3. สถานภาพที่ได้มาจากการศึกษา เช่น ศิษย์เก่า กศน. ศิษย์เก่าโรงเรียนสตรีวิทยา
4. สถานภาพที่ได้มาจากการประกอบอาชีพหรือการกระทำ เช่น ครู หมอ พ่อค้า นายกรัฐมนตรี พระ นักบวช นักโทษ เป็นต้น
5. สถานภาพที่ได้จากการสมรส เช่น สามี ภรรยา พ่อหม้าย แม่หม้าย เป็นต้น

บทบาทหน้าที่ หมายถึง การทำหน้าที่ หรือพฤติกรรมที่เป็นภาระรับผิดชอบตามสถานภาพที่ได้รับ เช่น สถานภาพเป็นครู เป็นนายความ เป็นต้น เห็นได้ว่าสถานภาพและบทบาทหน้าที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ โดยสถานภาพเป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่บุคคลนั้นๆ ยิ่งบุคคลที่มีหลายสถานภาพก็ยิ่งมีบทบาทหน้าที่มากตามไปด้วย

นอกจากสถานภาพ บทบาทหน้าที่ ซึ่งเป็นภาระหน้าที่และความรับผิดชอบแล้ว แต่ละบุคคลยังได้รับสิทธิและเสรีภาพตามสถานภาพและบทบาทเหล่านั้นด้วยในการอยู่ในสังคมนั้นๆ ด้วย

สิทธิ หมายถึง อำนาจหรือผลประโยชน์ของบุคคลที่มีกฎหมายให้คุ้มครอง โดยบุคคลอื่นจะต้องให้ความเคารพ จะละเมิดล่วงเกินหรือกระทำการใด ๆ อันก่อให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อสิทธิของบุคคลไม่ได้ เช่น สิทธิเลือกตั้ง สิทธิในการรับความคุ้มครองจากรัฐสิทธิในการได้รับการสาธารณสุขจากรัฐตามที่กฎหมายกำหนด

เสรีภาพ หมายถึง ความมีอิสระในการกระทำของบุคคล ซึ่งกระทำนั้นจะต้องขัดต่อกฎหมาย เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการเดินทาง เสรีภาพในการประกอบสัมมาชีพ เสรีภาพในการพูด การเขียน ที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น

หน้าที่ของพลเมืองตามรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ ฉบับปีพุทธศักราช 2550 ได้กำหนดหน้าที่ของชนชาวไทยไว้ในหมวดที่ 4 มาตรา 70 ถึง มาตรา 74 ดังนี้

1. บุคคลมีหน้าที่พิทักษ์ไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ (มาตรา 70)

2. บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รักษาผลประโยชน์ของชาติ และปฏิบัติตามกฎหมาย (มาตรา 71)

3. บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (มาตรา 72)

4. บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหาร ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พิตักษ์ ป้องกัน และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 73)

5. บุคคลผู้เป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวก และให้บริการแก่ประชาชนตามหลักธรรมมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

บุคคลที่มีสถานภาพเป็นคนไทยจึงต้องที่หน้าที่รับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมทั้งสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้อื่นๆ ปฏิบัติตนตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นๆ ด้วย ทำอย่างไรเราจึงจะสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้อื่นๆ ปฏิบัติหน้าที่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญรวมทั้งกฎหมายอื่นๆ ของประเทศด้วย

แนวทางในการสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้อื่น ๆ ปฏิบัติหน้าที่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมทั้งกฎหมายอื่น ๆ มีดังนี้

1. ประพฤติปฏิบัติตนตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญรวมทั้งกฎหมายอื่น ๆ เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลในครอบครัวและชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ให้เป็นวิถีชีวิตซึ่งจะมีอิทธิพลต่อบุคคลใกล้ชิดให้มีความคล้อยตามในการประพฤติปฏิบัติ

2. เผยแพร่ความรู้ อบรม สั่งสอน สนทนาแลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่นในกาลอันควรด้วยโดยคำนึงถึงวัย ระดับความรู้ ของบุคคลที่สนทนาด้วยความเคารพและให้เกียรติในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ด้วย

3. สนับสนุนชื่นชมให้กำลังใจผู้ที่ปฏิบัติตนตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญรวมทั้งกฎหมายอื่น ๆ ด้วย

กิจกรรม

- ## 1. รัฐธรรมนูญมีความสำคัญกับประเทศในแง่ใดบ้าง

[illegible]

- ## 2. รัฐบาลธรรมนูญฉบับแรกของไทยมีที่มาจากที่ใด

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary school handwriting practice paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

- ### 3. อะไรคือสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญไทย

[illegible]

กิจกรรม

4. องค์การตามรัฐธรรมนูญ ถูกกำหนดและตั้งขึ้นด้วยเหตุผลใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ผลของการใช้รัฐธรรมนูญตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านใดบ้างแก่สังคมไทยรวมทั้งฐานะของประเทศไทยในสังคมโลก

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. ให้ผู้เรียนศึกษารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีรายละเอียดสำคัญอย่างไรบ้างและนำมาอภิปรายร่วมกัน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บทที่ 4

สิทธิมนุษยชน

สาระสำคัญ

มนุษย์ทุกคนเกิดมามีเกียรติและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันและไม่ควรถูกเลียดปฏิบัติ เพราะความแตกต่างของเชื้อชาติ ศาสนา เพศ ฐานะ หรือความคิดเห็น

องค์การสหประชาชาติ จึงได้จัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เพื่อให้ประเทศต่างๆ เคารพสิทธิและปกป้องพลเมืองของตนให้รอดพ้นจากการถูกรังแกหรือลิดรอนสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน

ทั้งนี้ ประชาชนชาวไทยทุกคนที่เกิดมาเป็นมนุษย์และเกิดเป็นคนไทย ย่อมมีศักดิ์ศรีที่จะได้รับความคุ้มครองจากรัฐโดยเท่าเทียมตามมาตรฐานเดียวกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลก ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานเอาไว้ อันแสดงถึงเจตนารมณ์หรือข้อผูกมัดที่รัฐจะต้องปกป้องคุ้มครองประชาชนคนมิให้ถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน จากการใช้อำนาจรัฐหรือบุคคลอื่นใดก็ตาม

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. รู้และเข้าใจความหมาย และความสำคัญของสิทธิมนุษยชน
2. บอกความหมายและขอบข่ายของสิทธิมนุษยชนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้
3. รู้จักใช้และรักษาสีสิทธิของตนเองตามกฎหมาย

ขอบข่ายเนื้อหา

- เรื่องที่ 1 หลักสิทธิมนุษยสากล
- เรื่องที่ 2 สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย
- เรื่องที่ 3 แนวทางการปฏิบัติ การตามหลักสิทธิมนุษยชน

เรื่องที่ 1 หลักสิทธิมนุษยชนสากล

หากเราได้ศึกษาสภาพการดำเนินชีวิตของผู้อยู่ในสังคมต่างๆ ทั่วโลกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีข้อเท็จจริงประการหนึ่งที่พบได้คือการที่มนุษย์ถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกันตามเชื้อชาติ สีผิว เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น การทำดังกล่าวหลายครั้งเป็นการละเมิดสิทธิของอีกบุคคลหนึ่งด้วยความเชื่อว่าบุคคลนั้นมีความด้อยกว่าผู้กระทำละเมิดไม่ว่าทางใดก็ตาม เช่น บางประเทศมีความเชื่อว่าฐานะของชายสูงกว่าหญิง ก็มักจะเกิดการกระทำที่เอารัดเอาเปรียบฝ่ายหญิง หรือประเทศที่ใช้ระบบวรรณะก็จะเกิดการกีดกันคนในวรรณะที่ต่ำกว่า เป็นต้น

ในโลกยุคปัจจุบันอารยประเทศต่างยอมรับและต้องปฏิบัติตามกับประชาชนของตนเองตามหลักสิทธิมนุษยชนสากลอาจจะมากบ้างน้อยบ้างก็แล้วแต่พัฒนาการทางการเมืองการปกครองระดับการศึกษาและความตื่นตัวในทางการเมืองของประชาชนในประเทศนั้นๆ

ดังนั้น เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชนของประชาชนไทยก่อนอื่นขอให้เรามาทำความเข้าใจให้ตรงกันและเป็นพื้นฐานในการคิดวิเคราะห์ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน

ความหมาย

สิทธิมนุษยชน หมายถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือศักดิ์ศรีความเป็นคน เป็นสิ่งที่ทุกคนมีติดตัวมาแต่กำเนิด โดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือแนวคิดอื่นๆ เผ่าพันธุ์ หรือสังคม ทรัพย์สิน ถิ่นกำเนิด หรือสถานะอื่นๆ

จากความหมายดังกล่าวจึงวิเคราะห์ได้ว่าเรื่องสิทธิมนุษยชนนั้นเป็นแนวคิดที่มีความเชื่อพื้นฐาน ในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ว่าเป็นสิทธิหรือสถานะสากล ซึ่งไม่ขึ้นอยู่กับขอบเขตของกฎหมาย หรือปัจจัยท้องถิ่นอื่นใด เช่น เชื้อชาติ หรือ สัญชาติ ซึ่งต้องได้รับการยอมรับและได้รับการปฏิบัติ

โดยมีองค์ประกอบของหลักสิทธิมนุษยชนที่แต่ละบุคคลควรได้รับการคุ้มครองจากรัฐ ได้แก่ เรื่อง สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคและความเป็นธรรมที่จะทำให้บุคคลนั้นดำเนินชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรี และมีหลักประกันในเรื่องการได้รับการปกป้องคุ้มครองด้วยความเป็นธรรม มีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

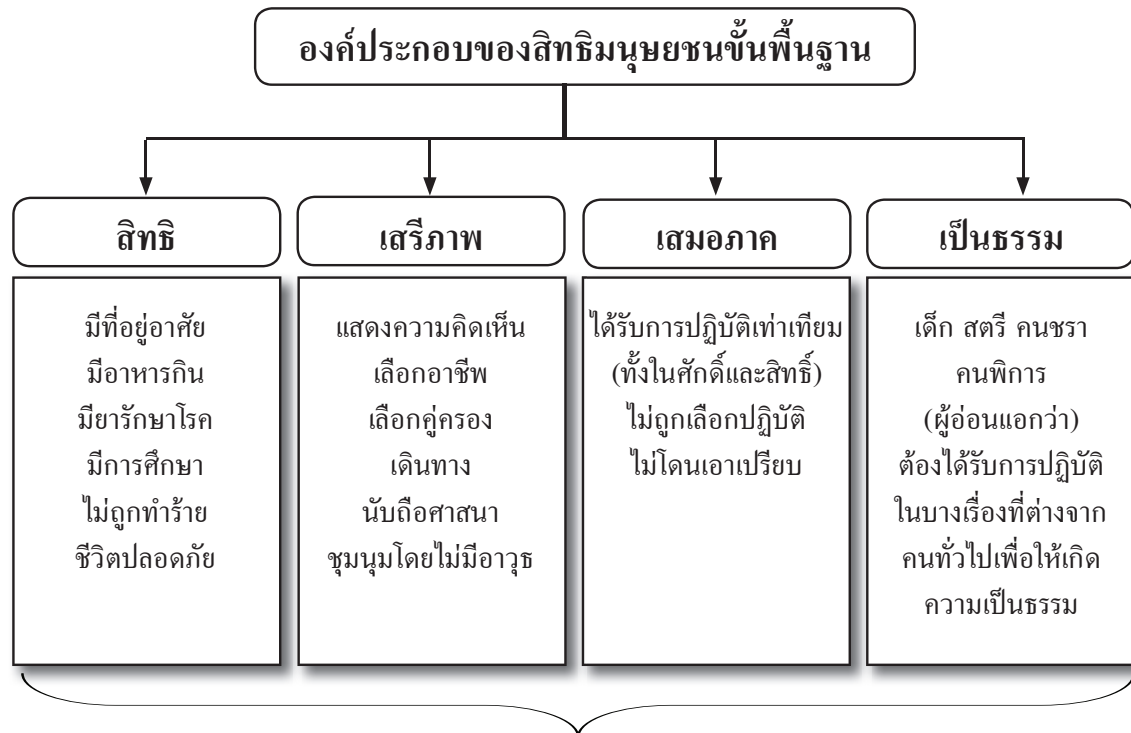
1. **สิทธิ** ในการที่จะมีที่อยู่อาศัย มีอาหารกิน มียารักษาโรค ที่จะได้รับการศึกษา การไม่ถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจและจิตใจ และการมีชีวิตที่ปลอดภัย

2. **เสรีภาพ** ในการแสดงความคิดเห็นที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ในการเลือกอาชีพที่ไม่ผิดกฎหมาย ในการเลือกคู่ครอง ในการเดินทาง ในการนับถือศาสนา และในการชุมนุมโดยสงบสันติปราศจากอาวุธ

3. **ความเสมอภาค** ในการได้รับการปฏิบัติจากรัฐโดยเท่าเทียมกัน มีหลักประกันว่าจะไม่ถูกเลือกปฏิบัติ และไม่โดนเอาเปรียบ

4. ความเป็นธรรม กลุ่มคนด้อยโอกาส คนพิการ ผู้อ่อนแอกว่า ได้แก่ เด็ก สตรี คนชรา คนพิการ ต้องได้รับการปฏิบัติในบางเรื่องที่แตกต่างกันจากบุคคลทั่วไปที่เข้าถึงโอกาสได้มากกว่า แข็งแรงกว่าทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้โอกาสคนกลุ่มนี้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุขมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ด้อยกว่าคนทั่วไป

สรุปได้ดังแผนภูมิ

แสดงถึงศักดิ์ความเป็นมนุษย์ + ประกันความเป็นธรรมในสังคม

จากความเชื่อดังกล่าวองค์การสหประชาชาติจึงได้จัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน เพื่อเป็นแนวในการประเมินและตัดสินใจว่าประเทศใดมีการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนกับประชาชนหรือชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศหรือไม่

ปฏิญญาสากลว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน

คำปรารภ

โดยการยอมรับนับถือเกียรติศักดิ์ประจำตัว และสิทธิเท่าเทียมกันและโอนมิได้ของบรรดาสมาชิกทั้งหลายแห่งครอบครัวมนุษยเป็นหลักรวมเหตุแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพในโลก

โดยการไม่นำพาและการเหยียดหยามต่อสิทธิมนุษยชนยังมีผลให้มีการกระทำอันป่าเถื่อนซึ่งเป็นการละเมิดมโนธรรมของมนุษยชาติอย่างร้ายแรง และได้มีการประกาศว่าปณิธานสูงสุดของสามัญชนได้แก่ความต้องการให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ในโลกด้วยอิสรภาพในการพูด และความเชื่อถือและอิสรภาพพ้นจากความหวาดกลัวและความต้องการ

โดยที่เป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์สมควรได้รับการคุ้มครองโดยหลักบังคับของกฎหมายถ้าไม่ประสงค์จะให้คนตกอยู่ในบังคับให้หันเข้าหาการหาการขบถขัดขึ้นต่อพระราชย์และการขบถเป็นวิถีทางสุดท้าย

โดยที่เป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมวิวัฒนาการแห่งสัมพันธไมตรีระหว่างนานาชาติ

โดยที่ประชากรแห่งสหประชาชาติได้ยืนยันไว้ในกฎบัตรถึงความเชื่อมั่นในสิทธิมนุษยชนอันเป็นหลักมูลในเกียรติศักดิ์และคุณค่าของมนุษย์และในสิทธิเท่าเทียมกันของบรรดาชายและหญิงและได้ตกลงใจที่จะเสริมความก้าวหน้าทางสังคมและมาตรฐานแห่งชีวิตที่ดีขึ้นด้วยในอิสรภาพอันกว้างขวางยิ่งขึ้น

โดยที่รัฐสมาชิกต่างปณิธานจะให้บรรลุถึงซึ่งการส่งเสริมการเคารพ และการปฏิบัติตามทั่วสากลต่อสิทธิมนุษยชนและอิสรภาพหลักมูล โดยร่วมมือกับสหประชาชาติ

โดยที่ความเข้าใจร่วมกันในสิทธิและอิสรภาพเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพื่อปณิธานนี้สำเร็จผลเต็มบริบูรณ์

ฉะนั้น บัดนี้ สมัชชาจึงประกาศว่า:-

ปณิธานสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้ เป็นมาตรฐานร่วมกันแห่งความสำเร็จสำหรับบรรดาประชากรและประชาชาติทั้งหลายเพื่อจุดมุ่งหมายปลายทางที่ว่า เอกชนทุกคนและองค์การของสังคมทุกองค์การ โดยการรำลึกถึงปณิธานนี้เป็นเนืองนิจจะบากบั่นพยายามด้วยการสอนและศึกษาในอันที่จะส่งเสริมการเคารพสิทธิและอิสรภาพเหล่านี้และด้วยมาตรการที่ก้าวหน้าทั้งในประเทศและระหว่างประเทศในอันที่จะให้มีการยอมรับนับถือและการปฏิบัติตามโดยสากลและอย่างเป็นผลจริงจัง ทั้งในบรรดาประชาชนของรัฐสมาชิกด้วยกันเองและในบรรดาประชาชนของดินแดนที่อยู่ใต้อำนาจของรัฐนั้นๆ

ข้อ 1 มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระและเสมอภาคอันเกียรติศักดิ์ศรีและสิทธิต่างมีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งภราดรภาพ

ข้อ 2

(1) ทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพบรรดาที่กำหนดไว้ในปณิธานนี้โดยปราศจากความแตกต่างไม่ว่าชนิดใด ๆ ดังเช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือ สถานะอื่นๆ

(2) อนึ่ง จะไม่มีความแตกต่างใดๆตามมูลฐานแห่งสถานะ ทางการเมือง ทางศาสนา หรือทางการเมืองระหว่างประเทศ ของประเทศหรือดินแดนที่บุคคลสังกัด ไม่ว่าดินแดนนี้ จะเป็นเอกราชอยู่ในความพิทักษ์มิได้ปกครองตนเองหรืออยู่ภายใต้การจำกัดอธิปไตยใดๆทั้งสิ้น

ข้อ 3 คนทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงแห่งตน

ข้อ 4 บุคคลใดๆ จะถูกยึดเป็นทาสหรือต้องภาระจำยอมไม่ได้ความเป็นทาสและการค้าทาสเป็นห้ามขาดทุกรูปแบบ

ข้อ 5 บุคคลใด ๆ จะถูกทรมานหรือได้รับผลปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้ายผิดมนุษยธรรมหรือต่ำช้าไม่ได้

ข้อ 6 ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับนับถือว่า เป็นบุคคลตามกฎหมายทุกแห่งหน

ข้อ 7 ทุกคนเสมอกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญา และจากการยุยงให้เกิดการเลือกปฏิบัติดังกล่าว

ข้อ 8 ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับบำนาญอันเป็นผลจริงจังกจากศาลที่มีอำนาจแห่งชาติต่อการกระทำอันละเมิดสิทธิหลักมนุษยชนซึ่งตนได้รับตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ข้อ 9 บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขัง หรือเนรเทศไปต่างถิ่นโดยพลการไม่ได้

ข้อ 10 ทุกคนมีสิทธิโดยเสมอภาคเต็มที่ในอันที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรมและเปิดเผยจากศาลที่อิสระและเที่ยงธรรมในการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของตนและการกระทำผิดอาญาใด ๆ ที่ถูกกล่าวหา

ข้อ 11

(1) ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีผิดตามกฎหมายในการพิจารณาเปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันบรรดาที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี

(2) จะถือบุคคลใด ๆ ว่ามีความผิดทางอาญาเนื่องด้วยการกระทำหรือละเว้นอันมิได้จัดเป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายแห่งชาติหรือกฎหมายระหว่างประเทศในขณะที่ได้กระทำการนั้นขึ้นไม่ได้และลงโทษอันหนักกว่าที่ใช้อยู่ในขณะที่ได้กระทำความผิดทางอาญานั้นไม่ได้

ข้อ 12 บุคคลใด ๆ จะถูกแทรกสอดโดยพลการในความเป็นอยู่ส่วนตัวในครอบครัว ในสถานหรือในการสื่อสารหรือจะถูกหลอในเกียรติยศและชื่อเสียงไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายต่อการแทรกสอดหรือการหลอดังกล่าว

ข้อ 13

(1) ทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งการเคลื่อนไหวและสถานที่อยู่ภายในเขตของแต่ละรัฐ

(2) ทุกคนมีสิทธิที่จะออกจากประเทศใด ๆ ไปรวมทั้งประเทศของตนเองด้วย และที่จะกลับยังประเทศตน

ข้อ 14

(1) ทุกคนมีสิทธิจะแสวงหา และที่จะได้อาศัยพำนักในประเทศอื่น เพื่อที่จะได้ลี้ภัยจากการประหัตประหาร

(2) จะอ้างสิทธินี้ไม่ได้ ในกรณีที่มีการดำเนินคดีสืบเนื่องอย่างแท้จริงมาจากความผิดที่ไม่ใช่ทางการเมืองหรือจากการกระทำอันขัดต่อวัตถุประสงค์และหลักการของสหประชาชาติ

ข้อ 15

- (1) ทุกคนมีสิทธิในการถือสัญชาติหนึ่ง
- (2) บุคคลใด ๆ จะถูกตัดสัญชาติของตนโดยพลการหรือถูกปฏิเสธสิทธิที่จะเปลี่ยนสัญชาติไม่ได้

ข้อ 16

- (1) ชายและหญิงที่มีอายุเต็มบริบูรณ์แล้วมีสิทธิที่จะทำการสมรส และจะก่อตั้งครอบครัวโดยปราศจากการจำกัดใด ๆ อันเนื่องมาจากเชื้อชาติ สัญชาติ หรือศาสนาต่างมีสิทธิเท่าเทียมกันในการสมรส ระหว่างการสมรสและในการขาดจากการสมรส
- (2) การสมรสจะกระทำกันก็แต่ความยินยอมโดยอิสระและเต็มทีของผู้ที่เจตนาจะเป็นคู่สมรส
- (3) ครอบครัวเป็นหน่วยธรรมชาติและหลักมูลของสังคมและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากสังคมนั้น

ข้อ 17

- (1) ทุกคนมีสิทธิที่จะได้เป็นเจ้าของทรัพย์สินโดยลำพังตนเอง เช่นเดียวกันโดยร่วมกับผู้อื่น
- (2) บุคคลใดจะถูกริบทรัพย์สินโดยพลการไม่ได้

ข้อ 18 ทุกคนมีอิสรภาพแห่งความคิดโนธรรมและศาสนา สิทธินี้รวมถึงอิสรภาพในการเปลี่ยนศาสนาหรือความเชื่อถือ และอิสรภาพในการที่จะประกาศศาสนาหรือความเชื่อถือของตนโดยการสอน การปฏิบัติการสักการะบูชาและประกอบพิธีกรรม ไม่ว่าจะโดยลำพังตนเองหรือในประชาคมร่วมกับผู้อื่นและเป็นการสาธารณะหรือส่วนบุคคล

ข้อ 19 ทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งความเห็นและแสดงออกสิทธินี้รวมถึงอิสรภาพในการที่จะถือเอาความเห็นโดยปราศจากการแทรกสอดและที่จะแสวงหารับและแจกจ่ายข่าวสารและความคิดเห็นไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ และโดยไม่คำนึงถึงเขตแดน

ข้อ 20

- (1) ทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งการร่วมประชุมและการตั้งสมาคมโดยสันติ
- (2) บุคคลใด ๆ จะถูกบังคับให้สังกัดสมาคมหนึ่งสมาคมใดไม่ได้

ข้อ 21

- (1) ทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนในรัฐบาลของประเทศตน จะเป็นโดยตรงหรือโดยผ่านทางผู้แทนซึ่งให้เลือกตั้งโดยอิสระ
- (2) ทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าถึงการบริการสาธารณะในประเทศของตนโดยเสมอภาค
- (3) เจตจำนงของประชาชนจะต้องเป็นมูลฐานแห่งอำนาจของรัฐบาล เจตจำนงนี้จะต้องแสดงออกทางการเลือกตั้งตามกำหนดเวลาและอย่างแท้จริงซึ่งอาศัยการออกเสียงโดยทั่วไปและเสมอภาคและการลงคะแนนลับหรือวิธีการลงคะแนนโดยอิสระอย่างอื่นทำนองเดียวกัน

ข้อ 22 ทุกคนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมมีสิทธิในความมั่นคงทางสังคม และมีสิทธิในการบรรลุถึงซึ่งสิทธิทางเศรษฐกิจทางสังคมและทางวัฒนธรรมอันจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเกียรติศักดิ์ของตนและการพัฒนาบุคลิกภาพของตนอย่างอิสระ ทั้งนี้โดยความเพียรพยายามแห่งชาติและโดยความร่วมมือระหว่างประเทศและตามระบอบการและทรัพยากรของรัฐ

ข้อ 23

(1) ทุกคนมีสิทธิในการทำงาน ในการเลือกงานโดยอิสระในเงื่อนไขอันยุติธรรมและเป็นประโยชน์แห่งการทำงานและในการคุ้มครองต่อการว่างงาน

(2) ทุกคนมีสิทธิที่จะรับเงินค่าจ้างเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ

(3) ทุกคนที่ทำงานมีสิทธิที่จะได้รับสินจ้างที่ยุติธรรมและเป็นประโยชน์ที่จะให้ประกันแก่ตนเองและครอบครัวแห่งตน ซึ่งความเป็นอยู่อันคู่ควรแก่เกียรติศักดิ์ของมนุษย์และถ้าจำเป็นก็จะต้องได้รับวิถีทางคุ้มครองทางสังคมอื่น ๆ เพิ่มเติมด้วย

(4) ทุกคนมีสิทธิที่จะจัดตั้งและที่จะเข้าร่วมสหพันธกรรมกร เพื่อความคุ้มครองแห่งผลประโยชน์ของตน

ข้อ 25

(1) ทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความเป็นอยู่ดีของตนและครอบครัวรวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการดูแลสุขภาพทางการแพทย์และบริการทางสังคมที่จำเป็น และมีสิทธิในความมั่นคงยามว่างงาน เจ็บป่วย พิกار เป็นหม้าย วยชรา หรือขาดอาชีพอื่นในเหตุการณ์ที่นอกเหนืออำนาจของตน

(2) มารดาหรือเด็กมีสิทธิที่จะรับการดูแลรักษาและการช่วยเหลือเป็นพิเศษ เด็กทั้งปวงไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกสมรส จะต้องได้รับการคุ้มครองเช่นเดียวกัน

ข้อ 26

(1) ทุกคนมีสิทธิในการศึกษา การศึกษาจะต้องให้เปล่าอย่างน้อยในชั้นประถมศึกษาและการศึกษาชั้นหลักสูตรการประถมศึกษาจะต้องเป็นการบังคับ การศึกษาทางเทคนิคและวิชาชีพจะต้องเป็นอันเปิดโดยทั่วไปและการศึกษาขั้นสูงขึ้นไปก็ต้องเป็นอันเปิดสำหรับทุกคนเข้าถึงได้โดยเสมอภาคตามมูลฐานแห่งคุณวุฒิ

(2) การศึกษาจะได้จัดไปในทางบุคลิกภาพของมนุษย์อย่างเต็มที่และยังความเคารพต่อสิทธิมนุษยชนและอิสรภาพหลักมูลให้มั่นคงแข็งแรงจะต้องส่งเสริมความเข้าใจขั้นดิธรรม และมิตรภาพระหว่างบรรดาประชาชาติกลุ่มเชื้อชาติหรือ ศาสนา และจะต้องส่งเสริมกิจกรรมของสหประชาชาติเพื่อการธำรงไว้ซึ่งสันติภาพ

(3) บิดามารดามีสิทธิเบื้องต้นที่จะเลือกชนิดของการศึกษาอันจะให้แก่นบุตรของตน

ข้อ 27

(1) ทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าร่วมในชีวิตทางวัฒนธรรมของประชาคมโลกโดย

อิสระที่จะบันเทิงใจในศิลปและที่จะมีส่วนในความรุดหน้าและคุณประโยชน์ทางวิทยาศาสตร์

(2) ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองผลประโยชน์ทางศีลธรรมและทางวัฒนธรรมเป็นผลจากประดิษฐกรรมใด ๆ ทางวิทยาศาสตร์วรรณกรรมและศิลปกรรมซึ่งตนเป็นผู้จ้าง

ข้อ 28 ทุกคนมีสิทธิในระเบียบทางสังคมและระหว่างประเทศซึ่งจะเป็นทางให้สำเร็จผลเต็มที่ตามสิทธิและอิสรภาพดังกล่าวไว้ในปฏิญญา

ข้อ 29

(1) ทุกคนมีหน้าที่ต่อประชาคมด้วยการพัฒนาบุคลิกภาพของตนโดยอิสระเต็มที่จะกระทำได้ดีแต่ในประชาคมเท่านั้น

(2) ในการใช้สิทธิและอิสรภาพแห่งตนทุกคนตกอยู่ในข้อบังคับของข้อจำกัดเพียงเท่าที่ได้กำหนดลงโดยกฎหมายเท่านั้น เพื่อประโยชน์ที่จะได้มาซึ่งการนับถือและการเคารพสิทธิและอิสรภาพของผู้อื่นตามสมควรและที่จะเผชิญกับความเรียกร้องต้องการอันเที่ยงธรรมของศีลธรรมความสงบเรียบร้อยของประชาชนและสวัสดิการทั่วไปในสังคมประชาธิปไตย

(3) สิทธิและอิสรภาพเหล่านี้จะใช้ขัดต่อวัตถุประสงค์และหลักการของสหประชาชาติไม่ได้ไม่ว่ากรณีใด ๆ

ข้อ 30 ไม่มีบิดาใด ๆ ในปฏิญญาที่จะอนุমানว่าสิทธิใด ๆ แก่รัฐ หมู่คน หรือบุคคลในอันที่จะดำเนินกิจกรรมใด ๆ หรือปฏิบัติการใด ๆ อันมุ่งต่อการทำลายสิทธิและอิสรภาพดังกล่าวไว้ ณ ที่นี้

เรื่องที่ 2 สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

พัฒนาการของสิทธิมนุษยชน หากศึกษาจากเอกสารหลักฐานถือว่ามิจุดเริ่มต้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยเมื่อพุทธศักราช 2475 จากคำประกาศของคณะราษฎรที่ได้นำหลักการของสิทธิมนุษยชนไปใช้ในทางปฏิบัติและระบอบรับรองให้ราษฎรมีสิทธิเสมอภาคกัน และในรัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ ก็มีกล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475 ได้ประกอบบทบัญญัติที่ให้การรับรองสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนชาวไทยไว้ในหมวดที่ 2 ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของชนชาวสยาม ซึ่งมีสาระสำคัญให้การรับรองหลักความเสมอภาคกันในกฎหมาย เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุม การตั้งสมาคม และการอาชีพ โดยบทบัญญัติดังกล่าวถือเป็นการให้ความรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างเป็นทางการในรัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มา

นอกจากนั้นเรายังสามารถศึกษาร่องรอยของพัฒนาการด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยได้จากการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระบบกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้ทัดเทียมนานาอารยประเทศและเป็นที่ยอมรับของรัฐบาลต่างชาติด้วยความมุ่งหมายที่จะเรียกร้องเอกราชทางการศาลกลับคืนมาเป็นของไทยแนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจึงปรากฏอยู่

ในกฎหมายหลายฉบับอีกทั้งมีความพยายามสร้างกลไกคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไว้โดยตรง และโดยอ้อมผ่านทางสถาบันตุลาการด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มีบทบัญญัติที่ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาซึ่งแตกต่างจากระบบจารีตนครบาลที่มีมาแต่เดิมอย่างสิ้นเชิง

ต่อมาวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 3 และเป็นครั้งแรกที่มีการบัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และเสรีภาพในการจัดตั้งคณะพรรคการเมือง ในรัฐธรรมนูญส่วนเสรีภาพในการประชุมโดยเปิดเผยในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ได้เปลี่ยนเป็นเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะ

ในระหว่างที่รัฐธรรมนูญฉบับที่ 4 มีผลใช้บังคับ ปี พ.ศ. 2490 ปรากฏกระแสที่สำคัญคือ เกิดการรวมตัวของกรรมกรในชื่อว่า “สหอาชีพกรรมกรแห่งประเทศไทย” ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของกรรมกรจากกิจกรรมสาขาต่างๆ เช่น โรงเลื่อย โรงสี โรงไฟฟ้า เป็นต้น เนื่องจากกรรมกรเหล่านี้ถูกกดขี่ค่าจ้างแรงงานอย่างมากอันเป็นผลมาจากการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กระแสความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นเป็นการรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องต่อสังคมรัฐให้สนองตอบความต้องการที่จำเป็นของตน ทำให้สังคมตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพ และสิทธิมนุษยชนอันเป็นการแสดงออกถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอีกรูปแบบหนึ่งที่เกิดจากการกระทำของเอกชนด้วย

ในปี พ.ศ. 2491 สหประชาชาติได้ประกาศใช้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 อันเป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยกำลังร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ 5 พอดี รัฐธรรมนูญฉบับที่ 5 คือรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492 จึงได้รับอิทธิพลจากการประกาศใช้ปฏิญญาสากล ของสหประชาชาติ มีบทบัญญัติที่ได้รับการรับรองสิทธิและเสรีภาพเป็นจำนวนมากและละเอียดกว่ารัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ

หลักการในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ที่ได้รับการบรรจุลงไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับที่ 5 นอกเหนือจากสิทธิที่เคยรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ได้แก่ หลักการได้รับความคุ้มครองอย่างเสมอภาคกันตามรัฐธรรมนูญทั้งนี้ไม่ว่าบุคคลนั้นมีกำเนิดหรือนับถือศาสนาแตกต่างกันก็ตาม(มาตรา 26) สิทธิของประชาชนที่จะไม่ถูกเกณฑ์แรงงานทั้งนี้เว้นแต่ในกรณีที่เป็นการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะซึ่งเกิดขึ้นโดยฉุกเฉิน เฉพาะเวลาประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือภาวะสงครามหรือสถานการณ์ฉุกเฉินเท่านั้น (มาตรา 32) เสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางไปรษณีย์หรือทางอื่นที่ชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา 40) เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่และการประกอบอาชีพ (มาตรา 41) สิทธิของบุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองในครอบครัวของตน (มาตรา 43) ตลอดจนการให้การรับรองแก่บุคคลซึ่งเป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการประจำอื่น พนักงานเทศบาล ที่จะมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเหมือนดังพลเมืองคนอื่นๆ (มาตรา 42)

ปรากฏการณ์ที่สำคัญอีกประการ คือ มีการนำเอาสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามาบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย เช่น

หลักที่ว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติ เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดในกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้” (มาตรา 29) ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินคดีอาญาและได้รับการบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับต่อมาจนถึงปัจจุบัน

หลักความคุ้มครองผู้ต้องหาและจำเลยที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่มีความผิดก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด รวมถึงสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาในการประกันและการเรียกหลักประกันพอสมควรแก่กรณีแก่กรณีด้วย (มาตรา 30) และ

สิทธิที่จะไม่ถูกจับกุม คุมขัง หรือตรวจค้นตัวบุคคลไม่ว่าจะกรณีใด ๆ เว้นแต่จะมิกฎหมายบัญญัติไว้ให้สามารถกระทำ (มาตรา 31)

นอกจากนี้แล้วการกำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐไว้ในหมวด 5 อันเป็นหมวดที่ว่าด้วยแนวทางสำหรับการตรากฎหมาย และการบริหารราชการตามนโยบาย ซึ่งแม้จะไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐหากรัฐไม่ปฏิบัติตาม แต่ก็เป็นการกำหนดหน้าที่แก่รัฐซึ่งซึ่งมีความสำคัญเกี่ยวพันกับการส่งเสริมและพัฒนาหลักสิทธิมนุษยชนในรัฐธรรมนูญฉบับต่อ ๆ มา

ในทางปฏิบัติสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยได้รับการรับรองคุ้มครองอย่างจริงจังเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับสถานการณ์บ้านเมือง สภาพเศรษฐกิจสังคม ตลอดจนทัศนคติของผู้ปกครอง ผู้นำที่รัฐและประชาชนผู้เป็นเจ้าของสิทธินั้นเอง เพราะต่อมาธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2502 รัฐธรรมนูญฉบับที่ 7 ไม่ปรากฏบทบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพแต่อย่างใด และการประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2515 เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2515 ช่วงรัฐบาลเผด็จการไม่มีบทบัญญัติมาตราใดที่ให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนชาวไทยเลย จนกระทั่งภายหลังเกิดเหตุการณ์เรียกร้องประชาธิปไตยโดยนักศึกษานักศึกษาเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 จึงมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2517 เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2517 ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ดีที่สุดและเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด มีบทบัญญัติคล้ายคลึงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 และมีการวางหลักการใหม่ในการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านที่มีการจำกัดอำนาจรัฐที่จะเข้ามาแทรกแซงอันมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชน และในด้านการเพิ่มหน้าที่ให้แก่อำนาจในการบริการแก่ประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เช่น ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน (มาตรา 28) สิทธิทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้งและสิทธิออกเสียงประชามติ(มาตรา 29) สิทธิที่จะไม่ถูกปิดโรงพิมพ์หรือห้ามทำการพิมพ์ เว้นแต่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ปิดโรงพิมพ์หรือห้ามทำการพิมพ์ (มาตรา 40) เสรีภาพในทางวิชาการ (มาตรา 42) การกำหนดให้พรรคการเมืองต้องแสดงที่มาของรายได้และการใช้จ่ายโดยเปิดเผย (มาตรา 45) และเสรีภาพในการเดินทางภายในราชอาณาจักร(มาตรา 47) นอกจากนี้แล้วสิทธิในทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของผู้ต้องหาและจำเลยยังได้รับการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ด้วยได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการสอบสวนหรือพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว

และเป็นธรรมสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐในการจัดหาทุนความ (มาตรา 34) สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันจะทำให้ตนถูกฟ้องเป็นคดีอาญา และถ้อยคำของบุคคลที่เกิดจากการถูกทรมาน ขู่เข็ญ หรือใช้กำลังบังคับหรือการกระทำใดๆที่ทำให้ถ้อยคำนั้นเป็นไปโดยไม่สมัครใจไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ (มาตรา 35) และสิทธิที่จะได้ค่าทดแทน หากปรากฏในภายหลังว่าบุคคลนั้นมิได้เป็นผู้กระทำความผิด (มาตรา 36)

เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2519 ประเทศไทยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2519 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 11 ซึ่งมีบทบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพไว้เพียงมาตราเดียวคือ มาตรา 8 ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลมีสิทธิและเสรีภาพภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” นับว่าเป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิเสรีภาพกว้างขวางมากแต่ไม่มีการกำหนดว่าเป็นสิทธิเสรีภาพชนิดใด ต่อมาเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2520 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองอาณาจักร พ.ศ.2520 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 12 ซึ่งไม่มีบทบัญญัติใดเลยที่ให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ 13 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2521 นำบทบัญญัติที่ให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพมาบัญญัติไว้อีกโดยมีสาระสำคัญส่วนใหญ่เหมือนกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2517 แต่ตัดบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับรองความเสมอภาคของชายและหญิงเสรีภาพในทางวิชาการ และเสรีภาพในการประกอบอาชีพออกไป

ภายหลังจากหัวหน้าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้กระทำการยึดและควบคุมการปกครองประเทศไว้เป็นผลสำเร็จเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 และประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 แล้วได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรพุทธศักราช 2534 โดยให้ไว้เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2534 ซึ่งไม่ปรากฏ มีบทบัญญัติใดเลยที่ให้การรับรองสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน

ต่อมาในปี 2538 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 โดยเพิ่มหมวดที่ 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตามที่ประกาศไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2538 ซึ่งนำเอาบทบัญญัติที่ให้การรับรองสิทธิเสรีภาพที่เคยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 มาบัญญัติไว้อีกครั้ง แต่ได้ตัดเสรีภาพในทางวิชาการออกเสียและเพิ่มบทบัญญัติรับรองสิทธิในการได้รับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน (มาตรา 41) สิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ (มาตรา 48) และสิทธิในการได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารจากหน่วยงานราชการ (มาตรา 48)

ตลอดจนระยะเวลาของการพัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย แม้ถูกขัดขวางโดยปัญหาการเมืองการปกครองเป็นบางเวลาแต่การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยทางอ้อมปรากฏให้เห็นผ่านทางกลไกของรัฐ เช่น กรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติพิจารณาและออกกฎหมายที่ไม่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากเกินไป

การตรวจสอบการทำงานฝ่ายบริหารโดยฝ่ายนิติบัญญัติ การตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองโดยฝ่ายบริหารเพื่อให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจในทางที่มีชอบด้วยกฎหมายและเป็นการละเมิดสิทธิของประชาชน การพิจารณาพิพากษาคดีขององค์กรตุลาการโดยยึดหลักกฎหมายเพื่ออำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน เหล่านี้นับว่าเป็นกลไกการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน แม้จะมีได้มีความมุ่งหมายให้เป็นผลโดยตรงก็ตาม

การดำเนินการขององค์กรรัฐเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยตรงปรากฏขึ้นพร้อมกับการจัดตั้ง สำนักงานคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน (สคช.) สังกัดกรมอัยการเมื่อ พ.ศ. 2525 ซึ่งปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน (สคช.)” แต่การดำเนินงานขององค์กรมีขอบเขตจำกัดสืบเนื่องจากกรอบอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการตามกฎหมายต่างๆ ส่วนการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนเพิ่มมีการก่อตัวขึ้นอย่างเป็นทางการภายหลังเกิดเหตุการณ์วิปโยค 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 องค์กรแรกที่ถูกก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2519 สหภาพเพื่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน และในปีเดียวกันนั้นก็มีการก่อตั้ง “กลุ่มประสานงานศาสนาเพื่อสังคม” (กศส.) หลังจากนั้นก็มีการรวมตัวกันของบุคคลทั้งในรูปองค์กร สมาคม มูลนิธิ คณะกรรมการ คณะทำงาน กลุ่ม ศูนย์ สถาบันต่างๆ เพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ ตลอดจนสิทธิมนุษยชนในแง่ต่างๆ แก่ประชาชน เช่น สิทธิของจำเลยหรือผู้ต้องหาในกระบวนการยุติธรรม สิทธิของเกษตรกร สิทธิเด็ก สิทธิสตรี สิทธิผู้ใช้แรงงาน และสิทธิทางการเมือง เป็นต้น

เรื่องที่ 3 แนวทางการปฏิบัติตนตามหลักสิทธิมนุษยชน

จากความเชื่อที่เป็นหลักการแห่งสิทธิมนุษยชนซึ่งเชื่อในเรื่อง “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือศักดิ์ศรีความเป็นคนในมนุษย์ทุกคน เป็นสิ่งที่ทุกคนมีติดตัวมาแต่กำเนิด” นั้น เห็นได้ว่าเป็นความพยายามที่ทำให้มนุษย์ทุกคนในโลกนี้ได้รับการปฏิบัติ และต้องปฏิบัติต่อบุคคลอื่นด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง

จากการศึกษาที่เราได้ศึกษาหลักสิทธิมนุษยชน และสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยมาแล้ว เห็นได้ว่าเรื่องของสิทธิมนุษยชนนั้นมีทั้งสิ่งที่เป็นเรื่องใกล้ตัวภายในครอบครัว ในสถานที่ทำงานชุมชนท้องถิ่นที่เราอาศัยอยู่ และเรื่องไกลตัวออกไปในระดับประเทศ เป็นเรื่องที่เราเองอาจเป็นผู้กระทำต่อบุคคลอื่น และบุคคลอื่นอาจกระทำต่อเรา เช่น ความรุนแรงภายในครอบครัว การทอดทิ้งเด็ก การชุมนุมเรียกร้องการปฏิบัติตามกฎหมาย

ลักษณะและเหตุแห่งการละเมิดสิทธิมนุษยชน

เหตุการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้นมีหลายระดับ ในที่นี้เราจะทำความเข้าใจเหตุแห่งการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากใกล้ตัวไปยังสิ่งที่ไกลตัวออกไป

1. ในครอบครัว

การละเมิดสิทธิมนุษยชนในครอบครัว มักจะเป็นการใช้กำลัง บังคับ ควบคุมสตรี

เด็ก คนชรา ทำให้ได้รับอันตรายทางร่างกายและหรือทางจิตใจ ได้แก่ การทำร้ายร่างกายด้วยวิธีการต่างๆ ในบางครั้งอาจรุนแรงจนถึงแก่ชีวิตก็มี การใช้คำพูด กิริยาอาการที่ไม่สุภาพ ดูหมิ่นเหยียดหยาม เอาเปรียบ ละเลยทอดทิ้ง ไม่รับผิดชอบต่อบุคคลในครอบครัว และไม่ล่วงละเมิดทางเพศ

สาเหตุของการละเมิดสิทธิมนุษยชนในครอบครัวมักเกิดจากบุคคลใกล้ชิดและเกิดจากเพศชายเป็นส่วนใหญ่ คือ สามี พ่อ พี่ชาย ที่เกิดจากความเชื่อ ลักษณะทางร่างกายและพฤติกรรมการใช้ชีวิต กล่าวคือ เพศชายเป็นเพศที่มีความเข้มแข็งแรงในทางร่างกายมากกว่า และมักดื่มสุราและขาดสติ เกิดปัญหาค่าใช้จ่ายไม่พอในครอบครัว อารมณ์เสียหงุดหงิดมี การทำร้ายร่างกายและจิตใจแก่บุคคลในครอบครัวที่อ่อนแอกว่า

ผลที่เกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในครอบครัว ทำให้ร่างกายของอีกฝ่ายได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตซึ่งส่งผลต่อจิตใจทั้งสองฝ่ายที่เป็นผู้กระทำ คือ ทำให้เสียใจ โกรธ แค้น อับอาย รู้สึกผิดในเวลาต่อมา เครียด เป็นต้นทางของการเป็นโรคจิต และอาการเจ็บป่วยทางกายบางโรค เช่น ปวดศีรษะ นอนไม่หลับ อาหารไม่ย่อย มีปัญหาค่าใช้จ่ายตามมาเพราะต้องใช้เงินไปกับการรักษาตัว ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายจำเป็นที่เป็นภาระที่ต้องรับผิดชอบภายในครอบครัว ทั้ง ค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเล่าเรียนของลูก ฯลฯ และมักจะเป็นสาเหตุของการหย่าร้างครอบครัวแตกแยกเด็กที่เป็นลูกกลายเป็นเด็กเก็บกด มีปัญหา เครียด อาจเกิดการติดเพื่อน ไปทดลองเสพยาเสพติด หรือก่ออาชญากรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินเงินทอง

2. ในโรงเรียน

การละเมิดสิทธิมนุษยชนในโรงเรียน มักจะเป็นการใช้กำลัง การทำร้ายด้วยวาจาจากครูและเพื่อน ด้วยการลงโทษที่รุนแรงเกินกว่าเหตุ ครูกระทำอนาจารต่อนักเรียน เพื่อนทำร้ายเพื่อน เช่น นักเรียนและผู้ปกครองโรงเรียนแห่งหนึ่งรวมตัวกันร้องเรียนให้ผู้อำนวยการของโรงเรียนนอกจากพื้นที่ สาเหตุจากผู้อำนวยการลงโทษเด็กด้วยการตี จนน้องมีเลือดไหลชิบขาบวมเป่งและขาเขียวช้ำเพียงแค่ว่าเพราะนักเรียนไปนั่งเล่นที่โรงอาหารในระหว่างที่ครูไม่ได้มาสอน หรืออย่างกรณีคลิปวิดีโอของนักเรียนหญิงตบตีกันหลายคู่ในโรงเรียนเพียงแค่ว่าเหตุของการไม่เคารพรุ่นพี่รุ่นน้องหรือเพราะแย่งผู้ชายกัน รวมถึงกรณีครูผู้ชายทำอนาจารนักเรียนผู้หญิง

สาเหตุของการละเมิดสิทธิมนุษยชนในโรงเรียน มักเกิดจากฝ่ายที่มีกำลังมากกว่ามีอำนาจเหนือกว่ามีสมาชิกกลุ่มที่ใหญ่กว่าผลที่เกิดจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนในโรงเรียน เช่น ผู้เรียนไม่ยอมมาโรงเรียนไม่มีความสุข ผลการเรียนตกต่ำ การตั้งครรภก่อนวัยอันควร

3. ในสถานที่ทำงาน

การละเมิดสิทธิมนุษยชนในโรงเรียน มักจะเป็นการใช้กำลัง การทำร้ายด้วยวาจาจากครูและเพื่อน ด้วยการลงโทษที่รุนแรงเกินกว่าเหตุ ครูกระทำอนาจารต่อนักเรียน เพื่อนทำร้ายเพื่อน เช่น นักเรียนและผู้ปกครองโรงเรียนแห่งหนึ่งรวมตัวกันร้องเรียนให้ผู้อำนวยการของโรงเรียนนอกจากพื้นที่ สาเหตุจากผู้อำนวยการลงโทษเด็กด้วยการตี จนน้องมีเลือดไหลชิบขาบวมเป่งและขาเขียวช้ำเพียงแค่ว่าเพราะนักเรียนไปนั่งเล่นที่โรงอาหารในระหว่างที่ครูไม่ได้

มาสอน หรืออย่างกรณีคลิปวิดีโอของนักเรียนหญิงตบตีกันหลายคู่ในโรงเรียนเพียงแค่สาเหตุของการไม่เคารพรุ่นพี่รุ่นน้องหรือเพราะแย่งผู้ชายกัน รวมถึงกรณีครูผู้ชายทำอนาจารนักเรียนผู้หญิง

4. การดำเนินการในภาครัฐ

การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากการกระทำของภาครัฐ คือ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่กระทำต่อประชาชน ทั้งในเรื่อง การให้การศึกษา การรักษาพยาบาล การจับกุมคุมขัง การกีดกันสิทธิบางอย่าง การเลือกปฏิบัติเพราะต่างศาสนา เชื้อชาติ ฐานะ ผลของการละเมิดสิทธิมนุษยชนของฝ่ายรัฐ ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม อาจเกิดการรวมกลุ่มต่อสู้เรียกร้องกับฝ่ายรัฐ สร้างความวุ่นวายให้แก่สังคม

สาเหตุของการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐมีทั้งที่กฎหมายไม่เหมาะสม การมีอำนาจมากเกินไปของฝ่ายรัฐ การขาดองค์การตรวจสอบถ่วงดุลผู้มีอำนาจ

สรุปสาเหตุของการละเมิดสิทธิมนุษยชนในทุกแห่ง เกิดจากฝ่ายที่มีกำลังมากกว่า มีอำนาจมากกว่า มีพรรคพวกมากกว่า อ่อนแอกว่าจึงเป็นฝ่ายถูกกระทำผลของการละเมิดสิทธิมนุษยชน คือ ฝ่ายถูกกระทำไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ หากปล่อยปละละเลยให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสถานที่ต่าง ๆ ตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน สถานที่ทำงาน และในสังคม ประชาชนในสังคมนั้นย่อมขาดความมั่นคงทางกายและทางจิตใจ

แนวทางการปฏิบัติตนตามหลักสิทธิมนุษยชน

- 1) ไม่เป็นผู้กระทำความรุนแรงใด ๆ ต่อบุคคลอื่น
- 2) ไม่ยอมให้บุคคลอื่นกระทำความรุนแรงต่อตนเอง
- 3) ไม่เพิกเฉยเมื่อพบเห็นการละเมิดสิทธิต่อบุคคลอื่นควรแจ้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือให้ความช่วยเหลือตามสมควรในส่วนที่ทำได้
- 4) มีการรวมกลุ่มในภาคประชาชนอย่างเป็นระบบและจัดตั้งเป็นกับองค์กร มูลนิธิ เพื่อปกป้องคุ้มครองผู้อ่อนแอกว่าในสังคม เพื่อให้เกิดพลังในการตรวจสอบเรียกร้องให้รัฐมีการจัดทำกฎหมายที่เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 5) รมรณรงค์ให้มีการเห็นคุณค่าและความสำคัญของการปกครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

กิจกรรมบทที่ 4

1. ให้อธิบายความหมายของสิทธิมนุษยชนมาพอเข้าใจ

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

2. องค์ประกอบของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่แต่ละบุคคลควรได้รับการคุ้มครองจากรัฐประกอบด้วยเรื่องอะไรบ้างและแต่ละเรื่องมีขอบเขตอย่างไร ให้อธิบายมาพอเข้าใจ

[illegible]

3. ให้อธิบายกลไกของรัฐที่แสดงว่าประเทศไทยให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

[illegible]

4. ในครอบครัวของท่านมีพฤติกรรมหรือการกระทำใดที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน แก่สมาชิกคนใดคนหนึ่งหนึ่งหรือไม่ ถ้ามีท่านจะแก้ไขปัญหาอันอย่างไรและถ้าไม่มีท่านมี หลักการในการอยู่ร่วมกันในครอบครัวอย่างไร

[illegible]

บรรณานุกรม

- 1) กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). ชุดการเรียนรู้การสอนเรื่องสหประชาชาติ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
 - 2) กรมการศึกษานอกโรงเรียน . (2546) . ชุดการเรียนรู้ทางไกล หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน (เล่ม 2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
 - 3) คณะอาจารย์ กศน. คู่มือการเรียนรู้หลักสูตรใหม่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สารการเรียนรู้ หมวดวิชา พัฒนาสังคมและชุมชน. กรุงเทพฯ : บริษัทไผ่มีเดีย เซ็นเตอร์ จำกัด
 - 4) วิไล ทรงโถม. (2548). สื่อการเรียนรู้ หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายการศึกษานอกโรงเรียนตามหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 . กรุงเทพฯ : บริษัทลามาจาร์ยูพานิช จำกัด
 - 5) พันเอก (พิเศษ) เฟด็จ เอมวงศ์ และคณะ.(2551). กฎหมายในประจำวัน : ตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ช่วงชั้นที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด
 - 6) ยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา และคณะ (2552). ลิขิมนุชยชน หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 . กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด
 - 7) สถาบันการศึกษาทางไกล สำนักงาน กศน. (2548). ชุดการเรียนรู้ทางไกล หมวดวิชาพัฒนาสังคมและชุมชน(เล่ม 2) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 127 ตอนที่ 69 ก. ประกาศวันที่ 12 พฤษภาคม 2553. พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2553.

เฉลยกิจกรรม

กิจกรรมท้ายบทที่ 1 และ 2 เป็นกิจกรรมศึกษาค้นคว้าอภิปรายไม่แนวนเฉย

เฉลยกิจกรรมบทที่ 3

1. รัฐธรรมนูญมีความสำคัญกับประเทศไทยในแง่ใดบ้าง

แนวคำตอบ

มีความสำคัญเพราะเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งเป็นหลักให้ผู้คนทั้งประเทศยึดถือและยอมรับร่วมกันว่ากฎหมายอื่นๆ จะขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญไม่ได้ ดังนั้นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญจึงมีผลผูกพันกับชีวิตของทุกคนในประเทศไทย เป็นหลักประกันว่าจะได้รับการและหลักประกันในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากรัฐในเรื่องใดบ้าง ทำให้บ้านเมืองมีกฎ กติกา ในการอยู่ร่วมกัน

2. รัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทยมีที่มาจากที่ใด

แนวคำตอบ

เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ของคณะราษฎร เมื่อ พ.ศ. 2475

3. อะไรคือสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญของไทย

แนวคำตอบ

ส่วนใหญ่เกิดจากกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมืองในขณะนั้นเห็นว่ารัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ไม่เหมาะสม

4. องค์การตามรัฐธรรมนูญ ถูกกำหนดและตั้งขึ้นด้วยเหตุผลใดบ้าง

แนวคำตอบ

เพื่อเป็นองค์กรในการตรวจสอบพฤติกรรมหรือการบริหารงานของฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำ

5. ผลของการใช้รัฐธรรมนูญตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านใดบ้างแก่สังคมไทยรวมทั้งฐานะของประเทศไทยในสังคมโลก

แนวคำตอบ

ผลต่อสังคมไทยในภาพรวมประชาชนได้รับสิทธิเสรีภาพในการดำเนินชีวิตมากขึ้น รวมทั้งได้รับการบริการขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่จำเป็นจากรัฐ เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล การนับถือศาสนาและเลือกถิ่นที่อยู่ การได้รับการปฏิบัติภายใต้กฎหมายเดียวกันส่วนในสายของสังคมโลก ประเทศไทยได้รับการยอมรับว่ามีบ้านป่าเมืองเถื่อนได้

รับยอมรับในเรื่องหลักกฎหมายว่าด้วยความเป็นสากล

5. ผลของการใช้รัฐธรรมนูญตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านใดบ้างแก่สังคมไทยรวมทั้งฐานะของประเทศไทยในสังคมโลก

แนวคำตอบ

ผลต่อสังคมไทยในภาพรวม ประชาชนได้รับสิทธิ เสรีภาพในการดำเนินชีวิตมากขึ้น รวมทั้งได้รับการบริการขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่จำเป็นจากรัฐ เช่นการศึกษา การรักษาพยาบาล การนับถือศาสนา การเลือกถิ่นที่อยู่ กาได้รับการปฏิบัติภายใต้กฎหมายเดียวกัน ส่วนในสายของสังคมโลก ประเทศไทยได้รับการยอมรับว่ามีโซ่บ้านป่าเมืองเถื่อนได้รับยอมรับในเรื่องหลักกฎหมายว่ามีความเป็นสากล

6. เป็นกิจกรรมศึกษาค้นคว้าไม่มีแนวเฉลย

เฉลยกิจกรรมบทที่ 4 เรื่องที่ 1

1. ให้อธิบายความหมายของสิทธิมนุษยชนมาพอเข้าใจ

แนวคำตอบ

สิทธิมนุษยชน หมายถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือศักดิ์ศรีความเป็นคนเป็นสิ่งที่ทุกคนมีติดตัวมาแต่กำเนิด โดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเห็นทางการเมืองหรือแนวคิดอื่นๆ เผ่าพันธุ์หรือสังคม ทรัพย์สิน ถิ่นกำเนิด หรือสถานะอื่นๆ

2. องค์ประกอบของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่แต่ละบุคคลได้รับการคุ้มครองจากรัฐประกอบด้วยเรื่องอะไรบ้าง และแต่ละเรื่องมีขอบเขตอย่างไร ให้อธิบายมาพอเข้าใจ

แนวคำตอบ

องค์ประกอบของสิทธิมนุษยชนที่แต่ละบุคคลควรได้รับการคุ้มครองจากรัฐได้แก่ เรื่อง สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคและความเป็นธรรม

รายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1. สิทธิ ในการที่จะมีที่อยู่อาศัย มีอาหารกิน มียารักษาโรค ที่จะได้รับการศึกษา การไม่ถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ และการมีชีวิตที่ปลอดภัย

2. เสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็นที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ในการเลือกอาชีพที่ไม่ผิดกฎหมาย ในการเลือกคู่ครอง ในการเดินทาง ในการนับถือศาสนา และในการชุมนุมโดยสงบสันติปราศจากอาวุธ

3. ความเสมอภาค ในการได้รับการปฏิบัติจากรัฐโดยเท่าเทียมกัน มีหลักประกันว่าจะไม่ถูกเลือกปฏิบัติ และไม่โดนเอาเปรียบ

4. ความเป็นธรรม กลุ่มคนด้อยโอกาส คนพิการ ผู้อ่อนแอกว่า ได้แก่ เด็ก สตรี คนชรา คนพิการ ต้องได้รับการปฏิบัติในบางเรื่องที่แตกต่างกันจากบุคคลทั่วไปที่เข้าถึงโอกาสได้มากกว่าแข็งแรงกว่าทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้โอกาสคนกลุ่มนี้สามารถดำเนินชีวิต

ได้อย่างปกติสุขมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ด้อยกว่าคนทั่วไป

3. ให้อธิบายกลไกของรัฐที่แสดงว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

แนวคำตอบ

การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยทางอ้อมปรากฏให้เห็นผ่านทางกลไกของรัฐ เช่น

- กรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติพิจารณาและออกกฎหมายที่ไม่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากเกินไป การตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารโดยฝ่ายนิติบัญญัติ การตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองโดยฝ่ายบริการเพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจในทางที่มิชอบด้วยกฎหมายและเป็นการละเมิดสิทธิของประชาชน การพิจารณาพิพากษาคดีขององค์กรตุลาการโดยยึดหลักกฎหมายเพื่ออำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน

- การให้สิทธิในการเลือกที่อยู่อาศัย เลือกประกอบอาชีพที่สุจริต
- ฯลฯ

4. ในครอบครัวของท่านมีพฤติกรรมหรือการกระทำใดที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนแก่สมาชิกคนใดคนหนึ่งหรือไม่ ถ้ามีท่านจะแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร และถ้าไม่มี ท่านมีหลักในการอยู่ร่วมกันในครอบครัวอย่างไร

แนวคำตอบ

ให้พิจารณาว่าพฤติกรรมที่ผิดจากองค์ประกอบของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานหรือไม่ ถ้ามีพฤติกรรมใดที่ผิดจากองค์ประกอบของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน แสดงว่ามีการละเมิด หากเข้าองค์ประกอบของสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานแสดงว่าไม่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในครอบครัว

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

1. นายประเสริฐ บุญเรือง	เลขาธิการ กศน.
2. ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์	รองเลขาธิการ กศน.
3. นายวัชรินทร์ จำปี	รองเลขาธิการ กศน.
4. ดร.ทองอยู่ แก้วไทรสะ	ที่ปรึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตร กศน.
5. นางรักขณา ตันฑะวุฒโฒ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน

ผู้เขียนและเรียบเรียง

1. นางธัญญาวดี เหล่าพานิช	ข้าราชการบำนาญ
2. นางสาววาสนา โกสีย์วัฒนา	สถาบันการศึกษาทางไกล
3. นางพรทิพย์ เข้มทอง	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน

ผู้บรรณาธิการ และพัฒนาปรับปรุง

1. นางธัญญาวดี เหล่าพานิช	ข้าราชการบำนาญ
2. นางนลินี ศรีสารคาม จันทรตรี	สถาบัน กศน.ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. นายเรืองเวช แสงรัตนา	สถาบัน กศน.ภาคตะวันออก
4. นางสาวสุรัตนา บุรณะวิทย์	สถาบัน กศน.ภาคตะวันออก
5. นางมยุรี สุวรรณเจริญ	สถาบัน กศน.ภาคใต้
6. นางสาววาสนา โกสีย์วัฒนา	สถาบันการศึกษาทางไกล
7. นางสุคใจ บุตรอากาศ	สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
8. นายนิพนธ์ จันตา	สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
9. นางอุบลรัตน์ มีโชค	สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
10. นางพรทิพย์ เข้มทอง	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
11. นางสาวสุรีพร เจริญนิช	ข้าราชการบำนาญ
12. นางเอื้อจิตร สมจิตต์ชอบ	ข้าราชการบำนาญ
13. นางสาวชนิตา จิตต์ธรรม	ข้าราชการบำนาญ

คณะทำงาน

1. นายสุรพงษ์ มั่นมะโน	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
2. นายศุภโชค ศรีรัตนศิลป์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
3. นางสาววรรณพร ปัทมานนท์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
4. นางสาวศรีัญญา กุลประดิษฐ์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน
5. นางสาวเพชรินทร์ เหลืองจิตวัฒนา	กลุ่มพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ

นางสาวเพชรินทร์ เหลืองจิตวัฒนา

กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน

ผู้ออกแบบปก

นายศุภโชค ศรีรัตนศิลป์

กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน